

Moč tradicije

»Kaj so sploh tradicije NOB?« se je nedavno spraševala starejša partizanka. »Razmišljam o tem in rada bi povedala, da tradicije niso samo muzejska zbirka, spomenik, spominska plošča, proslava in zgodbe... Ne, samo to niso tradicije, še nekaj več je. Živi ljudje iz revolucije danes! Živi ljudje!«

Tovarišica je imela prav. Udeleženci revolucije so še tukaj. Neizprosna statistika sicer dokazuje, da je že večina upokojenih. Čas vsako generacijo postara, to je res, ampak prav tako zmoten bi bil sklep, če bi na podlagi kakršnekoli statistike trdili, da večina bork in borcev tiho ždi v pokoju. Nekateri so žal že odšli, drugi so oslabili in zdravje jih zapušča. Priznajmo, da so nekateri kdove zaradi kakšnih osebnih zapletov ali krivic tudi zagrenjeni in nedelavni. Zelo malo jih je, ki so idealom revolucije obrnili hrbet. Kolikor bolj se čas odmika, toliko manj pomembne so drobne stvari, tudi razočaranja in krivice, čedalje bolj odločilne so misli na skupen boj in skupno mladost, ki se je uprla hlapčevstvu vsake vrste in mnogo težjim krivicam, ki jih je zgodovina naprtla temu ljudstvu. Vrednote tako velikega in enkratnega zgodovinskega dejanja, kot sta bila narodnoosvobodilni boj in

revolucija, čedalje bolj združujejo in spodbujajo večino živečih bork in borcev, da so še delavni povsod, kjer je mogoče. Statistika pravi, da so najbolj živo navzoči v življenju krajevne skupnosti. Mnogo manj jih je v organih občine in republike, čeprav vemo, da generacija kadrov iz revolucije še zmerom vodi našo družbo in državo.

Danes, ko iščemo poti iz svojih in mednarodnih zagat, pravzaprav nihče iz revolucije ne bi smel biti v rezervi, politično upokojen in odpisan. Za predragoceno izročilo gre, da bi smel kdorkoli stati ob strani, ki je vložil v to našo svobodno sedanost vse svoje življenje. Vojak revolucije je lahko delovno upokojen, politično ne more biti.

Prav bi bilo, ko bi v naših organizacijah resno in odgovorno razmislili o tem, kaj lahko prispevajo vsi, ki so še čili, zdravi in delovni. Večina je o tem že razmislila in je prizadevna. Dobro bi bilo, ko bi se v pripravah na prihodnje volitve, ki so se že začele, zavedeli, da izkušnji in modrosti mandat ne poteče. Izkušnja živih iz revolucije lahko pomaga mladim sredi vsakdanjega življenja krmariti v bodočnost. In to je danes najdragocenejši del velikih tradicij. Pa ne samo za raven krajevne skupnosti, ampak za vso družbo.

- dv

Št. 2

15. januarja 1981

Leto XIX

Minulo soboto so spet zaživele zimske partizanske Dražgoše. Že 24. tradicionalnih spominskih tekmovanj in rekreativnih pohodov v okviru prireditve Po stezah partizanske Jelovice se je udeležilo več kot 5000 mladih in mladostnih iz vse Slovenije ter pripadnikov JLA iz Delnic.

Zbranim je na osrednji slovesnosti ob dražgoškem spomeniku spregovoril predsednik Zveze sindikatov Slovenije Vinko Hafner, ki je obudil spomin na junaško pot Cankarjevega bataljona.

Foto: Marjan Zaplatil

Na današnji dan

Tretjega decembra sem bil že zgodaj pri delu za pisalno mizo in kot vedno sem imel odprt radijski sprejemnik. Dvajset minut pred peto uro sem slišal med drugimi podatki v vsakodnevni rubriki »Na današnji dan«, da je bil tega dne leta 1800 rojen naš veliki pesnik France Prešeren in da je tega leta 1943 Levstikova brigada uničila združeno nemško-domobransko postojanko Velike Lašče...

Poskočil sem, kot bi me pičil gad. Kako je mogoče, da se že nekaj let ponavlja ista dezinformacija ali pa kar pačenje in izkrivljanje zgodovinskih dejstev, saj je vendar Velike Lašče zavzela in pri tem uničila približno 200 sovražnikov Šerčerjeva brigada ob podpori enega bataljona Tomšičeve! Ko je že lansko leto radio Ljubljana objavil prav takšno vest, češ da je Levstikova brigada zavzela Velike Lašče, je na vse mogoče načine in javno protestiralo več šerčerjevcev, pa povsem upravičeno. Če že obstaja rubrika v javnih občilih za spominjanje pomembnih dogodkov na določen dan, ki so se zgodili pred davnimi ali še ne tako zelo preteklimi časi, potem naj bodo ta obvestila vsaj zgodovinsko točna, če že ni izbrana pomembnost neke obletnice. Končno pa tudi ni mačji kašelj zavzeti in temeljito uničiti sovražnikovo postojanko z več kot dvestoglavo posadko ter tako presekat prometno zvezo osrednjega sovražnikovega oporišča na Kranjskem, Ljubljane, z drugim nič manj važnim oporiščem na poti proti morju, Kočevjem.

Takoj sem poklical dežurno uredništvo radia Ljubljane in novinarja opozoril na grobo napako, ki jo je zagrešila sicer prav nič kriva napovedovalka Alenka Heferle. Novinar mi je odgovoril, da ne more storiti prav ničesar za popravek, ker da je vse to že vnaprej pripravljeno, in ker bodo rubriko »Na današnji dan« ponovili opoldne, naj se po osmi uri pomenim z odgovornim zanj, novinarjem Milanom Avguštinom.

Nekaj po pol sedmi uri pa je bila v oddaji predvajana neka lepa bojna partizanska pesem in zatem je Alenka Heferle povedala, da je bila posvečena Šerčerjevi brigadi v spomin na njeno zmago pred sedemintridesetimi leti v Velikih Laščah...

«Čudovito, je mar to mogoče!» sem se razveselil, da so lahko dežurni na radiu storili vsemu navkljub to kar neverjetno potezo in skorajda na svojo odgovornost popravili ne svoj, ampak drugi spodrslijaj?

Tako sem komaj čakal osmo uro, da se bom pomenil z Milanom Avguštinom, mu povedal svoje navdušenje nad razumevanjem njegovih vrstnikov v jutranji oddaji, in kako se bova domenila za popravek ob opoldanski ponovitvi rubrike »Na današnji dan«.

Pa sem se krepko uštel. Milan Avguštin je moje opozorilo o napaki in predlog za popravek osorno odbil, češ da je takšnih in podobnih zmešnjav ob dogodkih iz naše nedavne zgodovine toliko, da se zgodovinarji še sami ne znajdejo, da to njega prav nič ne gane, katera brigade je zavzela Velike Lašče, da ne bo ničesar popravljaj, in če mi ni prav, naj radijski sprejemnik opoldne zaprem, da ne bom slišal, kako je Levstikova brigada zavzela Velike Lašče.

Pa ga nisem, pač pa sem ugotovil, da je Milan Avguštin črtal besedilo o veliki zmagi partizanskega orožja nad sovražnikovo postojanko Velike Lašče; raje je storil to, kot da bi spremenil samo ime enote...

So potrebne k temu »domoljubnemu« dejanju Milana Avguština sploh še kakšne besede obtožbe, ogorčenja? Pa tudi k ravnanju časnika Delo, osrednjega glasila SZDL Slovenije, ki ima podobno rubriko kot radio Ljubljana? Ker sem lani javno grajal odnos uredništva te rubrike do zgodovinskih dogodkov iz naše NOV, ki je prav tako objavljalo ali popačene podatke ali pa je pomembne dogodke sploh prezrlo, lani in letos iz kljubovalnosti dne 3. decembra sploh ni bila objavljena obletnica zmage šerčerjeve brigade ali partizanskega orožja nasploh nad Velikimi Laščami, pač pa je bila važnejša za Delo obletnica kirurškega uspeha Dr. Christiana Barnarda in pa letalska nesreča na Kanarskih otokih. Pa tudi sicer so v spominski rubriki Dela vedno bolj opuščeni podatki o pomembnih dogodkih iz NOV.

Oba primera zares lepo kažeta, kako rodovi, ki prihajajo za nami in ki imajo v rokah škarje in platno javnih občil, prenašajo in negujejo bojna izročila naše narodnoosvobodilne vojne in revolucije.

MILAN GUČEK
Ljubljana

Žal, spet o Poreznu 1945

Odmev na Čemu toliko hrupa Poreznu 1945, 44. št. TV-15

Člani odbora za Porezen, ki smo tudi pobudniki akcije »Spominski pohod na Porezen«, mislimo da so pripombe pisca Toneta Grašiča neutemeljene.

O dogodku na Poreznu marca 1945 so borčevske organizacije in organi dali že dosti kritičnih ocen, a sam spominski pohod na Porezen je slovenska javnost že sprejela kot stalno akcijo prenašanja tradicij našega NOB, kar potrjuje tudi vsakoletna vse številnejša udeležba, in to vseh slojev prebivalstva, predvsem mladih.

Menimo, da prenašanje tradicij na naše mlajše rodove mora zajemati tudi obeleževanje takšnih dogodkov, ki so terjali več žrtev in niso bili tako uspešni. Zato menimo, da je ponovno načenjanje vprašanja Porezna škodljivo. Čemu in komu to služi? Prenašanje tradicij NOB in ugledu borcev gotovo ne!

Namen našega odbora je bil, da poleg brošure podeli tudi plakete, zato, ker je hotel, da čimbolj poudari dejstvo, da je bilo masovno streljanje ujetih partizanov na Poreznu tik pred koncem vojne predvsem izraz šovinistične evforije avstrijsko nemških nacistov, ki so bili udeleženi v tej akciji.

Strinjamo se, da bi morali še veliko bolj obeleževati vse velike in uspešne boje od 1941 do 1945, vendar za to ni odgovoren podpisani odbor.

Prvotna zamisel odbora je bila, naj bi spominske plakete in brošure delili na skupnem srečanju borcev vseh tistih enot, ki so bile marca 1945 na Poreznu. Ker pa do srečanja na Črnem vrhu avgusta oziroma septembra zaradi vremenskih razmer ni prišlo, smo se odločili, v želji, da bi spominske plakete in brošure podelili še v jubilarnem letu in pa zaradi vremenskih razmer, da jih izročimo udeležencem v več krajih.

Zelo pomembno pa je poudariti s kakšnim zadovoljstvom in ganotjem sprejemajo omenjene plakete udeleženci borbe, svojci padlih in umrlih borcev.

Spominske plakete so bile podeljevane v imenu odbora za Porezen. Po sklepu pa jih je v imenu odbora izročal njegov predsednik Janko Urban.

Odbor izraža vse priznanje tovarišu Urbanu za njegovo veliko zavzetost in požrtvovalnost v vseh aktivnostih našega odbora. Bili bi zelo veseli, če bi bilo še več tako požrtvovalnih in zavzetih tovarišev tudi v drugih odborih enot in borčevskih organizacij. To bi prispevalo k številnejšemu in ustrežnejšemu proslavljanju naših zmag in drugih dogodkov v NOB, s čimer bi prispevali k razvijanju tradicij našega NOB in se s tem še bolj oddolžili našim in že umrlim soborcem.

Odbor za Porezen

Se res pri nas vse to lahko dogaja?

Clovek bi skoraj ne mogel verjeti, da se v naši socialistični družbi dogajajo take stvari, kot jih vedno bolj pogosto zasledimo v našem časopisju, v času, ko se trudimo, da bi »ozdravili« naše gospodarstvo in omejili inflacijo. Skoraj ni več dneva, da ne bi zasledili v enem ali drugem časopisu poročila o malverzacijah, krajah, zlorabah in prilaščanju nezasuženega denarja, izplačila dnevnic, ki jih ni bilo, in podobno.

Ti nezasuženi in prigoljufani visoki denarni zneski gredo v milijone novih dinarjev v žepo nepoštenih ljudi. Okoriščajo se z ljudskim premoženjem, kar seveda še kako slabo vpliva na naše gospodarstvo, a tudi na zaupanje širokih ljudskih množic v pravilno vodenje naše gospodarske politike. Smo res prišli že tako daleč, da lahko vsak posameznik ali skupina neodgovornih ljudi kraje družbeni denar? Kam bo to pripeljalo, če se bo nadaljevalo, si lahko mislimo.

Kar veliko sestavkov je bilo zadnje čase napisanih o tem, posebno o dogajanjih pri Viba filmu, kjer so tako negospodarsko ravnali z družbenim premoženjem, izplačevali visoke domnevne dnevnice in potne stroške, ter zapravili milijarde denarja, ne da bi dosegli pri delu kake večje rezultate.

Kdor je prečital v reviji Teleks, št. 46, dne 14. novembra letos, pod naslovom »Združene za prevare – V beograjsko publicistično afero je vpletenih kar 473 oseb«, komaj lahko verjame, da je bilo v to nepošteno poslovanje vpletenih toliko ljudi. Le en primer iz tega članka: Dragutin Vukanović, šef računovodstva, si je dal za 94 potnih nalogov izplačati 112.150 dinarjev kot dnevnice in 109.438 dinarjev za potne stroške, tu so seveda mišljeni novi dinarji. Drugi primer: ... V imenu združenja je to pogodbo podpisala tudi Vera Dasović, vodilna delavka splošne in komercialne službe in predsednica zbora delavcev. Ko je tako dokazala lojalnost sekretarju združenja, ji je osebni dohodek poskočil z 9.810 na 18.879 dinarjev mesečno. Dalje: Zbrani so tudi dokazi, da si je sekretar združenja Ljubo Mićunović s potnimi nalogi in z računi zunanjih sodelavcev doslej prisvojil 600 tisočakov, seveda novih. To je le nekaj primerov te velike goljufije.

O podobnih goljufijah zasledimo tudi v Delu z dne 19. novembra: »Preiskava v Beograd inženiringu naj razčisti dvome in sumničenja«. Tudi tu teče beseda o velikih poneverbah in zlorabljanju družbenega premoženja, s katerim si nekateri ljudje gradijo vile in vikende.

Kaj naj si mislijo preprosti in poštene ljudje, ki se skromno preživljajo z nizkimi osebnimi dohodki, ko slišijo o teh sleparijah in krajah? Ne bodo počasi izgubili zaupanja v naše socialistično samoupravljanje, ko vidi, kako nekateri ljudje razmetavajo družbeno lastnino? Spomnimo se na povojna leta, ko smo obnavljali opustošeno domovino. Koliko idealizma in požrtvovalnosti je bilo med nami! Vračali smo se na svoje domove izčrpani in oslabei, a smo kljub temu krepko prišli za delo, da saj za silo popravimo škodo, ki jo je povzročila vojna in okupacija. Nihče ni gledal na povračilo zamujenega časa pri prostovoljnem delu pri obnovi domovine. Kdo je le mislil na neke dnevnice ali visoke potne stroške, ki naj bi jih dobil za razna nujna potovanja! Vsi smo imeli zavest, da si ustvarjamo s tem boljše življenjske pogoje, nam in našim novim rodovom. To pa danes prenekateri neodgovorni ljudje krepko izkoriščajo in bodo še nadalje izkoriščali, če ne poseže vmes trdna roka in taka družbena kontrola, ki bo že v kali zatrla poskuse prevarantstva, goljufije, kraje in prisvajanja nezasuženega denarja.

SREČKO ŠORLI
Blejska Dobrava 10

Kje so zdravniški listi borcev in invalidov NOB v Piranu?

Ukinili so borčevsko ambulanto? Zdravniški listi so ostali za zaprtimi vrati bivše ambulante, ki je poslovala vsak teden dvakrat po eno uro. Borci so prenesli svoje zdravstvene kartone v to ambulanto, ker so upali, da se bo ta ambulanta v Portorožu pozneje razvila in priključila temu ali onemu zdravstvenemu domu. Občinski odbor ZB v Piranu je o tej ambulanti že letos pomladi razpravljaj, češ da ni to, kar bi morala biti, saj je bil zdravnik ali na dopustu ali bolan in ni imel za ta čas namestnika. Končno pa so vse skupaj zaprli. Nihče od borcev o tem ni obveščen. Zdravstvenih listov niso vrnili nobenemu borcu ali invalidu, da bi odšel v redno ambulanto, ni še vidno, da bo ta zdravstvena služba v piranski občini v doglednem času urejena. Dva zdravstvena doma sta zgrajena. Eden že dela. Oni v Piranu, za katerega plačujejo občani samoprisepevek, ker vsa sredstva, ki so bila na razpolago niso zadostovala, pa je v popravilu pet let ali še več. Danes je še vedno prazen in čaka; mogoče nove upravne organe na občini, da bodo poskrbeli za otvoritev in končno ureditev. Za borčevsko ambulanto bi bil prostor v že zgrajenem Zdravstvenem domu v Luciji, a nihče ne ve za zadržek.

Borci se načeloma ne strinjajo, da bi imeli neke privilegije, a vendar bi kot starejši ljudje le morali imeti možnost, da pridejo hitreje do zdravnika, da ne bi čakali, recimo samo za recepte, ki jih skoraj vsi obnavljajo mesečno, po pet ali več ur v ambulantah. Sicer je sedaj ukaz po zdravstvenih domovih, da se moraš prijavit en dan prej, če hočeš k zdravniku! Potem boš drugi dan sprejet, če ne pride kaj vmes. Borci, ki so bolni v piranski občini (borcev je okoli 1200), si morajo sami

priporiti sprejem pri specialistu. Ponavadi čakaš po tri tedne ali celo do pet tednov. Borka od leta 1942 čaka na operacijo v Valdoltri že štiri mesece. Vemo pa vsi, da ta bolnišnica sprejema bolnike tudi iz zamejstva in iz drugih krajev.

Vojni invalidi, če hočejo v zdravilišče, imajo posebno potovanje v Valdoltra. Poleg raznih predhodnih obiskov pri občini, pri specialistu in lečečem zdravniku se pelješ še v Valdoltra iz Pirana, dve uri tja, dve nazaj, tam čakaš na temnem hodniku, včasih eno uro, drugič dve, samo zato, da komisija pogleda, če si res tisti, ki je napisan na papirjih. Mogoče bi bilo bolje, da bi bila ta komisija v Kopru, da ne bi hodili ljudje iz Brkinov in Krasa v Koper, nato pa v Valdoltra.

Borci mislijo, da če bi že bila ambulanta za borce, naj bi ta ambulanta poskrbela tudi za to, da bo borec sprejet pri specialistu v doglednem času, da bi ta ambulanta poskrbela tudi občasne preglede borcev in invalidov. Mogoče bi bilo dobro, da bi v tej ambulanti vodili evidenco tudi o tistih naših borcih, ki so obupali in nočejo sami več k zdravniku ali pa sploh ne skrbijo za svoje zdravje.

Nekaj borcev je že preneslo svoje zdravstvene kartone v 15 kilometrov oddaljeni Koper, v borčevsko ambulanto. To je tudi dokaz, da ne zaupamo več takemu odnosu do borcev v občini. V tej občini je tudi povprečje borčevskih priznavalnin veliko manjše kot v drugih občinah na Primorskem in na obalnem območju.

S tem člankom želim spodbuditi vse mirodajne, da je treba to vprašanje rešiti, ker je to pravi politični problem.

MILAN CIRK
Portorož

Nekaj misli o novem programu RTV za leto 1981

Ker smo v času, ko mnogo poslušalcev in gledalcev naše RTV z družbenimi organizacijami vred sodeluje v splošni razpravi ob razgrnjenem programu, je prav, da o njem spregovori tudi TV-15. Čutim se, da kot njen bralec in član ZB napišem nekaj naših mnenj in predlogov.

Zadovoljni smo, da smo v programu zasledili tudi nekaj radijskih in televizijskih oddaj, ki govore o našem prenašanju borbenih tradicij iz NOB na našo mladino in sedanjo generacijo, ki je bila rojena po zaključku našega boja.

Ustavili naj bi se ob radijski oddaji Še pomnite, tovariši, ki jo bo naš radio obdržal tudi v naslednjem obdobju, kar je tudi prav. Ne zdi pa se mi prav, da bi že začeli vključevati v ta program obdobje povojne graditve; če pa bi ta tema prišla v oddajo, naj bi bila tesno povezana z osnovnimi pridobitvami iz NOB ob primerjavi današnjega časa, povezano s SLO, kot pravi nadaljevalki medvojnega dela naših ljudi za OF. Predvsem pa menim, da bi v to oddajo vključili kaj več tudi s področja organizacije mladine in pionirjev še posebno, ker bo prav letos v naših šolah potekala akcija JPI in v njej ob delu zgodovinskih krožkov tema Partizanska šola v našem kraju. V njej bi govorili pionirji takratnih šol in partizanski učitelji. Sicer pa se nam zdi, da je zamisel sedanje radijske oddaje na temo Še pomnite, tovariši, res zelo dobra in živa. Zato ohranite to oddajo še naprej!

Mislim, da je v pohvalo uredništva te rubrike tudi to, da po teh oddajah uvrščajo naše partizanske pesmi, ki jih spet lahko slišimo nepotvorjene, kot so nastale in živele, pa tudi še vedno žive po partizansko.

Veseli pa bodo tudi po šolah naši pionirski zgodovinski krožki, ki bodo lahko spet slišali razne oddaje iz nedeljskih Še pomnite, tovariši, ki jih nameravajo po omenjenem programu RTV ponovno reproducirati v posebnih kasetah in jih bodo lahko naše šole nabavile za svoje »knjižnice na trakovih – kasetah«.

Glede televizije pa imamo prav gotovo misel, da bi v oddaji Čas, ki živi, analogno po oddaji radia Še pomnite, tovariši, obelodanili čimveč posnetkov, živih sobesednikov iz dni našega boja in bi vanj vključili tudi sodelovanje pionirjev in mladine ter še posebej partizanskih šol pri nas.

Veseli pa nas, da boste, čim bo mogoče, posneli partizansko nadaljevalko o znani tragediji na Ogenci v Loškem potoku po knjigi partizanskega zdravnika Dr. Gale.

Želimo, da bi bil program RTV 81 čim boljši in lepši, posvečen naši revoluciji, še posebej ob 40-letnici našega upora in boja.

MARJAN TRATAR-UČO
Novo mesto

Pot koroškega borca do resnice

Bil je dvajsetletni fant, ki je komaj prišel 1918. leta iz prve svetovne vojne. Bojeval se je po raznih frontah pod avstrijsko oblastjo. Doma je bil tam na oni strani Smarne gore, zidar iz Sel, št. 15 pri Vodica, kjer so se njegovi vrstniki že zbirali za povsem drugačen boj, da bi iztrgali iz nemških rok slovensko zemljo in slovenski rod. Pod organizacijo prvega slovenskega generala Rudolfa Maistra in njegovih pomočnikov je teklo zbiranje prostovoljcev za zasedbo slovenskih krajev ob severni meji in priključitev h komaj rojeni Jugoslaviji, da ne bi ostali še naprej pod nemško Avstrijo. Mladi Franc Gosar ni prav nič pomišljal. Za svojo zemljo in svoje ljudi vendar ne more biti pomislekov! Tudi časa ni bilo za to. Prijavil se je z več drugimi in v isti avstrijski uniformi, le s slovensko trobojnico namesto kokarde cesarja Karola na kapi. Kmalu se je znašel v krogu približno 25 mladih prostovoljcev slovenskih narodnih straž v Dravogradu, kamor je bil prvič dodeljen.

Tako mu je bilo vseč, da se nad njimi niso več znašli nemški oficirji, ampak so se z njimi prijateljsko pogovarjali in se posvetovali naši pravi slovenski možje, slovenski oficirji, prav tako s slovenskimi trakovi na kapah.

Kje vse je potem hodil, stražil, hajkal, streljal podnevi in ponoči, spal po skednjih, senikih, bil moker, jedel stoji, slišal krogle mimo ušes, preživel sramotni plebiscit! Vse je nekako kar dobro prenašal, saj je bil vendar prostovoljec in je šlo za dobro njegove prave slovenske domovine. Pa koliko duha ruske oktobrske revolucije je bilo že vpletenega med nas, koliko napovedi, ki so danes uredništvu!

Aktiven borec je bil od 8. januarja do demobilizacije 11. novembra 1919. Ni mu bilo vseč, da se je v stari Jugoslaviji kazalo le malo pravega zanimanja za severno mejo, za res herojskega generala Maistra in njegove vrle oficirje, kaj šele za posamezne borce. Ni bilo prave pozornosti in hvaležnosti za toliko prelite krvi mladih fantov, ni bilo dovolj cenjeno, da smo se in se še danes lahko brez potnega lista vozimo v Dravograd, Maribor, Ptuj, Radgono, Mursko Soboto in Lendavo. Pa tudi še lep čas po zadnji osvobodilni vojni se dolgo ni premaknilo. No, sedaj so naše razmere nekako urejene, borci za severno mejo uživajo spoštovanje, toda zopet ne vsi; zopet so med njimi tudi zagrenjeni.

Ko je v zakonitem roku France Gosar uveljavljal svoje pravice po zakonu o borbah za severno mejo 1918-19 (rok do 31. 12. 1970), so mu že 26. novembra 1969 zahtevek zavrnil, češ da sta za dokaz udeležbe potrebni dve prič, predložil pa je samo eno: Franca Podgorška iz iste vasi, medtem ko je Franc Kosec v bojih padel. Bil je tudi iz iste vasi in so vsi trije skupaj odšli na Koroško. Dokazoval je, da poleg še žive priče Franca Podgorška lahko potrdi vsa vas, da se je prostovoljno javil med koroške borce. Dokazoval je, da mu pri služenju kadrovskega roka v novi Jugoslaviji ni bilo treba služiti polnega roka, ampak toliko manj, kolikor je služil pri generalu Maistru. Nič ni pomagalo. Ni izpolnil pogojev dveh prič.

Vse to ga je jezilo in še bolj užalilo, tako da je umolknil. Nato je zbolel. Po boleznih je zopet iskal svoje pravice, vendar je medtem že kot paragrafsko nevesč delavec zamudil pritožbeni rok in čeprav je za priče ponujal celo vas, je vse ostalo zamujeno, mrtvo.

Ko se je sedaj organizacija koroških borcev preoblikovala v poverjeništva po posameznih občinah, je tudi pri nas zaprosil za, mogoče zadnje, posredovanje, ker ga ta krivica žge. Po sklepu zbora takrat še 37 živečih koroških borcev je bila Gosarjeva zadeva dostavljena Vrhovnemu sodišču SRS s prošnjo za obnovo postopka zaradi zamujenega roka, vendar predvsem po krivdi bolezni, dalje, ker je bilo to obravnavano tudi na občnem zboru njegovega društva upokojencev, in ker je član Zveze borcev NOV. Tožbo smo dobili zavrnjeno. Tega ne moremo verjeti... razmišljamo pa o tem veliko. Med drugim je v obrazložitvi navedeno, da je Podgoršek potrdil njegovo udeležbo v bojih za severno mejo, da pa tožena stranka, sedaj republiški komite za borce in vojaške invalide, na zahtevo sodišča ni dala odgovora na tožbo in tudi ni poslala upravnih spisov, kar je bil povod za zavrnitev tožbe.

Takih zaščitnikov borcev, čeprav razumemo in spoštujemo zakonodajo in predpise, res nismo veseli. Spodrsrlaj, ki se ne opere tako hitro! Če bi se kot druga priča upoštevala cela stara jugoslovanska armada, ki je Gosarja oprostila za služenje toliko ka-

drovskega roka, kolikor je bil na Koroškem, pa bi naj bil druga priča.

Sodišče navaja tudi, da ni sporno, da je tožnik vložil tožbo prepozno, da ne navaja nobenega razloga, na podlagi katerega bi bilo mogoče sklepati, in da zaradi zamude tožbene roka predlaga prejšnje stanje. Pa tudi če bi tožnik podal takšen predlog, sodišče temu ne bi moglo ugoditi, ker bi bil vložjen prepozno. Težko dojemljivo: kar je dala levica, je pobila desnica. Čudimo se tudi temu, da vrhovno sodišče nič ne omenja, zakaj ni zahtevalo spisov od komiteja za borce. Brez teh ni možna stvarna in malo bolj življenjska presoja. Pa, kdo je komu dolžan dati podatke? Sodišče izreče pomanjkljivo odločitev enostavno zato, ker komite za borce ni poslal podatkov. Lepše bi bilo imeti v mislih človeka, ki je prizadet, in se skupno premišljeno dogovoriti za ustrezno rešitev.

Poleg toliko ustnih posredovanj, dokazovanj in po preteku več kot 11 let je tudi pritožba občinskega poverjeništva koroških borcev naletela na birokrate. Če kdo, potem imamo mi, najstarejši izmed vseh borcev, to pravico dobronamerno izreči. Nam starim bojevnikom za človeške pravice ni vseeno, kako se trošijo naše zasluge. Mi smo bili tisti, ki smo toliko krivic, poniževanj, kapitalističnih preganjanj, zaporov, štrajkov, lakote, brezposelnosti in kaj še vse preživeli že od otroških let. Mi smo dali podlago za razraščanje revolucionarnih misli in hotenj, za socialno preosnovo, solidarno z oktobrsko revolucijo in tudi z našim osvobodilnim bojem. Držimo se tudi Titovih besed, da je objektivna kritika najmočnejše orožje socializma, le preveč gre vse skupaj skozi eno uho noter, skozi drugo ven. Res je, da nas visoki standard, ki smo ga tudi mi pomagali dvigniti, že po svoje zastruplja. Če bi danes hoteli ugotoviti, kdo je za kaj kriv, pa tudi v zadevi Franca Gosarja, prav nikamor ne bi prišli. Vsi bi se izmotali, nobeden ne bi bil pravi krivec, naš France pa le že 11 let bojuje s to papirnato vojsko.

Zato svetujemo: čimprej, brez odlaganja se do kraja med seboj pogovorite, kako na hitro in mirno popraviti to krivico in izdati sklep o priznanju statusa borca za severno mejo 1918/19 z datumom že prve, grdo nerodne zavrnitve, hkrati z izrekom izplačila za ves čas za nazaj, tudi tistih skromnih rekreacijskih dinarjev. Rok – še ta mesec. Nato naj gre vse skupaj v pozabo. Napišite sklep prav na kratko, brez širših razlag!

Za poverjeništvo borcev za severno mejo 1918/19 občine Ljubljana Šiška:

MARJAN MEDVEŠČEK

Še o knjigi Tomšičeva brigada – uvodni del

V prejšnji številki našega lista smo objavili oceno Lada Ambrožiča-Novljana o knjigi Francija Strle: Tomšičeva brigada – uvodni del. Glede tega moramo povedati, da je bila ta ocena napisana na podlagi predloženega besedila za knjižnico NOV in POS, še preden je šlo besedilo v tisk. Zato so odpadli podatki o nekaterih odlikah in značilnostih, ki to knjigo razlikujejo od drugih monografij o partizanskih brigadah in odredih.

Predvsem se ta knjiga razlikuje od drugih monografij po množici objavljenih fotografij. V knjigi Tomšičeva brigada – uvodni del je objavljenih kar 190 fotografij, od tega jih je pet skupinskih oziroma krajskih šest jih predstavlja življenje brigadnega vzornika Toneta Tomšiča, vse druge pa prikazujejo predvojne komuniste (člane KPS, kandidate in skojevce) in prve partizane. Avtor je posebno pozornost posvetil padlim borcem. Na fotografijah nam je skupno predstavil 105 padlih borcev proletarskih enot, od tega 17 predvojnih komunistov, po vojni umrlih borcev je na fotografijah 29, od tega sedem predvojnih komunistov, preživelih borcev pa je na fotografijah 56, od tega 12 predvojnih komunistov. Te fotografije so pomembno dopolnilo k listinskim in drugim pričevanjem. Iz njih razberemo, da so bili prvi partizani zelo lepi, duševno zbrani in odločni ljudje, lahko bi rekli – cvet slovenske mladine.

Druga značilnost, ki pa je v slovenskem knjižnem svetu popolna novost, je priloženi kartonček javne ankete o knjigi, ki jo je razpisal odbor 1. SPUB Tone Tomšič. V njem se odbor, komisija za zgodovino Tomšičeve bri-

gade in pisec Franci Strle obračajo na bralce, da jim odgovore, če jim je knjiga všeč ali ne, če je predraga ali poceni, če jim je všeč zunanja oprema ali ne, če so skice jasne, lepe ali slabe, če jih je knjiga pritegnila ali ne, če so zadovoljni z vsebino ali ne, če je knjiga pregledna ali ne, kaj jim v knjigi ni bilo všeč in kaj jim v knjigi posebno ugaja itd. Skupaj imajo bralci možnost odgovoriti na osemnajst vprašanj in s tem knjigo tudi sami oceniti. Za udeležence ankete je odbor razpisal enajst nagrad. Vsekakor je to izvirna poteza, ki bi jo kazalo posnemati pri izdajah še drugih izvirnih knjižnih del.

Na prošnjo odbora 1. SPUB Tone Tomšič sporočamo, da je knjige kljub nakladi 10.000 izvodov za prodajo in za podelitev preživelim borcem Tomšičeve brigade zmanjkalo. V knjigarnah Mladinske knjige je na prodaj samo še 125 izvodov. Ponatis je sicer že pripravljen, vendar glede na težave pri nabavi kakovostnega papirja in češkega platna še ni mogoče reči, kdaj bodo knjige spet prišle iz tiska.

UREDNIŠTVO

Je mar to smešno?

Svet za ohranjanje in razvijanje tradicij NOB pri RO ZZB NOV Slovenije ni sam pri ugotavljanju malicena, potvarjanja zgodovine revolucionarnega obdobja, sramotjenja likov borcev, aktivistov in organizatorjev NOB. S tem se razvrednotijo resnične etične vrednote naše revolucije.

Kaj smo videli tako v filmu »Nasvidenje v prihodnji vojni« kakor tudi v nadaljevanji »Ščuke pa ni, ščuke pa ne?«

Ničesar drugega kot neko potvarjanje resnične stvarnosti, v nadaljevanji pa tudi nekaj, kar mogoče ne spada v okvir naše preteklosti.

Težko je navadnim zemljanom razumeti naše izobražene kritike in inteligenco, ki zagovarja nekaj, kar se upira ljudstvu. Naj bodo filmi posebej za kritike in izobražence, drugi pa za narod, ki bodo skušali prikazati pravo resnico. Na čigavi strani so ti izobraženi kritiki? Mogoče nam je nerazumljiv njihov jezik. Ali smo ostali zemljani tako slabo poučeni o naši umetnosti in če smo, kdo je kriv za to?

V tem duhu se je mestna organizacija ZZB NOV Postojna sporazumela s kinopodjetjem ter skupaj sprejela sklep, da se film »Nasvidenje v prihodnji vojni« predvaja samo za to organizacijo. Po prikazu tega filma je bil v kinodvorani enoglasen protest proti pačenju naše zgodovine NOB. Zato je bil enoglasno sprejet tudi sklep, da se ta film izključi iz repertoarja Kinopodjetja Postojna, kar je bilo urejeno sporazumno. S tem pa se je strinjal tudi Svet za ohranjanje in razvijanje tradicij NOB pri RO ZZB NOV Slovenije.

Da bi osmešili prizadevanje za take negativne pojave, so to »obvestilo« MO ZZB NOV Postojna objavili tudi v Pavlihi – smešno, kaj? Med NOB je naš Pavliha prikazoval karikaturo razkačenega Hitlerja, ki je izgubljal vojno na vseh frontah. Danes pa smo mi, to je mestna organizacija ZZB NOV s svojim obvestilom na isti strani tega lista. Sicer so to člani ZB NOV, ki so se bojevali proti istemu Hitlerju na vseh frontah sveta, od Afrike do Trsta in Celovca prek sremske fronte.

IVAN MEZGEC, predsednik
MO ZZB NOV Postojna

Še o Dražgoški bitki

Potem, ko je spregovoril o slavni poti Cankarjevega bataljona in pomenu razvijanja revolucionarnih tradicij, kakor jih razvijamo z vsakoletnimi prireditvami v Dražgošah, je predsednik Zveze sindikatov Slovenije Vinko Hafner spregovoril nekaj besed tudi o snemanju televizijske nadaljevanke:

»TV nadaljevanke in celovečerni film – vse skupaj imenovano »projekt Dražgoška bitka«, naj bi na zgodovinsko in umetniško prepričljiv način pokazal današnji mladi generaciji v Sloveniji in Jugoslaviji pa tudi v tujini veličino in učinkovitost, pa tudi človeško tragičnost osvobodilnega boja slovenskega naroda, posebej gorenjskega ljudstva konec leta 1941. Po daljših pripravah se je januarja lani začelo tudi prvo snemanje in do sedaj je bila posneta dobra četrtina celotne nadaljevanke. Potem pa, kot vam je znano, se je lani poleti snemanje ustavilo iz različnih razlogov, deloma zaradi pomanjkanja finančnih sredstev pa tudi zaradi drugih okolnosti. Prav to pa je že leto nazaj predmet mnogo različnih vprašanj pa tudi mnogo zahtev med partizani, da se javnosti vendarle pove, kaj je s to Dražgoško bitko in z njenim nadaljevanjem. Tu sedaj, tovarišice in tovariši, ni ne čas ne mesto, da bi vam lahko podrobneje pojasnjeval vse resnične težave in objektivne okoliščine kot tudi napake, ki so bile storjene v začetku ustvarjanja tega velikega projekta...«

Vinko Hafner je med drugim še dejal: »Dejstvo je, da je bilo za to porabljenih znatno več sredstev, kot je bilo prvotno planirano in da je bilo pri tem ugotovljeno veliko primerov nesmotrne uporabe pa tudi nezakonite uporabe sredstev ter različnih izsiljevanj na račun zahtevnosti in družbene pomembnosti tega projekta...«

Zdaj stojimo pred važno odločitvijo glede nadaljevanja projekta Dražgoška bitka. Skupščina RTV, KS SR Slovenije in odgovorni družbeni dejavniki v republiki in na Gorenjskem se odločno zavzemajo za nadaljevanje in dokončanje projekta, da bi se izkoristilo že do zdaj posneto filmsko gradivo.

Pri tem pa seveda ustvarjalci ne bi smeli zmanjšati idejno-zgodovinsko avtentičnost in umetniško vrednost tega velikega projekta. Zatorej lahko pričakujemo, da bomo film o dražgoški bitki lahko gledali v prihodnjem letu...«

Naročam tednik TV 15

Ime in priimek

Ulica, hišna št.

Kraj Pošta

.....
podpis

Za neodvisnost Namibije

Dve desetletji sta že mimo, odkar je močan osvobodilni val, ki je dajal tako viden pečat celotnemu dogajanju v prvih povojnih letih v raznih delih sveta, razbil sklenjeno verigo kolonialnega sistema tudi v Afriki in omogočil zapovrstno nastajanje novih bolj ali manj dejansko neodvisnih afriških držav. Ta osvobodilni val pa ni samo poklical k življenju vrste novih držav, pač pa je omogočil, da je Afrika postala tista celina, kjer sta politika in gibanje neuvrščenosti dobila največje število pripadnikov. Dejansko se je Afrika kot celina v celoti vključila v gibanje neuvrščenih držav. Vrh tega pa je Afrika postala tista celina, kjer je najbolj očitno in tudi najbolj tragično odsevala usodna dilema našega časa – kako razrešiti problem, ki ga za svet pomeni vprašanje gospodarske rasti in napredka dežel v razvoju.

Toda, Afrika je kljub vidnim zmagam osvobodilnih sil ostala še vedno tista celina, kjer se je kolonializem najbolj trdno zasidral in kjer je zato protikolonialni boj še vedno eno izmed bistvenih vprašanj tudi naših dni. Z razpadom portugalskega kolonializma, ki se je časovno ujel z razbitjem fašističnega režima na Portugalskem, je osvobodilna težnja afriških narodov zaznamovala prepričljivo zmago, saj so se meje kolonializma vidno premaknile proti jugu. Kazalo je, da bo jug Afrike, to zadnje oporišče kolonializma, v njegovi najbolj grobi obliki rasizma in rasnega razlikovanja, vzdržalo za dolgo dobo pred rastočim pritiskom protikolonialnih sil črnškega ljudstva na jugu Afrike. Vendar je bil pojav nove neodvisne afriške države Zimbabveja – njen nastanek je bil rezultat značilnega spoja oboroženega boja s političnim bojem ljudstva in njegove

vodilne sile osvobodilnega gibanja – dokaz, kako je kolonialna oblast še bolj potisnjena v njeno osrednje oporišče – Južnoafriško republiko.

Zdaj je na vrsti nova politična bitka, to pot za uresničitev osvobodilnih teženj še ene dežele – Namibije. Očitno je, da bo njena trnova pot k neodvisnosti močno podobna poti, ki je pripeljala Zimbabve k svobodi, se pravi kombinacija osvobodilnega oboroženega boja z oblikami političnega boja.

V Ženevi se je začela konferenca o Namibiji, ki naj odpre sporazumno dogovorjeno pot k ustanovitvi neodvisne Namibije. Pobuda za to je izšla iz Združenih narodov in tudi konferenca sama teče pod pokroviteljstvom svetovne organizacije, saj jo je odprl sam generalni sekretar namibijskega vprašanja je tudi podlaga za ženevska pogajanja o Namibiji.

Vse različne sile, ki sodelujejo na konferenci, bi lahko razdelili v tri zvrsti. Poleg pokrovitelja, Združenih narodov, so na njej navzoče neposredno prizadete strani, se pravi predstavniki osvobodilnega gibanja SWAPO (Organizacija ljudstva jugozahodne Afrike) ter predstavniki drugih notranjih sil dežele in pa predstavniki Južne Afrike, ki drži Namibijo v kolonialni oblasti. K pogajanjem pa so bili pritegnjeni poleg predstavnika organizacije afriške enotnosti tudi predstavniki drugih držav, ki so tako ali drugače povezane z vprašanjem Namibije. Gre za vse sosedne afriške države, se pravi za države takojmenovane prve črte: Angola, Botswana, Mozambik, Tanzanija, Zambija in Zimbabve. Tudi pet zahodnih držav je bilo povabljenih k sodelovanju na konferenci – Združene države Amerike, Velika

Britanija, Francija, zahodna Nemčija in Kanada.

Ženevska pogajanja naj bi – v duhu Waldheimovega načrta – pripravila vse pogoje za razglasitev neodvisnosti Namibije. Do marca meseca naj bi dosegli odgovor o prenehanju sovražnosti med južnoafriško vojsko in namibijskim osvobodilnim gibanjem. Vzpostavili bi demilitariziran pas, ki bi bil pod nadzorstvom sil Združenih narodov. V drugem obdobju od junija do konca septembra meseca naj bi potekale predvolilne priprave prav tako pod nadzorstvom svetovne organizacije. Oktobra pa bi bile volitve za namibijski parlament, ki bi jih nadzorovala komisija Združenih narodov. Ko bodo znani izidi volitev, bo morala vsa južnoafriška vojska zapustiti Namibijo, izpustili bi iz ječ vse politične zapornike in z začetkom dela ustavodajne skupščine ter postavitvijo nove vlade naj bi bil končan proces osvobajanja Namibije ter s tem začetek njene neodvisnega življenja.

Malo je verjetnosti, da bo šlo na pogajanjih vse gladko in da ne bodo Južna Afrika in tiste zahodne države, ki jo podpirajo, skušale čimbolj zavarovati svoj vpliv in oblast tudi v neodvisni Namibiji na škodo osvobodilnih sil. Namibija s površino kot Italija in Francija skupaj, toda s komaj enim milijonom prebivalcev, je izjemno bogata surovinska dežela, ki premore največ urana na svetu poleg velikih zalog bakra, svinca in drugih rudnin. Večino tega bogastva, kar 85 odstotkov pa odvzemajo velike večnacionalne družbe, katerih sedeži so prav v tistih petih zahodnih državah, ki s svojimi predstavniki kot opazovalci sodelujejo na ženevski konferenci.

Drago Košmrlj

Hrana naj bi nam prinašala tudi devize

Največje možnosti za povečanje izvoza so v kmetijstvu. Res je, da je naša njiva velika samo 7 milijonov 200 tisoč hektarjev, toda s to njivo danes očitno slabo gospodarimo. Tudi v naši republiki.

Rekli smo, da se bo kmetijska proizvodnja v tem srednjeročnem obdobju letno povečala za štiri odstotke. Sedaj ugotavljamo, da bo prirastek enkrat manjši, in da za večjo proizvodnjo hrane nismo dovolj poskrbeli. Doslej smo na leto izvozili največ za 700 milijonov dolarjev žit, mesa in drugih kmetijskih pridelkov. Ta številka sicer ni tako majhna, toda hkrati smo pridelali tudi uvažali. Letno smo za tovrsten uvoz porabili okrog milijardo dolarjev. Zaradi tega smo prav v kmetijstvu, kjer trdimo, da so naše možnosti izredno velike, zabeležili primanjkljaj. Mnogim se zdi to neverjetno. Vendar so bili ti podatki v zadnjih dneh nekajkrat preverjeni, in o njih ni mogoče več podvomiti. Prav tako pa tudi drži, da danes leži v državi neizkoriščenih okrog 650 tisoč hektarjev plodne zemlje, ki je nihče ne obdeluje. Če bi to zemljo spremenili v njive, bi lahko čez pet let doma pridelali najmanj 24 milijonov ton pšenice in 15 milijonov ton koruze. Popolnoma bi spremenili sedaj neugodna razmerja med izvozom in uvozom. Predvidevajo, da bi leta 1985 lahko izvozili v dežele v razvoju in v države zahodne Evrope za

2 milijardi 100 milijonov dolarjev raznih kmetijskih pridelkov. Postali bi pomembni izvozniki hrane, ki postaja v svetu vse dragocenejša strateška surovina. Otresli bi se težav, ki jih imamo sedaj z uvozom nafte in naftnih derivatov in tudi sicer na moč popravili neugodno devizno in plačilno bilanco.

Izvoz hrane bi lahko usmerili posebej v dežele v razvoju, ki že danes čutijo veliko pomanjkanje. Ta čas znaša delež hrane v našem skupnem izvozu v te dežele le skromne tri odstotke. Ocenjujejo, da je to daleč preskromno, in da bi morali storiti korenite spremembe prav na tem področju.

Vedeti je treba, da bodo morale države v razvoju letos uvoziti okrog 88 milijonov ton žita in da je to zanje veliko breme. Čez deset let bo zanje še slabše, saj naj bi uvoz žitaric znašal že okrog 150 milijonov ton. Jugoslavija lahko veliko prispeva k premoščanju teh težav. Seveda pa bi bilo treba skleniti dolgoročne pogodbe za izvoz hrane, ki jih imamo sedaj zelo malo. Predvsem velja to za izvoz žit, mesnih izdelkov, pripravljenih jedil itn. Izkoristiti bi kazalo že sklenjen sporazum med našo državo in evropsko gospodarsko skupnostjo, ki med drugim predvideva tudi skupno proizvodnjo koruze, junetine, gosjega mesa, in nekaterih vrst sadja, zelenjave, vin in drugih kmetijskih proizvodov. Če bomo hoteli te

zares ambiciozne načrte uresničiti, bo potrebno poskrbeti za hitrejšo preobrazbo vasi. Ne gre namreč prezreti, da imajo kmetje v svojih rokah ta čas še vedno 83 odstotkov vseh obdelovalnih površin v državi in da proizvedejo celo 88 odstotkov vsega mesa. Njihov delež v skupni tržni proizvodnji pa je majhen, kar opozarja, da postaja vključevanje kmetov v skupno kmetijsko proizvodnjo, njihovo tesnejše povezovanje s kombinati, zadrugami in drugimi organizacijami vse bolj nujno.

Sele na tej podlagi bo mogoče izdelati tudi dolgoročne proizvodne programe in se usmeriti v tisto proizvodnjo, ki je na domačem in tujem trgu najbolj iskana. Reči je treba, da imamo prav v kmetijstvu takih programov za sedaj malo, in da je tudi to ena od pomembnih ovir hitrejšega povečevanja pridelave hrane.

Mimo tega bo treba opraviti ustrezno delitev dela med samimi kmetijskimi proizvodnimi organizacijami. Ne bi smeli več dopustiti, da bi vsi gradili svoje klavnice, ki so potem neizkoriščene, da bi se vsi ukvarjali s sladkorno peso in podobno. Taka proizvodnja bi bila preveč razdrobljena in predraga. Seveda se postavlja vprašanje, kako se bo v ta načrtovanja vključila Slovenija in kako se bomo pri nas organizirali za nastop na tujem. Sami naj bi v prihodnjih letih pridelali 85 odstotkov potrebne hrane, torej 10 odstotkov več, kot je

pridelamo danes. Menijo, da je tako pokritje potreb mogoče doseči. Proizvodne viške naj bi imeli zlasti v perutninarstvu, mlekarstvu in še nekaterih področjih. Še naprej bi nam nekoliko primanjkovalo koruze, pšenice, delno pa tudi prašičev, olja in sladkorja.

Hrano, ki nam bo manjkala, bomo morali kupiti v drugih republikah in pokrajinah. To pa pomeni, da se bo treba dolgoročno povezati s proizvajalci v teh krajih. Ne bi pa smeli ponavljati starih napak. Nastop Slovenije v drugih republikah in pokrajinah bi moral biti enoten, saj je na ta način mogoče veliko ustrežnejše reševati skupno kmetijsko politiko.

Za naložbe v slovenskem kmetijstvu bomo potrebovali okrog 14 milijard dinarjev. S tem denarjem naj bi sezidali številne nove farme, zlasti v Pomurju, uredili nova kmetijska zemljišča, ki so sedaj še neobdelana in podobno. V samem kmetijstvu ugotavljajo, da pri nas še nikoli ni bilo take trdne odločenosti te načrte dosledno izpeljati, kot je to opaziti prav v tem trenutku.

To pa je dokajšnje zagotovilo, da bomo tudi v Sloveniji v novem srednjeročnem obdobju prav v kmetijstvu marsikaj postorili in tako prispevali pomemben delež k zagotavljanju potrebnih količin hrane ne samo za domače potrebe, ampak tudi za tuji trg.

Darko Marin

Iz akcijskega programa RO ZZB NOV Slovenije za to leto

Predvsem delovno

»ZZB NOV ima kot politična organizacija, zrasla iz NOB in socialistične revolucije, specifično vlogo. Uresničuje jo v skupni fronti socialističnih sil pod idejnim vodstvom ZK. Akcijski program za leto 1981 pomeni nadaljevanje dosedanje usmeritve republiškega odbora in njegovih organov, upošteva sedanje zaostrene družbenoekonomske pogoje v SFRJ in v SR Sloveniji, zlasti naloge, izvirajoče iz dogovora o temeljih družbenega plana SR Slovenije za leto 1981 in 1981–1985 in zaostrene razmere v svetu«, je zapisano v uvodu osnutka akcijskega programa republiškega odbora ZZB NOV Slovenije za to leto in v smernicah za novo plansko obdobje.

Naj na prvem mestu omenimo naloge, ki so najaktualnejše ta čas za vse družbenopolitične organizacije: tudi RO ZZB NOV se aktivno vključuje v oblike aktivnosti SZDL Slovenije za uveljavitev amandmajev k ustavi SFRJ in SR Slovenije, osnutek akcijskega programa pa zajema tudi konkretne naloge za uresničevanje Titove pobude za krepitev in razvijanje kolektivnega dela, osebne in skupne odgovornosti, demokratizacije odnosov v ZZB NOV ter na drugih področjih družbenega življenja. Ena osrednjih nalog bo tudi še vnaprej razvijanje delegatskih odnosov in delegatskega sistema v ZZB NOV ter tudi na vseh drugih področjih in ravneh naše samoupravne socialistične skupnosti. Borci pri teh nalogah ne pozabljajo pomembnosti nadaljnega vključevanja v delo na področju uresničevanja dogovorjene kadrovske politike, razvijanja in uveljavljanja politike ljudske obrambe

ter družbene samozaščite, hkrati pa v svojem programu za to leto in tudi za naslednje srednjeročno obdobje poudarjajo še naprej vse naloge, ki se vežejo na ohranjanje in razvijanje revolucionarnih

tradicij NOB in socialistične revolucije. Na tem področju pa je vsekakor ena pomembnih nalog še vedno zbiranje, urejanje in obdelava zgodovinskega gradiva, dokumentov, pisanih spominov, vi-

rov... Vsa skrb bo še naprej posvečena publiciranju del na temo NOB, izdajanju monografij enot in služb NOV in PO Slovenije, izdajanju zbornikov ter vrsti drugih oblik razvijanja revolucionarnih tradicij na področju vzgoje in izobraževanja ter kulture.

Nalog za to leto je še cela vrsta, mogoče pa kaže naštet predvsem tiste, ki bodo v tem letu še bolj izpostavljene. Ena takih nalog je vsekakor povezana z letošnjim velikim jubilejem – štirideseto obletnico vstaje jugoslovanskih in slovenskega naroda, ustanovitve OF slovenskega naroda, ustanovitve Glavnega poveljstva NOV in POS ter drugih jubilejev, ki jih bo ZZB NOV obeleževala v okviru enotne fronte SZDL.

Stalna naloga ostaja tudi spremljanje urejanja sistema socialne varnosti borcev (v skladu s sklepi zadnjega kongresa ZZB NOV Jugoslavije, sklepov skupščine ZZB NOV Slovenije ter v skladu s sklepi in priporočili skupščine SR Slovenije ter SZDL Slovenije). Tudi živahno mednarodno, pri nas v Sloveniji predvsem sosedsko sodelovanje, se bo v tem in prihodnjih letih nadaljevalo, naloga republiškega odbora ZZB NOV Slovenije pa bo tudi sodelovanje v pripravah za deveti jugoslovanski borčevski kongres ter s tem v zvezi pri oblikovanju predloga statuta ZZB NOV Jugoslavije.

Naloge za delo v tem letu naj bi bile razdeljene po tromesečjih, za vsako posamezno nalogo pa bodo določeni tudi nosilci nalog. Več o podrobnostih letošnjega delovnega načrta borčevske organizacije Slovenije pa ob seji republiškega odbora ZZB NOV Slovenije. B. Ž. J.

Maclean v Jugoslaviji

Nekaj dni od novega leta sem se mudi v naši državi Fitzroy Maclean, ki ga je na koncu minulega tedna v Titogradu sprejel tudi predsednik predsedstva SR Črne gore Veljko Milatović. Macleanov

obisk v Titogradu je povezan z nedavnim izidom njegove knjige »Josip Broz Tito«, ki so jo izdale založbe Pobjeda iz Titograda, zagrebška Mladost ter Jugoslavenska revija iz Beograda.

Seja RO ZZB NOV Slovenije bo 20. januarja

Predsednik republiškega odbora ZZB NOV Slovenije Janez Vipotnik sklicuje sejo RO ZZB NOV Slovenije za torek, 20. januarja 1981 ob 9. uri v veliki dvorani skupščine SR Slovenije v Ljubljani. Predlagan je naslednji dnevni red:

1. potrditev zapisnika 5. seje RO ZZB NOV ter 6. slavnostne seje tega organa,
2. osnutki dopolnil ustave SFRJ in ustave SRS,
3. predlog poslovnika o delu republiškega odbora ZZB NOV Slovenije in njegovih organov,
4. predlog akcijskega programa republiškega odbora ZZB NOV Slovenije za leto 1981,
5. predlog finančnega načrta republiškega odbora ZZB NOV Slovenije za leto 1981,
6. kadrovske zadeve ter
7. razno

Humane akcije invalidov

Delegacije Odbora zveze vojaških vojnih invalidov mesta Koper so v dneh 29., 30. in 31. januarja 1980 opravile svoj sedemindvajseti tradicionalni obisk sotovarišev ob novem letu, obisk vseh invalidov, svojcev padlih borcev NOV, vojnih vdov in vseh borcev NOV ter vseh vojaških rezervnih starešin, ki so bili v teh dneh v bolnišnicah Valdoltra, Ankaran, Koper in v Domu upokojencev v Izoli.

Vsem, ne glede iz katerega kraja naše domovine je invalid, borec NOV ali vojaški starešina, ki so bili ob našem obisku v bolnišnicah ali v domu v Izoli, je tričlanska delegacija invalidov iz Kopra segla v roko, spregovorila nekaj toplih besed in zaželela hitrega ozdravljenja, čimprejšnjo vrnitev v domači kraj in ponovno vključitev v aktivno delo.

Delegacija je vse obiskane invalide, borce NOV in vojaške starešine tudi primerno obdarila. Vseh obiskanih je bilo prek 230.

Združenje vojaških invalidov iz Kopra opravlja te humane akcije vsako leto nekajkrat, zlasti za dan borca ob novem letu in ob izvajanju načrta vsakoletnega invalidskega tedna, ki ga ta organizacija prireja v septembru.

Vsa dosedanja leta, še posebej letos je ZVI iz Kopra finančno podpirala invalide športnike športnega društva Invalid Koper za omogočanje aktivnosti (rekreacije, rehabilitacije in športne dejavnosti vseh invalidov-športnikov iz območja občine Koper).

Iz leta v leto je vse večji poudarek posvečen svetovnemu dnevu invalidov. V tem duhu je ZVI iz Kopra skupno z invalidi športniki v letu, ki je za nami, priredila številna srečanja na športno-rekreacijskem področju. Zaključna

športna tekmovanja (ob svetovnem dnevu invalidov) so bila v parku hotela Adria v Ankaranu. Teh srečanj se je udeležilo več kot 250 invalidov športnikov iz 14 slovenskih občin, kakor tudi invalidi NOV, športniki iz tržaškega in goriškega območja.

V preteklem letu je ZVI iz Kopra organizirala in omogočila našim članom, da so obiskali Hišo cvetja – grobnico tovariša Tita v Beogradu, kjer so s pomočjo ZVI iz Beograda obiskali še druge pomembne zanimivosti našega glavnega mesta (zlasti Muzej 25. maj, muzej revolucije Kalemegdan in druge pomembnosti).

V povezavi z invalidi NOV iz tržaškega območja je bil organiziran izlet za vse člane naše organizacije v Benetke, v Videm in v Gorico, kjer so si naši člani ogledali znamenitosti teh krajev.

Naša organizacija ZVI je letos izvedla še posebno humano akcijo in priskočila na pomoč invalidom na poplavljenem območju, staršem padlih borcev NOV in vojnim vdovam, jih obiskala in jim izročila pomoč za najnujnejše popravilo poplavljenih bivališč.

Tudi za dan žena naša organizacija dosledno organizira proslave, na katere vabi vse vdove NOV, matere padlih borcev NOV in jim priredi kulturni program ter jih tudi obdari.

Omeniti velja, da si organizacija ZVI iz Kopra za svoje številne humane akcije, ki jih organizira vsako leto, potrebna finančna sredstva ustvarja sama, z organizacijo invalidskega tedna – tombole ter s pridnim, požrtvovalnim in prostovoljnim delom številnih članov invalidov, ki so vključeni v te tradicionalne akcije.

Karlo Udovič

BORČEVSKIH ORGANIZACIJ IZ DELA

Radovljica – poudarek reševanju zdravstvenih in stanovanjskih vprašanj

Na zadnji, decembrski seji predsedstva občinskega odbora ZZB NOV Radovljica so spregovorili o stanovanjskih in zdravstvenih potrebah borcev v naslednjem srednjeročnem obdobju 1981–1985. Osnova razprave sta bila predloga samoupravnega sporazuma o temeljih plana stanovanjske in zdravstvene skupnosti, ki so jih člani predsedstva z nekaterimi pripombami v celoti sprejeli. V radovljiški občini je še vedno 19 borcev, ki nimajo ustreznega stanovanja. V dogovoru s stanovanjsko skupnostjo Radovljica pa bodo že v 1981. letu zagotovili 10 stanovanj v Radovljici, Bohinju in v Gorjah. Načrtujejo, da bo do leta 1985 dobilo 117 borcev posojila za obnovo in dograditev lastnih stanovanj v skupni vrednosti 5,528.000 din. V planu so tokrat prvič posebno upoštevani tudi borci kmetje, ki doslej niso uporabljali kreditnih možnosti za obnovitev lastnih stanovanj. Za 79 borcev kmetov je predvideno 2,352.000 din posojil.

Predsedstvo je pri obravnavi srednjeročnega načrta zdravstvene skupnosti opozorilo, da ne more soglašati s predlogom, da bi se zmanjševal obseg zdravstvenega varstva oziroma dispanzerskega zdravljenja, ki je v radovljiški občini v zadnjih letih posebno uspešno. Dispanzerji za borce na Bledu, v Bohinju in v Radovljici so se izredno obnesli, zahvaljujoč predvsem prizadevanjem zdravniških ekipam, ki so uspele pregledati skoraj vse borce, odkriti številne bolezni in zagotoviti pravočasno zdravljenje. Vsem zdravnikom in medicinskim sestram, ki so opravljali to delo, je predsedstvo izreklo posebno pohvalo in priznanje.

Več kritičnih pripomb pa so izrekli na račun organizacije letovanj v Domu borcev NOB Slovenije v Strunjanu. Za 1980. leto je bilo namreč dogovorjeno, da bo iz radovljiške občine letovalo 25 upravičencev, uprava doma pa jih je sprejela le 11, od teh večino v zimskih oziroma spomladanskih in jesenskih mesecih. V 1981. letu zato načrtujejo, da bo letovalo 30 okrevanja najbolj potrebnih članov ZZB NOV. Predsedstvo je izrazilo prepričanje, da se bodo odgovorni v upravi doma v Strunjanu tokrat bolj držali republiškega dogovora.

Člani predsedstva so na seji izrekli soglasje k predlogu pravilnika medobčinskega sveta ZZB NOV za Gorenjsko o podeljevanju priznanj zaslužnim udeležencem NOB, posameznikom, delovnim in drugim organizacijam v gorenjskih občinah. Gre za podeljevanje »spominske ploščice« in »spominske listine«, ki jih bodo podeljevali na proslavah dražgoške bitke ali za dan borca oziroma dan vstaje.

J. R.

Ljubljana – Razširjena seja občinskega odbora ZZB NOV

Občinski odbor ZZB NOV Bežigrad je na razširjeni seji 25. novembra obravnaval pisno informacijo o ekonomskem položaju v SR Sloveniji in SFRJ, kakor jo je podal predsednik IS skupščine SR Slovenije Janez Zemljarič 30. oktobra na seji RO ZZB NOV. Gospodarski položaj v bežigradski občini pa je orisal predsednik IS občinske skupščine Jurij Zavac. Prisotni so bili seznanjeni tudi z vojaško-političnim položajem v svetu. Na seji so bila oblikovana enotna izhodišča za akcijsko delovanje borčevskih organizacij in vsega članstva ter sprejeta stališča in sklepi.

Občinski odbor ZZB NOV Bežigrad sprejema in podpira sklepe in zaključke 8. plenarne seje CK ZKS, ki je bila 24. novembra, kjer je zlasti izpostavljena idejnopolitična odgovornost članov ZK za delo pri uresničevanju ciljev gospodarske ustalitve in to že v tekočem letu, posebno pa še v naslednjem srednjeročnem obdobju. S tem v zvezi so podprli ukrepe in dejavnosti IS skupščine SR Slovenije ter IS skupščine občine Bežigrad za uresničevanje politike stabilizacije.

Občinski odbor nalaga vsem svojim članom in zlasti delegatom v DPO, SZDL, v delegacijah za skupščine zborov DPS ter v skupščinah SIS, da se še bolj kakor materialno odgovornost posameznikov ali kolektivnih organov, ki neodgovorno delujejo in trošijo družbena sredstva. Kot primere skrajne neodgovornosti pri uporabi takih sredstev so ocenili izdatke za razne »kvazi umetnosti« na področju filmskih TV nadaljevanj in še kje, ki so po vsebini zgodovinsko neresnični ter z moralno-estetskega in predvsem z vzgojnega stališča nesprejemljiva. Za ilustracijo naj navedemo le film Nasvidenje v naslednji vojni in TV nadaljevanko Ščuke pa ni, Ščuke pa ne...

Razen ukrepov družbenega varstva nad družbenim premoženjem je treba zaostri tudi moralno in osebno materialno odgovornost posameznikov ali kolektivnih organov, ki neodgovorno delujejo in trošijo družbena sredstva. Kot primere skrajne neodgovornosti pri uporabi takih sredstev so ocenili izdatke za razne »kvazi umetnosti« na področju filmskih TV nadaljevanj in še kje, ki so po vsebini zgodovinsko neresnični ter z moralno-estetskega in predvsem z vzgojnega stališča nesprejemljiva. Za ilustracijo naj navedemo le film Nasvidenje v naslednji vojni in TV nadaljevanko Ščuke pa ni, Ščuke pa ne...

V okviru dogovorjene stabilizacijske politike se je treba zavzemati in skrbeti za ohranitev življenjske ravnine delovnih ljudi in občanov. Upoštevati je treba, da realni osebni dohodki zastajajo, življenjski stroški pa občutno rasejo. Pri tem so prav kategorije občanov z nižjimi prejemki še posebej prizadete in med temi ni malo tudi naših članov, nekdanjih borcev NOV. Njim je zlasti treba posvetiti stalno družbeno skrb, ki naj temelji na širši solidarnosti.

Dušan Rebolj

KIH ORGANIZACIJ IZ DELA BORČEV

Osmega januarja 1943. leta je na Osankarici na Pohorju omahnil v smrt Pohorski bataljon

Bojišča NOB so izviri življenja

V spomin na padle junake prvega Pohorskega bataljona, ki je v neenakem boju 8. januarja 1943. leta pri Treh žeblih nad Osankarico na Pohorju izkrmel do poslednjega borca in borke, praznujejo občani Slovenske Bistrice vsako leto svoj praznik, ki je v celoti posvečen spominu na junake, ki so tišega mrzlega januarskega dne izkrmeli sredi skrivnostnih in vedno šumečih pohorskih gozdov, pod okriljem stoletnih smrek ter s svojim junaštvom in smrtjo stkali legendo, katere veličina ne bo (in ne sme) zbledela nikoli.

Sicer pa naj takoj uvodoma zapisemo, da tega dne praznujejo svoj krajevni praznik tudi prebivalci Ruš na drugi strani Pohorja, ki se še posebej spominjajo svojega junaka kmeta Alfonza Sarha – Iztoka imenovanega tudi Pohorski kralj, ki je skupaj s svojimi tremi sinovi Vančekom, Jožekom in Lojzkom izkrmel v tem res neenakem boju. Spominjajo pa se seveda tudi vseh drugih žrtev, ki so med revolucijo darovali svoja življenja za svobodo.

Čas in solze so po toliko letih izmlele bolečine iz trpečih in krvavečih src. Ostali so bridki spomini na strašne dni, ko je sovražnik brez usmiljenja pobijal zavedne domoljube, žal tudi s pomočjo domačih izdajalcev.

Boj pri Osankarici je trajal dve uri in pol. V tem času je omahnilo v brezno smrti 69 borcev in bork. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da je tudi sovražnik v tem boju utrpel izgube, saj je na bojišču obležalo 19 sovražnih vojakov, medtem ko jih je bilo 20 ranjenih, kar pomeni, da so se borci srdito upirali, čeprav so vedeli, da zanje ni rešitve, saj jih je napadel sovražnik s tridesetkratno premočjo oziroma je partizane napadalo 2000 sovražnih vojakov, ki so

bili za boj dobro pripravljani.

Borci Pohorskega bataljona so torej s pogumom in drznostjo dokazali, kako se je treba bojevati za prostor pod soncem. Raje so umrli junaške smrti, kot da bi se predali sovražniku živi, čeprav je le ta poskušal to doseči. Po zmagi je sovražnik seveda triumfal, kajti tokrat mu je res uspela zmaga nad borci revolucije. O tem svojem uspehu so med drugim poročali celo Hitlerju v Berlin. In verjetno so bili v svoji nadutosti prepričani, da na Pohorju ne bo več partizanov. Hudo so se zmotili.

S krvjo izpisana izročila padlih pohorskih junakov so nadaljevali novi borci, kajti resnica je bila, da je vsak sovražni poizkus uničenja revolucije še bolj razširil njena krila, pomnožil in ojeklenil partizanske bojne vrste. V ognju in žrtvah, v krvi in temnicah je naš narod koval svojo novo bodočnost in del tega naroda so bili tudi borci prvega Pohorskega bataljona.

Brez dvoma lahko zapišemo, da prav noben dogodek iz naše revolucionarne preteklosti ne bo utonil v pozabo. To potrjujejo številna srečanja ob raznih spominskih obletnicah. Res pa je tudi, da zgodovina ne bo mogla nikoli izpisati vse veličine tega boja. Nikoli ne bo mogla izpisati težavnih dni, junaštev, skupnega boja vseh napredno mislečih ljudi, ki so leta 1941 tako rekoč goloroki napovedali sovražniku neizprosno boj in po štiri letnih bojnih naposled izbojevali težko pričakovano svobodo in novo – Titovo Jugoslavijo.

V občini Slovenska Bistrica se na ta spominski dogodek vsako leto res dobro pripravijo. Tako so se letošnje spominske slovesnosti začele že s pohodom mladine na poslednje bojišče Pohorskega bataljona. Spomin na padle junake že po tradiciji

obudijo tudi smučarji – tekači s tekmo od spominskega doma pohorskim junakom, na Osankarici do Klopnega vrha in nazaj na Osankarico. Teka pod geslom po poteh pohorskih partizanov se je letos udeležilo kar 150 smučarjev. Zvrstilo pa se je še več drugih tekmovalcev, ko so se med seboj pomerili strelci na glinaste golobe, kegljači, šahisti, judoisti pa tudi pionirji, ki so tekmovali za pohorski memorial.

Ker je tu že običaj, da ob-

čani praznujejo svoj praznik vsako leto v drugem kraju, je bila letos osrednja proslava, združena s slavnostno sejo skupščine in vodstev družbenopolitičnih organizacij občine Slovenska Bistrica v Laporju, ki je zadnje čase v razvoju svojega kraja dosegel pomembne uspehe. Na slavnostni seji so med drugim podelili tudi letošnja odlikovanja, plakete, priznanja. Za dolgoletno družbenopolitično delo je Jože Kodelič, rezervni polkovnik JLA,

Ob spomeniku legendarnemu Pohorskemu bataljonu

prejel red dela z rdečo zastoavo, listino častnega občana mesta Slovenska Bistrica so podelili Antonu Ingoliču, plaketo Pohorskega bataljona je prejel Boris Čizmek-Bor, plakete skupščine občine so prejeli: IMPOL, TVD Partizan Poljčane, Marija Ambrož, vzgojiteljica, nagrado je prejel Radioklub Slovenska Bistrica, medtem ko so občinska priznanja prejeli: SGP Konstruktor, TOZD Granit, Stane Šega, dr. Lujo Polanec, Jože Zorko, dr. Vera Korošec-Weber. Vsem je odlikovanja, plakete, priznanja izročil Mihael Spindler, predsednik SO Slovenska Bistrica.

Osmi januar pa je bil letos v celoti posvečen obujanju spominov na padle junake Pohorskega bataljona. Tako sta predsednik SO in predsednik občinske organizacije ZZB NOV Milan Ivanuš sprejela v prenovljenem hotelu Planina preživele borce, ki so ostali pri življenju zgolj po naključju, ker so bili med napadom na bataljon na drugih vojaško-organizacijskih dolžnostih, in svoje padlih borcev Pohorskega bataljona.

Po sprejemu so se nato skupaj podali na zasneženo Pohorje, na kraj, kjer je pred 38. leti izkrmel bataljon, se poklonili padlim junakom, položili vence, medtem, ko so učenci osnovne šole pod vodstvom tovarišice Korošceve pripravili recital. Zadonele so salve, svojci so prizigali sveče in utrnili se je marsikatera solza. Ko smo mi odhajali z bojišča, so tja prihajali drugi in tako je bilo vse do noči. Kot smo zvedeli, je lani obiskalo spominski kraj, kjer je izkrmel Pohorski bataljon, več kot sto tisoč ljudi. Mi pa smo se tu pogovarjali z mladimi iz Rečice, Mozirja, Šoštanj. Samo iz srednjih šol iz Celja je bilo danes na Pohorju 72 učenec, dijakov, medtem ko je prišlo iz Maribora, Ruš na

Osankarico kar več kot 300 mladih. Sem so prišli tudi mnogi pripadniki JLA.

Kot je sicer že tradicija, so se teh spominskih slovesnosti med drugimi udeležili tudi delegacije pobratenih občin Čičevac in Svetozarevo iz SR Srbije. Predstavniki vseh med seboj sodelujočih občin so se dogovorili še za konkretnije oblike medsebojnega sodelovanja na vseh možnih področjih. Tako bodo še v tem letu pospešili gradnjo depandane pri Treh žeblih na Pohorju za delovne ljudi, zlasti učence iz Svetozareva, ki bi del svojih počitnic preživeli na Pohorju. Oddelek pa bi zgradili tudi v Buljaricah, kjer bi lahko letovali učenci iz Slovenske Bistrice. Obe gradnji naj bi po sedanjem predračunu veljali 4,5 milijona dinarjev.

Tudi ni odveč, da zapišemo, da bodo med seboj izmenjali po sto knjig, ki bodo na voljo bralcem v matičnih knjižnicah. Tesnejše stike pa bodo navezali tudi predstavniki KS Pragersko in KS Dragocvet v bližini Svetozareva. In ne nazadnje. Pogovarjali so se tudi o tem, da bi že letos skupno organizirali mladinsko delovno brigado, kar je brez dvoma treba pohvaliti, da o izmenjavi raznih kulturnih skupin že niti ne izgublamo besed.

Ce torej k vsemu temu dodamo še samo to, da ponosni ugotavljamo, da v naših delovnih ljudeh, zlasti med mladino, pripadniki JLA živi legenda o pohorskih junakih, da pa tudi ob takšnih srečanjih snujejo tudi nove oblike medsebojnega sodelovanja, da razdalje danes ne predstavljajo za to nobene ovire, da ne bi bilo mogoče plodno sodelovati na številnih področjih, ki jim lahko damo skupni imenovalec, vodi k napredku in trdnosti naših narodov in dokaz, da nadaljujemo pot, ki nam jo je začrtal naš tovariš Tito.

Franjo Hovnik

Nagrajeni spis na nagradnem natečaju ob dnevu JLA v osnovni šoli v Grosupljem

Naša vojska – naša moč!

Nedeljsko popoldne je. Zlekem se v udoben naslonjač in se zazrem v snežno neurje, ki kot pobesnelo divja zunaj. Z očmi iščem pravo knjigo na polici in nenadoma mi obliči v rokah zbirka pesmi. Listam... »Kurir...« Skoz mrzli laz sem k nam na vas zahajal mlad kurir... »Berem...« Kako pretresljiva je ta pesem. Spet se mi je razmišljanje kar samo usmerilo v vojne vihere. Zgodovina, ki se jo učimo v šoli, je tako zelo pretresljiva... Pravzaprav pa, saj dandanašnji ni nič drugače! Govorimo o napredku, o vsemogočih svetovnih napredkih in dosežkih, po drugi strani pa poslušamo po televiziji, radiu, beremo v vsemogočih informacijskih sredstvih, kako na različnih koncih tega »vsemogočnega sveta« še vedno divjajo vojne. Kako še vedno umira človek, ker hoče nek drug človek imeti oblast... »Kako nepotrebne so te vojne!« vzklidem na glas skoraj jezno.

Zunaj pa še vedno brije burja, snežni metej je naravnost sovražen. Toda kaj jaz, saj sem vendar na toplem. Tedaj pa se mi prikrade v spomin bratova pripoved. Tam v daljnih kosovskih Prokletijah je služil domovini. Da, bil je vojak, v takšnih snežnih zametih je ob poslušanju tuljenja volkov hodil na stražo. Ko to razmišljam, me skorajda postane strah. In tudi zdaj, prav te divje zimske ure, ko se grejem v topli zakurjeni sobi, je po vsej naši domovini na straži na tisoče mladih fantov. Pravzaprav pa, že 35 let se vrti kolesje našega časa tako, že 35 let generacija za gene-

racijo odhaja v JLA. In častno je služiti domovini, pravi sleherni zavedni Jugoslovian!

Ce se čisto potihoma vprašam, zakaj je to potrebno, kaj hitro najdem odgovor. Spet je to zgodovina našega naroda, zgodovina naša krvava, pa hkrati veličastna, da jo bodo pomnili še pozni rodovi.

Šesti april 1941. Takrat se začena tista naša zgodovina...

Sovražne sile so napadle našo državo. Kralj Peter jo je s svojo vlado popihal v tujino. Narodi v Kraljevini SHS pa so ostali sami, razbiti, brez vodje, ki bi jih združil v en narod in jih postavil v bran za svojo domovino. In prav iz tega ljudstva, ki je bilo na milost in nemilost prepuščeno samo sebi, je izhajal mlad mož, ki je videl eno samo rešitev v enotnosti ljudstva, v oboroženi vstaji proti okupatorju.

Toda nastopile so tudi težave. Številne narode v razbiti državi je bilo treba zediniti in jih oborožiti. Orožja pa ni bilo. Bilo – vendar malo. Prav tako je primanjkovalo hrane in obleke. Toda besede Josipa Broza o lepši in srečnejši bodočnosti so narod opogumile in odšel je v boj. In tako je bila 22. decembra 1941 ustanovljena 1. proletarska brigada. Ta datum je bil kasneje preimenovan kot dan naše jugoslovanske armade.

JLA je narodna, socialistična in je namenjena interesom naroda. Je pa tudi aktiven nosilec bratstva in enotnosti naših narodov. Zakon o JLA točno definira njene naloge:

»da brani teritorialno enotnost, neodvisnost in svobodni notranji razvoj SFRJ, da stalno podpira mednarodne obveznosti v obrambi miru in varnosti v svetu.«

Zadnje čase smo bili in smo priče številnim naravnim katastrofam v svetu in tudi v naši domovini. In prva, ki priskoči ljudstvu na pomoč, je prav vojska. S svojo brezmejno voljo, da pomaga narod, se zagrizeno lotevajo kakršnih koli nalog. Spomnimo se samo zadnjih dveh desetletij, ko je našo državo kar nekajkrat prizadel močan potres. Žrtve so bile številne in mogoče bi bile še večje, toda velik delež k zmanjšanju smrtnih žrtev je prispevala vojska, saj so izpod ruševin rešili prenekatero človeško življenje. Vendar pa se pomoč vojske ne odraža samo pri posledicah potresa, temveč tudi pri vremenskih nepravilnostih. Ce vzamemo za primer našo Štajersko in AP Vojvodino. Vsi vemo, kako nas je letos prehitela zimska ujma. Ogromne hektarske površine, posejane z žitom in ostalimi pridelki, ki so pogoj za našo prehrambeno industrijo, so ostale pod snegom. In tudi tu je JLA priskočila na pomoč s pobiranjem pridelkov.

Naša vojska je torej tista, na katero lahko računamo tudi v naših najtežjih trenutkih!

Lani maja pa smo izgubili enega naših največjih revolucionarjev – tovariša Tita, poveljnika JLA. Vendar pa naša vojska zagotavlja, da bo uresničevala njegove začrtane cilje in tako branila našo domovino Jugoslavijo!

Nuša Trontelj

Pred izidom knjige

Revolucionarna izročila – domicili v slovenskih občinah

Skupnost slovenskih občin se je po izidu dela Prazniki slovenskih občin leta 1975, v katerem je objavila sistematično in skrbno sestavljene utemeljitve za občinske praznike, odločila, da izda delo o domicilih, ki so jih skupščine slovenskih občin podelile enotam NOV in PO Slovenije, aktivistom OF, narodnoosvobodilnim ustanovam, službam in dejavnostim, političnim pregnancem, španskim borcev ter borcev za severno mejo. Prav domicili so eden poglobitih temeljev za razvijanje revolucionarnih izročil v slovenskih občinah. Glede na ta poglobitni cilj je uredništvo zasnovalo novo delo tako, da bodo v utemeljtvah domicilov čimbolj zgoščeni zgodovinski pregledi enot, organizacij in ustanov. Takšni pregledi bodo služili predvsem mladini pri spoznavanju bojne poti in političnega delovanja enot NOV in POS ter organizacij narodnoosvobodilnega gibanja, ki so dobile domicil v njihovi občini. Tako sestavljene utemeljitve bodo osvetlile pomembna dogajanja v NOB na območju posameznih slovenskih občin. Glede na to, da so dobile domicil skoraj vse večje narodnoosvobodilne enote in aktivisti OF iz večine okrožij med NOB ter številne posebne ustanove, bo obsežno delo o razvoju revolucionarnih izročil NOB prek domicilov v slovenskih občinah enciklopedični obliki osvetlilo številne značilnosti NOB na Slovenskem.

Pri opisu vsake narodnoosvobodilne enote bodo podatki o datumu in kraju njene ustanovitve, o poveljniškem kadru, o notranji organizaciji enote in njenem številčnem stanju od ustanovitve do razformiranja, o operacijskem območju, najbolj nadrobno bosta opisani njena bojna pot ter njena povezanost s prebivalstvom in organizacijami narodnoosvobodilnega gibanja na te-

renu, pri vsaki enoti pa bodo navedeni tudi narodni heroji, ki so iz nje izšli, priznanja in odlikovanja, ki jih je enota dobila, ter spominska obeležja, ki so povezana z bojno potjo enote.

V utemeljtvah domicilov aktivistom OF posameznih okrožij med NOB bodo podatki o nastanku okrožja in njegovih mejah, o njegovi notranji razdelitvi na podokrožja in rajone oziroma okraje, o nastanku, razvoju in delovanju posameznih političnih organizacij in formacij ter organov ljudske oblasti, o ustanovah narodnoosvobodilnega gibanja, ki so delovale na okrožju (sanitetne postojanke, tehnike in tiskarne, partizanske delavnice, kurirske postaje itd.), o povezanosti prebivalstva in njegovih političnih organizacij z enotami NOV in PO Slovenije, o narodnih herojih, ki so izšli iz vrst aktivistov obravnavanega okrožja, o sekretarjih okrožnih komitejev KPS in okrožnih odborov OF ter o pomnikih, ki spominjajo na pomembnejše politične dogodke. V nekaterih orisih razvoja NOB po posameznih okrožjih pa bodo tudi podatki o številu borcev, aktivistov, padlih in žrtev fašističnega nasilja. Podobno kot za narodnoosvobodilne enote, organizacije in ustanove so v vsebinskem pogledu zasnovane tudi utemeljitve domicilov španskim borcev in borcev za severno mejo.

Poleg preglednega splošnega orisa razvoja in delovanja posameznih enot, okrožij in ustanov bo posebej prikazana tudi njihova povezanost z domicilnimi občinami (npr. pri narodnoosvobodilnih enotah akcije v občinah, ki so jim podelile domicil, ter druge oblike povezanosti z njim). Obseg splošnih in posebnih utemeljitev je pogojen s pomembnostjo posameznih narodnoosvobodilnih enot, organizacij in usta-

nov oziroma s tem, koliko časa so obstajale in delovale. Delo o domicilih v slovenskih občinah je rezultat sodelovanja prek sto avtorjev, ki se ukvarjajo z raziskovanjem zgodovine NOB, posameznih narodnoosvobodilnih enot iz okrožij med NOB. Glede na to, da za precej narodnoosvobodilnih enot in za večino okrožij še ni del, ki bi obsežneje prikazala njihovo delovanje, so številni sestavki v knjigi rezultat preučevanja neporedno arhivskih virov iz zbiranja spominskih pričevanj. Pri oblikovanju teh sestavkov so tehten delež prispevali odbori

borcev narodnoosvobodilnih enot in odbori aktivistov OF, ki so opravili tudi verifikacije. Glede zasnove knjige pa so razpravljale komisije za razvijanje revolucionarnih izročil pri republiški konferenci SZDL in republiškem odboru ZZB NOV, ki so tudi potem nudile vso pomoč pri nastajanju tega obsežnega dela.

Delo o razvijanju revolucionarnih izročil NOB v slovenskih občinah je vsebinsko izredno bogato; v njem bomo prvič dobili na enem mestu za skoraj vse narodnoosvobodilne enote in

okrožja na Slovenskem kratke zgodovinske orise ter opise njihove povezanosti s sedanji občinami. To delo bo prikazalo velika prizadevanja slovenskih občin pri negovanju revolucionarnih izročil, hkrati pa bo nepogrešljiv priročnik za njihovo nadaljnje razvijanje in negovanje.

Miro Stiplovšek

Iz uvodne besede Francija Kolarja o domicilih

Domicili enot narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Slovenije in aktivistov Osvobodilne fronte slovenskega naroda so pomembne družbenopolitične tvorbe. Imajo trajen pomen za občine, delovne organizacije in za politične organizacije, ki so domicile določile in podelile in hkrati za bivše borce in aktiviste. Odbori vojaških enot in odbori aktivistov OF in občine, krajevne skupnosti in druge organizacije so dejansko neolčljiva in enovita celota. Njihovo skupno politično delo in njihova raznovrstna družbena dejavnost sta zelo važna oblika varovanja pridobitev narodnoosvobodilnega boja in ljudske, socialistične revolucije ter pomemben činitelj sodobnega socialističnega razvoja.

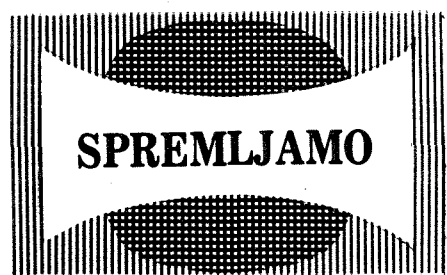
Slovenske občine in druge skupnosti in organizacije so do sedaj podelile 360 domicilov 183 enotam NOV, organizacijam OF, ustanovam narodnoosvobodilnega gibanja, političnim pregnancem, španskim prostovoljcem in borcev za severno slovensko mejo. To je zelo velik do-

sežek zlasti zato, ker so zajeta prav vsa območja Slovenije in skoraj vse vojaške enote NOV in PO Slovenije oziroma OF.

Ta oblika dejavnosti Zveze združenj borcev NOV Slovenije, socialistične zveze, zveze mladine, zveze rezervnih vojaških starešin in drugih organizacij ohranja, spodbuja in razvija kontinuirano revolucionarno, politično in obče družbeno aktivnost velikega števila partizanov in jih organsko povezuje s praktičnim družbenim življenjem zelo uspešnega socialističnega družbenega razvoja Slovenije. Partizani – borci in aktivisti, organizirani sodelavci NOB – torej niso le veterani velikega osvobodilnega boja, temveč so še vedno ustvarjalni ljudje, so še vedno soodgovorni nosilci družbenega napredka, so ustvarjalci gospodarskega, kulturnega in občega vsestranskega razvoja ter notranje trdnosti socialistične samoupravnega družbene skupnosti.

Borci NOV in PO ter aktivisti OF so sicer organizirani v svoje osnovne organizacije ZZB po kraju prebivanja, hkrati pa so trdno politično in pristno človeško povezani s tistimi kraji, občinami in organizacijami, kjer so pretežno bili med osvobodilno vojno ali kjer so sodelovali v važnih vojaških in političnih dejanjih.

Odbori enot NOV in PO ter aktivistov OF Slovenije so s pomočjo domicilov lažje in celovitejše izvajali svoja poslanstva. Saj uspešno zbirajo in urejajo zgodovinsko dokumentacijo in pričevanja, pišejo monografije in druge poljudnoznanstvene publikacije, postavljajo spomenike in spominska znamenja, ustvarjajo in spodbujajo nastajanje različnih mladinskih enot in organizacij, organizirajo sistematično medsebojno povezovanje.

Preteklost, sedanost, prihodnost

V Studiu 2 (Čolnikovem kramljevskem salonu) tega meseca nas je dr. Vid Pečjak poučeval o dialektiki človekovega odnosa do preteklosti, sedanosti in prihodnosti. Bilo je ilustrativno in zanimivo – in bilo bi lahko še bolj, ko bi profesor nastop v oddaji ne bil samo ilustrativni element v mozaiku občin premišljevanj o fenomenih časa. Vsebinska raziskovanja o tem, kako se kot posamezniki, kot socialne ali generacijske skupine pa tudi narodi na različnih stopnjah zgodovinskega razvoja opredeljujejo do preteklih, sedanjih ali prihodnjih razsežnosti časa, ob tej priložnosti (v Studiu 2) ni mogla zaži-

veti v vsej svoji razvejanosti, zato pa je bilo ob njeni omembi tolikanj bolj vzbujena naše radovedno zanimanje zanjo, s čimer bodi povedano, da se Pečjakove širše razlage (ob asistenci tudi drugih poznavalcev te snovi) nadejamo v eni izmed ustreznih oddaj v bližnji prihodnosti.

O tem seveda v pričujočem zapisu samo nekaj besed mimogrede. Pečjakovih opomb, ki povedo, da živi mlada generacija predvsem z mislimi, obrnjenimi v sedanost in prihodnost, pripadniki starjšega se rodu pa se v mislih posvečajo predvsem preteklosti, se spomnimo samo kot iztočnice za lastna premišljevanja o tem, kako pravzaprav za svet – prek javnih medijev, katerih pomemben, če ne kar poglobitni dejavnik je prav televizijski program – sploh doživljamo. Kam, pretežno, so uprti miselni pogledi, s čim smo se (po volji teh ali onih uredništev) dolžni ukvarjati v svojih življenjskih urah, izpolnjenih z gledanjem?

Načeloma mora televizija streči vsem interesom: potrebi po angažirani soudeležbi v zdajšnjih aktualnih tokovih življenja; potrebi po človekovem ustvarjalnem soočanju s prihodnostjo; in kajpak tudi potrebi po živi prisotnosti spominov na čase, ki so minili, a so – in morajo biti – sestavni del življenjske sedanosti. Samoumevno je, da si kljub vsem psihološkim in sociološkim razlikam med ljudmi kot pripadniki različnih socialnih slojev kot zaželeni smoter predstavljamo človeka, ki bo, ne glede na starost, poklic,

materialni status, narodnostno pripadnost in druge okoliščine svojega življenja odprt k vsem trem razsežnostim časa v bolj ali manj enaki meri. Nič posebno navdušeni, denimo, ne moremo biti, če se dobršen del starih ljudi ogradí od sedanosti, prepusti prihodnost drugim, tistim, ki jo bodo pač doživeli, ter sanja zgolj in samo o »zlatih minulih časih«. Prav tako nas ne navdušujejo mladeniči, ki ob sleherni omembi preteklosti zamahnejo z roko, češ to je opravilo za starce; nas zanima samo tisto, kar šele bo. Radi imamo seveda ljudi, ki s polnimi pljuči dihaajo sedanost, stoje v areni življenja, in se z ustvarjalno vneto ukvarjajo z njo, vendar nam je lahko več kot jasno, da tudi pogled na sedanost ne more biti kaj prida, če ga doživljamo s »plašnicami« na obeh: vreden in klen je samo, če sta vanj z enako težo dozirana tudi spoštovanje do preteklosti in vera v prihodnost.

In zdaj nazaj k naši televiziji! O tem, da je – nasploh – kos načelom svojega poslanstva, ne kaže dvomiti. Programske zasnove so s svojim »za vsakogar nekaj« dovolj dosledne. So uredništva, ki se scele ukvarjajo z aktualno sedanostjo, pa taka, ki se posvečajo preteklosti, vmes pa je tudi nekaj pogledov v prihodnost (čeprav smo glede prihodnosti zadnje čase, podobno zlovesče črnogledim prerokovalcem, navdani s skepto, kar pa je že poseben, »nadtelevizijski« problem.)

Prav v tej sektorski razporejenosti oddaj pa tiči tudi kamen spotike. Imamo

namreč programske pasove, ki se ukvarjajo izključno s sedanostjo, pa take, ki govore izključno o preteklosti, in spet tiste, ki se osredotočajo – izključno – k prihodnosti. Ko ta ali ona izmed naših oddaj obravnava preteklost, na sedanost – razen izjemoma – povsem pozabi; in obratno... Navadili smo se vsako izmed časovnih razsežnosti obravnavati zase, ločeno, kot bi bile neodvisne druga od druge.

Od tod tudi mnogi nesporazumi, ki jih izražamo predvsem na račun neenakomernosti in včasih že kar nesmotrne koncentracije »spominov na preteklost« ob različnih prazničnih priložnostih, kar nemalokrat vodi v zasičenost in spraševanje o potrebnosti takšnega oziranja nazaj, namesto da bi sklicevanje na preteklost funkcionalno razporejali v vse naše pogovore, premišljevanja in opredeljevanja.

Vse se tako zdi, kot da nastajajo oddaje preveč na hitro, nedomišljeno, brez pretehtavanja vseh številnih potreb, s kakršnimi sedamo h gledanju gledalci – njihovi uporabniki. Od tod naša pogostna ali že kar nenehna nezadoščenost ob spremljanju programa, saj le malokdaj doživimo srečni občutek, češ: oddaja, ki smo se ji posvetili, nam je povedala in pokazala vse, kar je bilo povedati in pokazati treba (oziroma mogoče), v vseh razsežnostih časa in z vsemi za ali proti, izraženimi v imenu preteklosti, sedanosti in prihodnosti.

Viktor Konjar

IDRIJA

Odkup Bevkove
rojstne hiše

Rojstna hiša pisatelja Franceta Bevka v Zakrajci na Cerkljanskem je še vedno taka, kot je bila v Bevkovi mladosti. Taka bo tudi ostala in prirejena v njegov spomin.

Kulturni delavci v idrijski občini so se končno domenili s sedanji lastniki Bevkove rojstne hiše za odkup. Seveda so postavili pogoje, da je treba to čimprej storiti, sicer jo bodo preuredili, kar bi bila velika škoda.

Sedaj bodos prožili vseslovensko akcijo za zbiranje sredstev za odkup te hiše in njeno ureditev. Sredstva, ki so za to potrebna, niso tako visoka, da jih ne bi bilo mogoče zbrati. Kulturni delavci v idrijski občini menijo, da je njihova dolžnost, da izpeljejo akcijo. Vendar jo morajo podpreti vsi Slovenci. Bevk je bil pisatelj in revolucionar za vse, še posebno velik prijatelj mladine, katere se mora predvsem zavzeti, da se oddolžimo Bevku.

JANEZ JERAM

RUDNIK

Ob 36-letnici tragedije

»Na pragu svobode ste dali svoja življenja za našo svobodo, danes smo bolj kot kdajkoli z vami, saj stojimo na kraju, kjer bo stal večni pomnik na to tragedijo, do katere je po zaslugi izdajalca prišlo 6. januarja leta 1945« so v mrzlem zimskem popoldnevu izvenle besede pionirke iz Osnovne šole Radomeljske čete.

Ob spomeniku, kjer je v vetru plapolalo 25 borčevskih praporov, je več kot 500 prisotnim spregovoril predsednik občinske konference ZSMS Dornžale Božo Jašovič. V svojem govoru je posegel v odločilne trenutke NOB in revolucije in se zadržal ob grozodejstvih, ki jih je okupator počel v zadnjih mesecih pred osvoboditvijo v takratnem Kamniškem okrožju, ko je zaradi domačih izdajalcev padlo veliko borcev in političnih aktivistov. Tako je bilo tudi na Rudniku, kjer so se 6. januarja 1945 zbrali člani okrožnega komiteja KPS Kamnik in drugih političnih organov. Tega dne je bilo skoraj v celoti uničeno politično vodstvo Kamniškega okrožja, saj se je iz bunkerjev okrajne tehnike rešilo le nekaj tovarišev in tovarišic, 12 ujetih so Nemci naslednji dan ustrelili v Vrhovljah, žene pa odpeljali v taborišča. Med padlimi je bil tudi sekretar okrožnega komiteja KPS Kamnik Edvard Peterl-Tinko. Tovariš Jašovič je poudaril, da takšni dogodki ne bodo utonili v pozabo, in da je mladim rodovom naložena velika dolžnost, ne samo kot spomin na tragični dan, ampak tudi dolžnost, da se je vedno treba borovati za ideale, ki so terjali toliko žrtev, da je potrebno negovati tovarštvo in medsebojno zaupanje, da je potrebno vedno in povsod iskati moč pri tistih virih, kjer so jo našli številni borci in aktivisti med vojno. To je obveza za vse nas, ki živimo v današnjem svetu nesoglasij, to je odločenost, da izbojurno še številne zmage na naši poti samoupravnih odnosov.

Ob pesmih komornega zbora in recitatorjev Osnovne šole Radomeljske čete in Moškega pevskega zbora Rudolf Božič iz Radomelj, ki jih je vodil prof. Tomaž Habe, je bila v srih prisotna ponovno vzbujena zahvala vsem padlim in tudi odločenost, da vztrajajo na naši poti razvoja. Tovariško srečanje preživelih te tragedije z borci in aktivisti je ponovno zblížalo vse, ki se leto za letom vračajo k temu spomeniku, k tovarišicam in tovarišem, ki so na žrtvenik svobode morali položiti svoja mlada življenja.

KAREL KUŠAR

JESENICE

Predvidena sredstva
za letošnje delovanje

Občinski odbor ZZB NOV Jesenice, je za delovanje v letu 1981 predvidel za 14 odstotkov ali nekaj nad 160 tisoč dinarjev več kot v lanskem letu. V okviru določil odloka o družbeni skrbi za borce NOV, na osnovi katerega se planira potrebna sredstva za priznavalnine borcev NOV ter druge oblike pomoči, so v ta namen za leto predvideli za 18 odstotkov več sredstev kot lani. Predvidevajo, da bodo za to porabili 1.770.000 din.

Obveznost za urejanje grobišč in grobov borcev NOV opredeljuje zakon o grobiščih in grobovih borcev NOV. Na osnovi znanega števila grobišč in grobov, spomenikov in s pominskih plošč so ugotovili, da bo za vzdrževanje potrebno v letu 1981 zagotoviti 165.000 din. To je v primerjavi z letom 1980 za 18 odstotkov več. Seveda pa se pri tem ne šteje lokalnih virov, ki jih za to posebej namenijo pri drugih organizacijah, solah in zasebnikih. Osrednja vsota je namreč veliko premajhna, da bi z njo lahko pokrili vse kolikor toliko ustrezne potrebe.

BRANKO BLENKUŠ

LJUBLJANA

Obeležja in posebni
zgodovinski oddelki

Odbor Skupnosti vojaškega šolstva NOV in POS ima pred seboj poleg številnih drugih tudi nalogo, da se poveže z muzeji oziroma oddelki NOB v Ljubljani, Celju, Metliki in Novi Gorici. Člani odbora so namreč predlagali, da bi se tu, če že ni, uredil poseben prostor, kjer bi bili razstavljeni predmeti vojaškega šolstva NOV in POS. Takšnega naj bi imel tudi muzej šolstva SRS. Akcija za uresničitev tega naj bi potkala v sodelovanju s komisijo za zgodovino vojaškega šolstva in pododbori vojaškega šolstva za nekdanjo 4. operativno cono na Štajerskem, za 7. korpus na Dolenjskem in 9. korpus na Primorskem. V Ljubljani bi nalogo sprejela odbor ter omenjena komisija.

Ekspozate za te prostore naj bi zbrali muzeji od dosedaj obstoječega gradiva, odbor komisije in pododbori pa so že sprožili akcijo za zbiranje gradiva, ki ga imajo gojenci ter predavatelji na svojih domovih.

Druga pomembna naloga pa je postavitev in odkritje ustreznih obeležij, kjer so se oficirska in podoficirske šole najdalj in največ zadrževale. Prvo takšno obeležje, spominsko ploščo, so odkrili septembra leta 1977 pri Petrinu na Pobrežju v Zgornji Savinjski dolini. V jeseni leta 1978 so drugo takšno obeležje v spomin na delovanje oficirske šole Glavnega štaba NOV in POS odkrili v Geršičih. Gre torej predvsem še za podoficirske šole 7. in 9. korpusa ter šolo VDV. Za besedilo plošče in postavitev bodo v sodelovanju z občinskimi odbori ZZB NOV poskrbeli pristojni pododbori, stroške v zvezi z izdelavo in postavitvijo pa bo kril odbor skupnosti. Ta spominska obeležja naj bi odkrili v okviru ustreznih, po možnosti občinske slovesnosti ali proslave.

O teh sklepih in nalogah bo odbor Skupnosti vojaškega šolstva NOV in PO Slovenije vse sodelujoče še posebej obvestil in zaprosil za sodelovanje.

BRANKO BLENKUŠ

SEŽANA

Obdaritev borcev za
novo leto

Že nekaj let občinski odbor ZZB NOV Sežana posveča čedalje večjo skrb bolnim in ostarelim borcem. Še posebno je prišla ta skrb do izraza ob novem letu. Delegacija tega odbora je obiskala in skromno obdarila ter zaželela srečno novo leto vsem borcem, ki so na zdravljenju v bolnišnici Ivana Regenta v Sežani, in borcem, oskrbovancem v Domu upokojeencev v Sežani. Borci oskrbovanci teh zavodov so bili prijetno presenečeni in občutek, da niso pozabljeni, jim je bil v veliko zadovoljstvo.

Poleg borcev iz naše občine so bili te pozornosti deležni tudi vsi ostali borci, ne glede iz katere občine so. Med temi so bili tudi borci iz zamejstva. Obiska in obdaritve so bili deležni tudi nekateri bolni borci in težki vojaški vojni invalidi na terenu. Ta lep običaj naj bi se obdržal tudi v bodoče, saj borci iz dneva v dan postajamo starejši in s tem tudi čedalje bolj potrebni tovariške pozornosti.

MARIJA GEC

JEŽICA

Tradicionalni strelski
turnir

Pod pokroviteljstvom KK ZRVS Urške Zatlje je strelska družina Tabor-Jezica 21. decembra organizirala tradicionalno strelsko tekmovanje z zračno puško za memorial Andreja Kumarja - Marka in v počastitev dneva JLA, na katerem so sodelovale še ekipe iz SD Marko Marušič iz Izole, SD Franc Mrak iz Predoslja - Kranj in SD Kamnik, sestavljene iz dveh članov in članic, mladink in mladincev, pionirk in pionirjev. Tovrstno tekmovanje je bilo edinstveno v Sloveniji, na katerem so sodelovale vse kategorije strelstva.

DUŠAN REBOLJ

KOČEVJE

Dvodnevni izlet

Društvo invalidov Kočevje je za svoje člane septembra organiziralo dvodnevni izlet v Beograd. Prvi dan smo si ogledali Beograd, drugi dan pa smo odšli h grobnici maršala Tita. Udeleženci izleta se zahvaljujemo za organizacijo in vodstvo izleta predsedniku Društva invalidov Kočevje Miletu Opačiču.

IVAN FLOJS

RAVNE NA KOROŠKEM

Osvetliti je treba delež
Koroške v NOV

V prostorih občinske skupščine Ravne na Koroškem je bila 24. decembra prva seja občinskega odbora ZZB NOV Ravne na Koroškem. V polni dvorani se je razvijala živahna diskusija o nadaljnjih nalogah in sklepih konference občinskega odbora ZB Ravne. Sejo je vodil že na konferenci izvoljeni predsednik ZB občinskega odbora Ravne Ivan Močnik. Najprej so izvolili komisije, ki bodo delovale v okviru odbora ZZB v občini. Nato je komisija za sklepe in naloge odboru predlagala sklepe.

Osrednja proslava občine Ravne v letu 1981 naj bi bila v partizanski Topli skupno z odkritjem spomenika prvi Koroški četi, ki so jo ustanovili jeseni leta 1942, in pa ustanovitvi Vzhodnokoroškega odreda, ki je bil ustanovljen spomladi leta 1944 v Topli. Topla je rojstni kraj partizanov na Koroškem. V Topli pod Peco je preživila tudi Koroška četa med zimo 1942-1943. Eden izmed sklepov je tudi, da odkrijejo spominska obeležja tam, kjer tega še niso storili. Borci aktivna Železarne Ravne pa so pripravljeni pomagati tako, da bodo tudi v bodoče vili plošče za ta obeležja. Naloga odbora je tudi, da bi do leta 1985 postavili spomenik na Poljani. To sicer ni samo naloga ravenske občine, temveč tudi republiških in zveznih organov, saj se je na Poljani zaključila 15. maja 1945 druga svetovna vojna v Evropi.

V Mežiški dolini pripravljajo material za izdajo Zbornika revolucije NOV v Mežiški dolini. V ta namen je že postavljen 18-članski pripravljalni odbor. Zbirajo zapise pri koroških borcih in aktivistih na obeh straneh meje. Borci v občini Ravne so mnenja, da je tudi Koroška dala velik delež za zmago naše domovine. Ni pa to nikjer zapisano, in je videti vse tako, kot bi se na Koroškem v drugi vojni nič ne dogajalo.

Borci so bili na seji odbora seznanjeni z oprostitvijo plačila participacije k stroškom zdravstvenih storitev za borce NOV. Nov zakon bo marsikateremu borcu pripomogel k uspešnejšemu zdravljenju. Odbor je tudi potrdil predračun občinskega odbora ZZB NOV Ravne za leto 1981. Zaskrbljujejo pa so pokojnine rudarjev borcev pri Mežiškem rudniku. Zaradi slabega stanja pri rudniku gredo borci v pokoj z najnižjimi pokojninami v Sloveniji. Nujno je treba rešiti ta problem na republiškem nivoju, so dejali borci na tej seji.

IGNAC ZDOVC

CELJE

Razvitje prapora

Osnovna organizacija ZB NOV Franc Rojšek v Dečkovem naselju v Celju je imela 9. decembra letno skupščino svoje organizacije. Učenci osnovne šole Ivan Kovačič-Efenka so priredili lep kulturni program. Razvili smo tudi prapor naše nove organizacije. Razvil ga je heroj Drago Maslo in ga predal zastavonoši Francu Kolencu. Skupščina je pregledala delo v minulem letu in si zadala nove naloge. Prisotni so bili tudi predstavniki KS in KK SZDL.

I. J.

RAVNE NA KOROŠKEM

Mladina bo skrbela za
spominska obeležja
NOB

Na zadnji seji predsedstva krajevne konference ZSMS Ravne na Koroškem so zavzeli sklep o obveznosti vzdrževanja spomenikov in spominskih obeležij, ki je obvezen za vse osnovne organizacije ZSMS na področju krajevne konference ZSMS Ravne.

Pri tem se mladina zaveda, da so vrednote NOB, prav tako pa tudi koncept našega splošnega ljudskega odpora tudi v tem smislu, da bodo mladi ljudje obiskovali spominska obeležja NOB, ter jih tudi primerno vzdrževali.

Na Ravnah že dalj časa obstaja tradicija tesnega sodelovanja med mladinskimi organizacijami, taborniki ter ZZB. Tako hodijo borci mladini predavati po šolah o zgodovini NOB, mladina in taborniki pa hodijo po poteh koroških partizanov, kjer jih spremljajo borci ter jim pojasnjujejo dogodke in boje iz NOB.

Mladina se je obvezala, da bo predvsem vzdrževala spominska obeležja: v Kotljah, pod Uršljo goro, Malgajev spomenik, spominska obeležja na Prežihovini, v Kotljah in drugod.

V to akcijo se bo vključila mladina krajevne skupnosti Ravne, železarne Ravne, šolskega centra ter gimnazije, NA-ME, mladinci iz Dobrij in Kotelj. Taborniki iz Raven pa so sprejeli obveznost, da bodo oskrbovali spominsko obeležje pri njihovi postojanki pod Uršljo goro, kjer je bila partizanska postojanka Pri mokrem jopcu.

FRANJO SREBOTNIK

ŠTORE

Letna borčevska
konferenca

Konec novembra je organizacije ZB NOV Štore, ki jo sestavljajo člani ZB iz krajevnih skupnosti Štore, Teharje in Svetina, imela svojo letno konferenco. Na njej so kritično spregovorili tudi o gospodarskih težavah in zaskrbljeno smo člani ugotavljali, kako se posamezniki ali skupine v naši družbi lahko negospodarno, neodgovorno in nestabilizacijsko obnašajo do družbe in družbenih sredstev. Nismo mogli mimo informacij o negospodarskem trošenju sredstev pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni graditvi naše domovine in samouprave pri snemanju filmskega projekta Dražgoška bitka. Izraženo je bilo tudi nezadovoljstvo do pojavov popačenja likov borcev in njihove vloge v NOB, kot je primer Klandra v nadaljevanji Ščuke pa ni..., ter potvarjanja dejstev in resnice iz NOB v filmu Nasvidenje v naslednji vojni. Borci smatramo, da taki in podobni pojavi omalovažujejo, pred našo mladino in svetom, vlogo in delež borcev NOB tako med NOB kakor v povojni grad

DRAŽGOŠE

Po poti narodnega heroja Lojzeta Kebeta

Vse poti, ki vodijo v Dražgoše, pa naj bo z bohinjske, radovljiške, kranjske ali škofjeloške smeri, so minulo soboto in nedeljo spet oživele. Po njih so s smučmi pa tudi brez njih hiteli tekmovalci in udeleženci letošnje manifestacije Po stezah partizanske Jelovice, ki je bila posvečena 39. obletnici dražgoške bitke in 40-letnici vstaje naših narodov in narodnosti.

Na sklepni slovesnosti pred spomenikom dražgoški bitki Cankarjevega bataljona so se zbrali nekdanji borci legendarnega Cankarjevega bataljona in drugi udeleženci NOB, pripadniki JLA, TO, milice ter združene ekipe ZRVS in ZSMS, ki so v Dražgoše prišle v tekmovalnem pohodu Po poti narodnega heroja Lojzeta Kebeta iz Kroke prek Jamnika; mnogi pa so prišli v Dražgoše v množičnih pohodih prek zasnežene Jelovice in Škofjeloškega hribovja. Zbranim je spregovoril predsednik RK ZSS Vinko Hafner, zatem je sledil kratek kulturni program in razglasitev rezultatov ter podelitev pokalov in priznanj.

V združenih ekipah ZRVS in ZSMS, po trije iz vsake organizacije, so tekmovalci najprej v Kropi reševali taktične in topografske naloge, člani ZSM pa so izpolnjevali testna vprašanja iz tem, ki so bile objavljene v reviji Naša obramba in sicer: Človekovo obnašanje v boju, Nastanek in razvoj Narodne zaščite v Sloveniji in Izvidništvo v sodobni vojni. Zatem so ekipe odšle na strelišče, kjer so streljali z malokalibrsko puško. Po streljanju pa so štartali na 7 kilometrov dolgo pot in najprej so morali premagati višinsko razliko 470 metrov na Jamniku, pri spomeniku se je vsaka ekipa poklonila spomenu na padlega heroja Lojzeta Kebeta in nato odhтела proti cilju v Dražgoše.

STAS

Venec k spomeniku narodnemu heroju Lojzetu Kebetu pred vasjo Jamnik sta položila rezervni vodnik 1. razreda Damjan Zbontar in Ciril Vovk v imenu ŠD Plamen iz Kroke, ki je po organizacijski plati poskrbelo za izvedbo sedmega pohoda Po poti narodnega heroja Lojzeta Kebeta.

Kmalu zatem, ko je vsaka ekipa premagala strmino iz Kroke, se je pred vasjo Jamnik pri spomeniku padlemu heroju Kebetu poklonila njegovemu spomenu in nato nadaljevala pot proti Dražgošam. Na sliki druga ekipa Radovljice.

RADOVLJICA

Tito pri nas

Skupščina občine in družbenopolitične organizacije Radovljice so izdale publikacijo Tito pri nas, ki s slikami in besednim gradivom opisuje srečanja tovariša Tita z občani radovljiške občine. Publikacija je izšla v 10.000 izvodih, zato jo bodo dobila vsa gospodinjstva v občini. Gradivo za publikacijo so prispevali občani ter delovne organizacije. Publikacijo so s pomočjo uredniškega odbora natisnili delavci Knjigoveznice Radovljica na 94 straneh.

CIRIL ROZMAN

SEŽANA

Želijo več takih srečanj

Občinski odbor ZZB NOV Sežana je decembra organiziral srečanje borcev Lipici. Srečanja se je udeležilo približno 900 borcev in njihovih družinskih članov. Med temi je bilo tudi 90 udeležencev iz zamejstva. Na srečanju je bilo prisotnih tudi mnogo mladih. Iz dobrega razpoloženja je bilo sklepati, da so se tudi mladi med nami dobro počutili. Srečanje je obogatilo bogat kulturni program, ki so ga izvajali mladi recitatorji in pevski zbori iz Ponikev in Sežane, ki nam je zapel partizanske in narodne pesmi.

Zbranim je spregovoril Jože Grmek predsednik občinskega odbora ZZB NOV Sežana. Opisal je napeto mednarodno situacijo v svetu. Omenil je in obsodil terorizem, ki se vedno bolj stopnjuje, posebno v Italiji. Tudi tu ob meji še vedno aktivno delujejo ostanki fašističnih skupin, ki svojo uničevalno stast izražajo v oskrnjanju spomenikov, kot primer je navedel spomenik v Bazovici in Zgoniku. Ti pojavi nas opozarjajo, da moramo biti budni in potrebno je, da še nadalje utrjujemo in razvijamo sodelovanje z vsemi naprednimi silami v zamejstvu, zlasti še z borčevsko organizacijo ANPI, ki združuje partizane Italije, vključno tiste partizane, ki so se bojevali v sestavi NOV in POJ. Vsestransko moramo podpirati Slovenske manjšine v Italiji, ki se neprestano bojujejo za svoje nacionalne pravice. Utrjevali in razvijali bomo prijateljske odnose med naprednimi silami Italije, kar je porok za ohranitev trajnega miru.

Med udeleženci srečanja je bilo izredno dobro razpoloženje, ko so obujali spomine iz slavnih dni naše revolucije. Ob zvokih harmonikašev in hotelskega ansambla so se številni borci veselo zavrteli.

Ob veselem zaključku smo si stisnili roke in si zaželeli srečno novo leto. Mnogi so izrazili željo, da bi bila taka srečanja številnejša.

MARIJA GEC

KRANJ

Knjige borcem

Vse člane ZB Zlato polje v Kranju, starejše od 70 let, so pred minulimi prazniki iznenadili s borci na domu z lepo knjigo s posvetilom, nageljnomo in voščilnico za novo leto. Večina obiskanih je ob tej priložnosti izražala ne le hvaležnost, ampak zlasti vsebinski prelom od ustaljene prakse, da so ob voščilnici dobili le zavitek cigaret, bomboniero ali buteljko. Gre, kot so poudarili borci, za to, da dandanes ni več socialnih problemov, vse več pa je želje po družabnosti ob spominih na naše nekdanje najtežje dni. Prav v tem cilju pa so bile izbrane tudi knjige s tematiko naše polpretekle revolucionarne zgodovine.

Odbor KO ZB Zlato polje je prav ob taki ugotovitvi stanja in želja svojih članov tokrat bistveno spremenil obliko praznovanja. Skupno so za 45 knjig (toliko članov ima nad 70 let) izdali nad 12.000 dinarjev samo za knjige. Ob tem gre za obliko kulturnih, tovariških, revolucionarnih spominov na bistvo skupnih bojov naše, še žive preteklosti.

Poleg tega pa so se s primernim denarnim prispevkom spomnili tudi vseh tistih članov, ki prejemajo družbeno pomoč ali so v kakršnikoli socialni stiski.

Prav tako je ta organizacija lani pripravila in v celoti financirala celodnevni avtobusni izlet z malico in kosilom za vse svoje člane iznad 65 let. Med udeleženci in tudi med ostalim članstvom je to odjeknilo v globokem tovariškem čustvu obujanja nekdanjih vezi med borci.

Da lahko načrtuje in tudi krije take in podobne izdatke, je sedanje vodstvo te organizacije ZB navezalo stike s kolektivi združenega dela, v katerih imajo polno razumevanje.

K. MAKUC

CERKNO

Spominske smučarske tekme

Dne 20. in 21. januarja 1945 so bile v Cerknem edinstvene smučarske tekme na osvobojenem ozemlju. Organiziral jih je štab 31. divizije 9. korpusa NOV. Na njih so se pomerili številni tekmovalci v raznih disciplinah. Med njimi že tedaj znani tekmovalci Finžgar, Štefe, Mastrl, Potočnik in drugi. Takratni rekordler je bil Rudi Finžgar, s skokom 31 metrov na improvizirani skakalnici.

V spomin na te tekme bo v soboto, 17. januarja, že šestič smučarsko tekmovanje v veleslalomu in teku v bližini Kladja nad Cerknem. Tekmovali bodo nekdanji borci in cicibani. Izven konkurence bodo tokrat tekmovali tudi smučarji, ki služijo vojaški rok v Kranju.

JANEZ JERAM

DOMŽALE

Srečanje borcev Kokrškega odreda

Na srečanju borcev Kokrškega odreda, ki živijo v naši občini, je Ivo Jan svojim nekdanjim soborcem predstavil trilogijo, v kateri je opisal bojno pot tega pomembnega partizanskega odreda.

Po uvodnih mislih predsednika skupščine Jerneja Leniča, ki je med drugim poudaril, da ima obujanje tradicij NOB in revolucije velik pomen, saj se tako vračamo v čas, ki pred vsakega razgrne nešteto spominov, ki z leti obledijo.

Ivo Jan je orisal delovanje »sicer majhnega, vendar velikega odreda, ki je v bistvu nastal dvakrat: leta 1941 in leta 1944, in katerega operativno območje je segalo od Jesenic do Kamnika.«

Predsednik občinskega odbora ZZB NOV Alfonz Avbelj se je v imenu prisotnih zahvalil tovarišu Janu, podelil zbranim borcem knjige, nakar je stekel sproščen pogovor o težkih, vendar veličastnih dneh boja in revolucije.

KAREL KUŠAR

DOMŽALE

Jubilejne značke

Prve jubilejne značke s Poti spominov revolucionarnega delavskega gibanja je narodnoosvobodilnega boja občine Domžale so podelili 26. decembra 1980 vsem tistim, ki so to pot prehodili v tem letu. Na slovesnosti je prisotne pozdravil predsednik podkomisije pri komisiji za obujanje tradicij NOB Franc Podbevšek. Na kratko je orisal delo pri pripravi poti, velik trud članov Planinskega društva Domžale in Mengeš ter med drugim povedal tudi to, da je pot spominov med najboljšie urejenimi pri nas, kar so potrdili tudi številni člani PD Ljubljana – Matiča, ki so prehodili celotno pot. Se posebej so vsi pohodniki navdušeni nad delom poti od Šipka do Rudnika, za katerega smatrajo, da je sicer precej zahteven, vendar pa po spomenikih in legah najlepši.

Narodni heroj Franc Avbelj – Lojko je navzoče popeljal po poti spominov s tem, da se je zaustavil pri najpomembnejših mejnikih v revolucionarnem delavskem gibanju, spomenikih velikih bojov partizanskih enot in številnih nedolžnih žrtev, ki so izgubili življenje samo za to, ker so ljubili domačo zemljo. Prisotne je spomnil na to, da imamo v domžalski občini prek sto spomenikov in spominskih obeležij, kar je velika oddolžitev vsem, ki so sodelovali v delavskem gibanju, narodnoosvobodilnem boju in revoluciji. Lojko je poudaril, da je potrebno tej poti spominov posvetiti vso pozornost, po njej popeljati mlade in jim pri posameznih spomenikih povedati resnico o dogodkih, ki so se odigrali na teh krajih. Pot spominov mora postati stalna pripoved o boju, o revoluciji, o ljudski oblasti, ki se je rojevala v krvavi vojni in o vseh tistih dobrih ljudeh, ki so bili stalno pripravljeni pomagati borcem in aktivistom. Pot pa mora vsem stalno pomeniti tudi vrline, med katere spadajo tovarštvo, nesebična pomoč, odločnost in prepričanje v zmago tudi takrat, ko je ta najbolj daleč. Pot spominov je naša pot in po njej moramo voditi naše otroke, da bodo skupaj z nami spoznali vse, kar je bilo povezano z bojem za svobodo in današnjo stvarnost, je poudaril na koncu Franc Avbelj-Lojko.

Po podelitvi spominskih značk je bilo tovariško srečanje.

KAREL KUŠAR

SREDNJA DOBRAVA

Prvi smučarski tek patrolj Staneta Žagarja

V nedeljo, 25. januarja 1981, ob 9. uri bo na Srednji Dobravi pri Kropi na 15 kilometrov dolgi progi prvi smučarski tek patrolj po poteh narodnega heroja Staneta Žagarja. Tekmovanje bo v izvedbi KO ZZB NOV in TVD Partizan z namenom krepiti množični sport in obrambne sposobnosti ter obujati spomine na NOB in prenašati tradicije na mlade.

Tekmovanje bo v naslednjih kategorijah: moške patrolje do 90 let skupne starosti, od 90 do 140 in nad 140 let skupne starosti; ženske do 75 let in nad 75 let skupne starosti; patrolje v uniformah JLA, TO, UJV, NZ, LM itd. Tekmovalci v trojkah se lahko prijavijo do 25. januarja 1981 na naslov TVD Partizan Podnart. Organizator bo poskrbel za okrepčila, malico, prvo pomoč – zdravstveno službo. Za primer, če bi skopnel sneg, bo organizator tekmovalca objavil drugi datum v sredstvih javnega obveščanja.

CIRIL ROZMAN

OSANKARICA

Po poteh 1. Pohorskega bataljona

Prvo nedeljo v januarju sta Meddruštveni odbor planinskih društev Savinjska in PD Zreče, pod pokroviteljstvom Unior Zreče, pripravila že tradicionalni pohod Po poteh 1. Pohorskega bataljona, Osankarica–Rogla. Pred pohodom so bila obvestila o pohodu v različnih časopisih, žal pa do sedaj niti v Delu niti v Večeru nismo ničesar zasledili o pohodu, omenjajo se samo smučarski teki, ki so bili na isti dan na Osankarici. Zakaj tako? Ali uredniške hiše nimajo dopisnikov ali novinarjev, ki bi bili voljni nekaj napisati o pohodu, imeti intervju s pohodniki, kot so bili objavljeni intervjuji s tekači? Organizator ne zahteva, da bi se udeležili samega pohoda skozi pohorske gozdove, na Osankarici in na Rogli pa je bilo dovolj priložnosti, da bi se recimo od posameznikov izvedelo, kaj jim pomeni takšen pohod v spomin na slavni Pohorski bataljon.

Iz pripovedovanja udeležencev in iz prispevka v Novem tedniku sem razbral, da je pohod lepo uspel. Udeležilo se ga je prek 500 udeležencev, od pionirjev do pohodnikov, ki so že krepko prekoračili petdeseta leta. Vsa ta množica je prisluhnila deklamaciji učencev Osnovne šole Dušan Jereb, v imenu ZB Slovenske Konjice je pohodnike pozdravila Julka Tajnikar, kustos muzeja iz Maribora, Lojze Petrič je spregovoril o boju partizanov na tem območju.

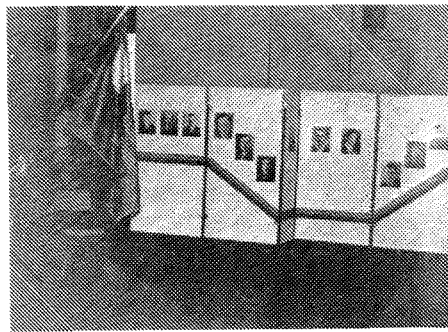
Po programu je kolona krenila proti Pesku in Rogli. Pripadniki teritorialne obrambe so si izbrali težjo pot, ostali lažjo. Pohodniki pripovedujejo, da je bilo dovolj snega, da ni bilo gazi, le nekaj smučin. Na Rogli so pohodnike čakale malica, spominski žig in značka.

Franc Ježovnik

ŠENTVID PRI STIČNI

Razstava o NOB

Zapisano je bilo, da se je začela aktivnost boja proti okupatorju na območju Šentvida in okolice dokaj zgodaj. Če pa gledamo glasila družbenega obveščanja, se vprašujemo, kako da o teh krajih ni danes nič ali pa zelo malo zapisanih besed. Toda Šentvid z okolico je še vedno aktiven, čeprav preveč molčeč. Toda ne. Mladina ne dopušča, da bi šli v pozabo krvavi dogodki izpred 39 let. Tako je tudi mladinska organizacija spodbudila krajevno organizacijo ZB Šentvid, da se organizira razstava o dogodkih, NOV na območju Šentvida in okolice. Ni bilo lahko delo zbirati material za razstavo. Ljudje še niso pozabili, da smo ga zbirali že nekajkrat za razne muzeje in razstave, a mnogo tega slikovnega materiala šlo v pozabo, ker se je izgubil. Toda sedaj smo začeli nanovo in – uspešno. V avli osnovne šole Ferdo Vesel v Šentvidu je bilo na vpogled od 28. novembra pa do 3. decembra 1980 prek sto fotografij, orožja, listin, osebnih ikaznic, zemljevidov, praporov, ter celo nekaj sicer pomanjkljivih kronik iz tistih hudih krvavih let. Na razstavi sta bila stalno prisotna dva člana KO ZB, ki sta oblikovalcem razlagala dogodke iz takratnega dogajanja. Za razlagalce takratnega obdobja so se vabilu odzvali tudi Slavko Kovačič, Jože Peskar in Jože Kovačič, ki so veliko pripomogli k dobremu uspehu raz-

stave. Mladina je s svojim obiskom pokazala, da ima veliko zanimanje za zgodovino NOV. Povabilo so se odzvale tudi okoliške osnovne šole in gimnazija v Stični. Eden izmed učencev osnovne šole Toneta Tomšiča Dobropolje v knjigo vtisov zapisal: »Zadovoljni in presenečeni smo bili nad prikazom gradiva iz NOV za območje Šentvida in okolice. S takim načinom bi morali nadaljevati tudi ostali večji kraji v občini.« To je zapisal mladinec, ki si težko predstavlja takratni boj za svobodo. Zato sta po razstavi organizatorja sklenila, da z nabranimi izkušnjami in dopoljenim gradivom razstavo ponovita v letu 1981. Takrat se prav gotovo ne bodo ponovile napake (neobveščanje sorodnikov padlih, obveščanje še živih borcev, skratka preslabo obveščanje), narejene ob razstavi v letu 1980, pač pa bo to nova bolj temeljita razstava, katero bodo dopolnjevali novo gradivo in stare izkušnje. To je zahteva mladih ter dolžnost ZB Šentvid pri Stični.

JOŽE KRISTOF

Spomini se vračajo po mnogo letih

Balada o podmornici T 4000

Bilo je v januarju 1944. Nekdanja zloglasna »podmornica«, na katero se grenko spominjam, ni bila podmorska, ampak je bil kletni prostor približno 20 kvadratnih metrov, v nekdanji Upravi policije v Ljubljani, na bivši Bleiweisovi, sedaj Prešernovi cesti št. 18.

Tako so krstili prostor prvi priporniki, ker je bil brez oken, imel je le dve majhni gosto zamreženi odprtini brez razgleda. V tisti priporni prostor, ki je gotovo še v trpkem spominu mnogih, ki so bili aretirani zaradi sodelovanja z OF ali partijo in tam priprti in po zaslišanjih in mučenjih odposlani v Begunje ali v taborišča. Aretiran sem bil, ker sem posredoval za svojega sodelavca in prijatelja, ki je bil aretiran zaradi suma sodelovanja v OF.

Ob aretaciji mi je bilo rečeno, da bom zaslišan in takoj nato izpuščen, toda zaslišan nisem bil ne tisti in ne naslednji dan in ne naslednjih 9 dni, na kar sem bil izpuščen, domnevam, da na odredbo nesrečnega komisarja dr. Vladimirja Kanteta, ki me je osebno poznal, in je bil pozneje zaradi delovanja v prid OF zverinski umorjen.

Kakor sem po osvoboditvi zvedel, sta bili proti meni dve ovadbi: Ena tako imenovana zunanja in ena notranja. Sumim, da je bila notranja od sosedov, ki je bil sodelavec policije. Po mojem izpustu je vsakokrat ob srečanju pogledal v tla! Na koncu vojne je pobegnil v Argentino in se je po več letih vrnil. Sedaj mirno in varno živi v Ljubljani... Vse pripornike, zaslišane in nezaslišane, so že po nekaj dneh poslali v taborišča ali smrt...

Zaradi odlašanja z zaslišanjem sem bil že zelo zaskrbljen. Nekateri, s katerimi sem imel stik, so v taboriščih preživeli. Tudi nekdanji mornar, ki je bil ob mojem izpustu že 30 dni priprt, mi je zaupal, da je kot mornar avstro-ogrske mornarice na koncu prve svetovne vojne sodeloval v Boki Kotorski pri potopitvi a-o vojne ladje in je bil zelo zaskrbljen, če ga je tisti »greh« usodno bremenil. Po vojni sem ga videl, — preživel je. V poltemnem prostoru je bila huda gneča. Preštel sem žrtve. Bilo nas je 42. Posedali in poležavali smo na pogradih drug poleg drugega, kakor sardine. Med seboj smo se previdno pogovarjali, bali smo se ovaduhov, ker se je šušljalo, da so med nami. Poleg mene je ležal profesor Klinc, ki so ga privedli nekaj dni za menoj. Bil je iz nekdanje znane komunistične družine. Govoril je zelo stvarno in ni dal slutiti, da se je zadnja leta še ukvarjal s komunizmom. Po nekaj dneh je bil odveden v Begunje in je bil istega dne moje izpustitve, 19. januarja, s 24 drugimi žrtvami v Lescah

ustreljen. Ko sem po vojni to zvedel, me je močno presunilo!

V »podmornici« je v tistih nekaj dneh med pogovorom na mene naredil izredno ugoden vtis, zato mi je ostal nanj trajno lep spomin!

Tisti čas so privedli novega pripornika, mladega idealista. Pridružil se je dvema pripornikoma in na njegovo pobudo so začeli peti neko partizansko pesem. Zaskrbelo me je, zato sem ga takoj dobrohotno opozoril na nevarnost morebitnega ovaduha. Mogoče sem mu s tem celo rešil življenje.

Zaradi vzdrževanja reda in tovariških odnosov so izvolili »kapitana podmornice«. Ko je bil odveden, smo zaradi kontinuitete takoj izvolili novega. Imel je na skrbi red in lepe odnose med priporniki. Ker smo bili odrezani od dogajanj zunaj in ker ni bilo dovoljeno vnašati čtiva, so nas o novicah informirali vsakodnevni novi priporniki. Naenkrat pa sem bil zelo presenečen, ker je »novinec« vtihotopil miniaturno knjižico zbranih misli s naslovom: Najlepše misli o ljubezni, ki sem jih prevedel iz francoščine in so bile zlasti med mladimi zelo priljubljeno čtivo. K sreči so bili izreki le literarnega značaja in sem prevedu določil rebusni psevdonim »Ines«. Zato sem bil brez strahu, toda kakšno naključje!

Zasliševali so ponoči. Nekateri osumljenec so neusmiljeno pretepli. Še po toliko letih imam živo v spominu, ko se je neki železničar Tone od zaslišanja vrnil z udrtu lobanjo nad čelom in je bridko potožil, da mu je bilo dano ravno za rojstni dan. Po vojni sem zvedel, da je v taborišču umrl.

Ker sem bil 19. januarja poleg nekdanjega mornarja »najdaljši« pripornik, so me izvolili za »kapitana podmornice«. Moja funkcija pa je trajala le kratak čas. Po eni uri opravljanja dolžnosti sem bil izpuščen.

Imeli smo srečo, da je bil med drugimi službujočimi tudi plemenit stražnik, ki je napravil kako dobro uslugo. Eden pripornikov je imel nekoliko denarja. Dal ga je stražniku in ga prosil, naj kupi šopek rož in jih odnese zaskrbljeni ženi, s čimer ji je storil veliko presenečenje in ji navdahnul dobro slutnjo.

Doživeli smo tudi presenečenje, ker nas je obiskal zdravnik. Vprašal nas je, če je kdo bolan, javilo se jih je precejšnje število, obojega spola. Neka zapornica je bila težko bolna in je prosila za prevoz v bolnišnico. Ni ji bilo ugodeno, dal ji je aspirin. Vsem bolnikom pa je obljubil, da bo naslednji dan zopet prišel, a ostalo je le pri obljubi.

Po mnogo letih se še vedno vračajo grenki spomini še živčih žrtev in njihovih svojcev.

Ivan Sedlan

Primorski ubežniki na Gorenjskem

Našli smo drugi dom

Veliko je bilo naših primorskih rojakov, ki so v letih fašistične Italije zbežali prek meje v Jugoslavijo, da so se tako izognili aretacijam in zaporom, posebno še v letih, ko se je stopnjevalo fašistično nasilje. Zapori so se polnili in sledile so tudi smrtne obsodbe, kar je trajalo vse do zloma fašizma v Italiji.

Jesenice so bile v tistih letih nekako prvo zatočišče našim rojakom iz severne in zahodne Primorske, ki so zbežali od doma prek bohinjskih gora. Tu je bilo veliko dobrih ljudi, ki so bili pripravljeni, vsaj v prvi sili, pomagati beguncem, ki po navadi niso imeli s seboj drugega kot, kar so imeli na sebi. Marsikdo od teh nam je ostal v lepem in trajnem spominu.

Letos je 50 let od tedaj, ko je bil pobeg naših rojakov s Primorske še najbolj številen, in Jesenice so zabeležile velik dotok teh beguncev, saj so se vsi prijavljali na obmejnem komisariatu, na železniški postaji. Znano je namreč, da je spomladi leta 1930 prišla italijanska policija na sled protifašistični organizaciji TIGR, in da je pri tem aretirala mnogo članov te organizacije, mnogim pa se je posrečilo, da so še pravočasno pobegnili od doma in nato prek meje v Jugoslavijo. Sledil je tako imenovani prvi tržaški proces, na katerem je posebno fašistično sodišče obsodilo štiri naše rojake na

smrt, ostale pa na dolgotrajne zaporne kazni. Šestega septembra 1930 so bili ustreljeni na bazoviški gmajni pri Trstu Ferd Bidovec, Franc Marušič, Zvonimir Miloš in Alojz Valenčič. Za pobežnimi pa je bila izdana tiralica.

Na Jesenice so prihajali potem vsa leta, do začetka druge svetovne vojne, naši primorski rojaki v večjem ali manjšem številu. Veliko jih je prišlo v letu 1935, to je tedaj, ko je fašistična Italija napovedala vojno slabo oboroženi Abesiniji. Mobilizacija je zadela tudi več letnikov naših rojakov in mnogi od njih so raje zbežali prek meje, kakor pa da bi se bojevali za tuje koristi.

S pomočjo takratnega Jožeta Žabkarja in nekaterih drugih je bilo že spomladi leta 1931 osnovano primorsko emigrantsko društvo SOČA, da nudi vsestransko pomoč vsem tistim, ki so jo potrebni. Zlasti je društvo pomagalo pri preskrbi dovoljenja za bivanje in zaposlitev, pri iskanju dela in gmotne pomoči. Skrbelo je tudi za razna predavanja, s katerimi je seznanjalo člane z vsemi važnimi problemi, posebno še z bojem proti fašizmu. Razumljivo je, da so organizatorji te aktivnosti izhajali iz prepričanja, da bo kmalu napočil čas obračuna z zakletim sovražnikom našega naroda na Primorskem.

Med narodnoosvobo-

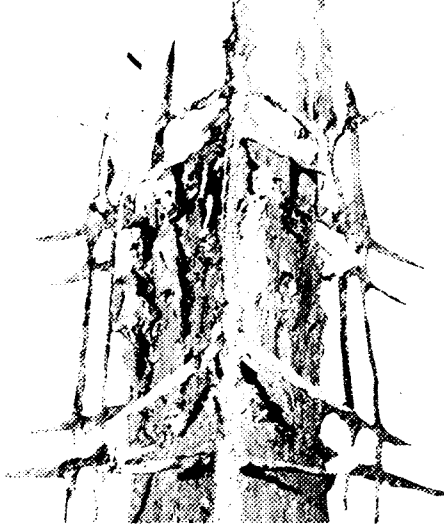
dilno vojno so se vključili v boj, razen zelo redkih izjem, vsi primorski rojaki na Jesenicah in v okolici. Sodelovali so kot borci NOV, aktivisti ali podpor-niki osvobodilnega gibanja. Po nepopolnih podatkih je bilo 52 članov SOČE vključenih v NOB. Nekateri so sodelovali že od začetka 1942, od teh jih je izgubilo svoja življenja v boju z okupatorjem 17 ali vsak tretji. Veliko število jih je bilo v zaporih in koncentracijskih taboriščih, od koder se trije niso vrnili. Štirje so bili ustreljeni kot talci. Več družin in posameznikov je bilo izseljenih v Srbijo ali Nemčijo.

V tehničnem muzeju Železarne na Jesenicah so štiri obsežne knjige italijanskih policijskih tiralic, s katerimi so iskali kakih 25.000 italijanskih državljanov, ki so pobegnili v tujino in tam nadaljevali boj proti fašizmu. Med iskanimi najdemo tudi več sto imen naših rojakov z Goriške, Trsta, Istre, Reke in Zadra. Tudi te je zasledovala italijanska fašistična policija. Mnogi izmed njih so živeli po pobegu na Jesenicah in marsikdo od teh je vsa leta prenašal na mejo, na bohinjskih gorah, slovensko čtivo ter to oddajal zaupnim našim ljudem, ki so prihajali v temnih nočeh od doma, da to prevzamejo in nato oddajajo zaupnikom širom po naši zasužnjeni Primorski.

Srečko Šorli

Tone Gortnar

1

Dachau
3 K

Ta zapis ni dokumentirana podoba koncentracijskega taborišča Dachau, pač pa le opis nekaterih njegovih značilnosti, kakor sem jih videl in doživljal. Temelji na opisu, ki se mi ga je januarja 1945 s posredovanjem dr. Lojzeta Mazija posrečilo pretihotapiti iz taborišča, in ki se je ohranil. Zaradi tega ne opisujem naprav, ki so bile v taborišču, pa sem jih premalo poznal, in tudi ne dogodkov, ki so se sicer zgodili, o njih sem slišal ali pa zanje zvedel šele po osvoboditvi. Izpuštil sem tudi mnogo zadev, ki sem jih videl, doživel ali vedel zanje, pa bi pisane o njih zavzelo preveč prostora. Svoj zapis začnem z dnem, ko sem postal jetnik tega taborišča.

Naslednji dan (16. novembra 1941) so nas naložili na policijske avtomobile in nas iz Münchenskih zaporov prepeljali v Dachau. Z nami je bil tudi župnik z Raven na Koroškem.

Ustavili smo se pred vhodom v taborišče. Dvoje stvari se mi je posebej vtisnilo v spomin: napis ARBEIT MACHT FREI na vhodnih vratih in pogled skozi žično ograjo v taborišče. Appelplatz se mi je zdel prostran kakor letališče. Dolge, nizke barake so se kot otroške igrače kar izgubljale v tej prostranosti. Postavili so nas v vrste po pet, vrata so se odprla in napotili smo se v taborišče, ki sem ga zapustil šele po osvoboditvi.

Odpeljali so nas v »bekleidungskammer«, pritično zidan stavbo takoj desno od vhoda. Prišli smo v veliko dvorano, ki je bila pregrajena s pulti po vsej dolžini. Pri prvem pulu, za katerim je stal jetnik v progasti obleki, smo morali izprazniti že-

pe. Prtljaje itak nismo imeli nobene. Od vsega smo smeli obdržati samo žepni robec. Tu so za vsakega izmed nas izpolnili kartotečni list, ki nas je potem ves čas spremljal z bloka na blok. Pri naslednjem pulu smo se morali do nagega sleči in obleko zložiti na posebno papirnato vrečo. Obdržati smo si smeli samo pas. V tej vreči je šla obleka v dezinfekcijo, od tam pa v skladišče nad kopalnico, kjer je leta 1944 ob nekem bombnem napadu zgorela. Pri naslednjem pulu je vsakdo dobil tri bele krpe z natisnjeno jetniško številko in tri rdeče trikotnike. Vsakdo je dobil tudi kos nekakšnega peščenega mila. Od tu smo šli nagi v prostor pred kopalnico, kjer so nas ostrigli po vsem telesu in po ostrizenih mestih namazali z neko jedko tekočino, kar ni bilo prav nič prijetno.

Tu nas je spremljajoči esesovec zapustil in prevzela nas je jetniška taboriščna uprava v osebi kopališkega mojstra, dolgega, koščenega Poljaka, ki je bil surov kakor vsi, ki so imeli v taborišču kakšno funkcijo. Nagal nas je v kopalnico, ki je imela nekaj sto prh. Od vseh taboriščnih prostorov je prav kopalnica videla največ trpljenja in tragedij. Postavili smo se pod prhe in Poljak nam je spustil na glavo tako vročo vodo, da so nas v hipu ovili oblaki pare. Nato je vodo zaprl in morali smo se namiliti. Spet je spustil na nas vročo vodo in nazadnje mrzlo, da se nismo mogli niti dobro splakniti. Obred kopanja je bil končan. Na povelje smo šli k obešalnikom in klopem, kjer je vsakdo dobil sveženj obleke: plašč, bluzo, hlače, kapo, srajco, spodnje hlače in dvoje iz najrazličnejšega blaga sešitih vrečk, čemur so rekli nogavice. V svežnju so bile tudi cokle, se pravi dve izlizani deski z jadrovinastim sprednjim delom in brez optetnice.

Obleka je bila vsa zakrpana, perilo prav tako, vse pa premajhno in prekratko. Ko smo se oblekli, smo bili bolj podobni strašilom kot ljudem, pravi dachauski novinci (Zugänge).

Sedaj nas je prevzel pisar 9. bloka, mlad, inteligenten Poljak, hladen in nepristopen, zvonkega glasu in odsekanih kretenj, ki so vzbujale vtis brezdušnega avtomata. Pred kopalnico nas je postavil v peterostope in nas odvedel na 9. blok. Ves njegov »links, links, links und links« ni nič pomagal, s korakanjem ni bilo nič. Lahko smo bili veseli, če nam je uspelo sproti pobirati cokle, ki so letele z nespretnim nog. Do 9. bloka je bilo le nekaj sto metrov, pa smo kljub temu prišli tja ožuljeni, ker nas je trda jadrovinna rezala ob vsakem koraku.

Bilo je sredi popoldneva, taborišče je bilo prazno, vse je bilo na delu. Le na 9. bloku so bili novinci iz prejšnjih dni, ki še niso bili razporejeni po blokkih, in zato še brez komand. Prišel sem v 1. sobo, v kateri je bival tudi starešina bloka. Zaukazana je bila tišina, ker delovni čas še ni minil, sekala so jo le povelja in kričanje blokovih hierarhov. Dobili smo igle in sukanec, da si prišijemo številke in trikotnik: na levo prsno stran bluže in plašča ter na desno hlačnico. Cokle smo morali pustiti na polici v predsobi. Ker copat nismo imeli, smo bili seveda kar v »nogavicah«.

Ob stenah sobe so stale oštevilčene 30 centimetrov široke omarice, 52 po številu, nad vsako omarico pa sta bila po dva stola brez naslonjala. V sobi je stalo sedem približno 2 metra dolgih miz. Sredi sobe je stala lončena peč, v katero je bila vdolana odprta pločevinasta pečica. V kotu sobe sta bili za omaricami dve postelji: za starešino bloka in sobnega starešino. Ob peči

Smrt partizanskega minerca Martina Verglesa-Marka

Ubili so ga v omari

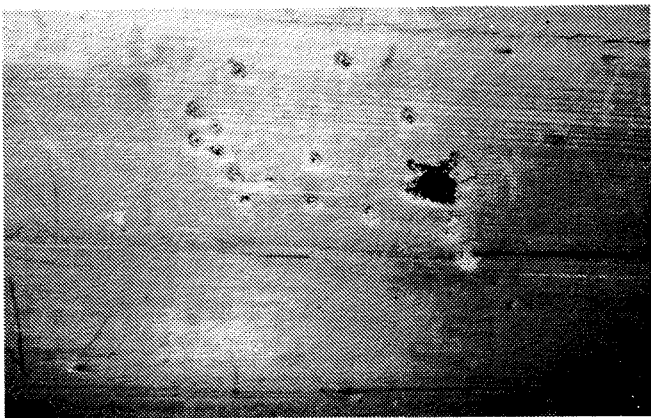
Spomladi leta 1944 je bataljon Gorenjskega odreda pod poveljstvom Jožeta Rebolja-Planinca vdrl na Javornik in opravil splošno mobilizacijo. Mobilizirali so 51 mož in fantov, in to brez spopada s sovražnikom. Pri mobilizaciji so bataljonu pomagali terenski aktivisti in vosovci, ki so vodili borbe od hiše do hiše. Ko je bataljon po polnoči odšel z mobiliziranci z Javornika, so vosovci nameravali obračunati z znanim gestapovcem Rihardom Twrdijem (rojen je bil v Novem mestu). Stanoval je pri Naču, poleg Čebularjeve gostilne na Javorniku. Na vrata te hiše so potrkali vosovci Dane, Savo, Rajko in Peter.

Ceprav je bila ura že čez polnoč, je bil gestapovec buden in pripravljen na boj. Na nevarnost sta ga opozorila hoja in govorica partizanov Gorenjskega odreda. Vosovci so tokrat dokaj nepremišljeno in neprevidno potrkali na vrata. Gestapovec je odgovoril z ognjem iz brzostrelke in z bombami skozi okno. Vosovci so se umaknili in šele po sto metrih opazili, da Petra ni za njimi. Vrnili so se in ga našli ranjenega. Prijeli so ga pod pazduho in spodbujali, naj vzdrži še nekaj časa, da bo na varnem.

Zdaj so storili drugo napako. Vso pozornost so posvetili ranjencu in povsem pozabili na varnost. Z ranjencem so se umikali mimo hiše, v kateri je stanoval gestapovec Kerin iz neke vasi pri Krškem. Ko so šli mimo njegovega stanovanja, je že prežal na oknu s polavtomatsko puško. Streljal je iz prvega nadstropja. V temni noči ga ni nihče videl, medtem ko jih je on slišal. Strelji z okna so odjeknili v noč in kot bi se sreča in usoda to noč zarekli proti Petru, je bil samo on smrtno zadet, Dane pa ra-

njen.

Slavko Likovič-Peter je padel star 25 let. Pred odhodom k partizanom je delal v cevni železarni. V njegovo hišo na Javorniku so radi prihajali partizani. In tu se začne zgodba o usodni omari.

Prestreljena omara, v kateri so Nemci 14. januarja leta 1944 v hiši ob glavni cesti na Jesenicah ubili Martina Verglesa-Marka

V stanovanjski stavbi na Senožetah na Jesenicah (danes je to Cesta železarjev št. 33) sta med vojno v prvem nadstropju stanovali stranki Likovič in Iskra. V sosednji stavbi je stanoval Franc Obrat, 19-letni Jeseničan, ki je bil od leta 1941 zagrozen nacist in je tiste dni prišel iz nemške vojske na dopust. Ohranjeno nemško poročilo bolj natančno pove, da je prišel nekaj zvezter iz okrajašča v Augsburgu. Če lahko verjamemo nemškemu poročilu, sta ga zvečer pred domačo hišo napadla dva partizana. Ljudje se teh strelcov spominjajo, vendar nihče ne ve, kdo in zakaj je streljal. Prav tistega večera je k Likovičevim prišel borec minerskega voda Grintovec Martin Vergles-Marko in pri njih prenočil. Naslednjega dne dopol-

dne, to je bilo 14. januarja 1944, so Nemci obkolili hišo. Marko je slutil izdajo. Nemce je poklical Franc Obrat. Minerca Marko je vedel, da bodo najprej preiskali Likovičovo stanovanje, ker imajo sina pri partizanih. Ko je bila mama Slavka Likoviča-Pe-

tra na dvorišču, je urno smuknil v Iskrino stanovanje, ki je bilo odprto, gospodinja pa na dvorišču. V sobi se je skril v omaro.

Nemci so temeljito preiskali Likovičovo stanovanje, nato pa še Iskrino. Že so hoteli oditi, ker ni bilo nikogar v stanovanju, ko je v omari nekaj zaškripalo. Nemški policist je zapičil oči v omaro in se ji z brzostrelko previdno približal. Ko je odprl vrata omare in v njej zagledal skritega partizana, je sprožil in Marko se je mrtev zvalil na pod.

Prestreljeno omaro, v kateri so Nemci ubili partizanskega minerca Martina Verglesa-Marka, čuvajo v železarskem (Tehniškem) muzeju na Jesenicah.

Jože Vidic

Naši partizanski znaki 9

Bolnišnica Franja

Skoraj gotovo ni Slovenca, ki ne bi vedel za partizansko bolnišnico Franja. Postala je že skoraj simbol našega partizanskega zdravstva in skrbi za ranjence. V Slovenskem zborniku 1945 je izšla kronika SVPB Franja od ustanovitve 23. decembra 1943 do 5. maja 1945. Zadnji zapisi stavek te kronike je bil: »Petega maja smo odšli s težkim srcem iz grupe, ki nam je bila toliko časa dom – svoj dom in soncu nasproti.« V kroniki je bila tako že takoj po vojni predstavljena pot te partizanske bolnišnice od začetkov, ko je ob tesnobnem pogledu na hudournik, ki je divjal med divjimi skalami, dejal dr. Viktor Volčjak: »Partizan naredi vse!« Res, v soteski Pasice je zrasla naša najbolj znana partizanska bolnišnica. Ime je dobila po partizanski zdravnici dr. Franji Bojc-Bidovec, ki je napisala tudi prej omenjeno kroniko. Njenega imena sicer pod Kroniko ni in je tako njen prispevek edini nepodpisani v zelo zajetni knjigi, toda prav gotovo je kroniko

spisalo pero zdravnice Franje.

Prav je, da je bil vsemu, s čemer je povezano ime partizanske bolnišnice Franja, postavljen spomenik tudi v obliki posebnega spominskega znaka. Izdelan je bil kot zelo lepa medalja. Do znaka zdravnikov, stražarjev in drugega osebja ter ranjencev SVPB Franja je prišlo leta 1978 ob idrijskem občinskem prazniku. Čeprav sta bili bolnišnici Franja in Pavla zgrajeni kasneje, je bilo sklenjeno, da bo tudi praznovanje njune 35-letnice združeno s prireditvami ob prvem oktobru. Na seji pripravljalnega odbora za praznovanje je bilo sprejeto, naj bo na znaku upodobljen borec, ki nosi ranjenca. Tako je akademski kipar Rovtar iz Ljubljne medaljo tudi likovno oblikoval. Izdelal jih je pasar Silvo Cankar iz Vižmarja.

Na medalji je podoba borca, ki je sklonjen pod težo bremena na ramenih. Nosi težko ranjenega partizana. Sprejaj mu čez prsi visi pu-

ška. Levo in desno od stopajočega borca so že skale tesne soteske. Zadaj je medalja bolj preprosta. Zgoraj piše v polkrogu BOLNICA FRANJA ter spodaj datum 23. XII. 1943. Med napisom in datumom je prazno polje, kjer si naj da vgravirati ime in priimek, kdor je upravičen nositi znak. Žal so bili tudi znaki bolnišnice Franje podeljeni brez vgraviranih imen, kar pa ni nič hudega in laho vsakdo to uredi sam s svojim denarjem. Tudi medalje bolnišnice Franje so bile izdelane v pozlačeni in bronasti izvedbi. Bronasta izvedba sodi med značke in si jo je lahko kupil vsakdo. Zlati znak pa so dobili na praznovanju oktobra 1978 ali kasneje po pošti samo tisti, ki so bili v vojnih letih v bolnišnici. S tem je povezana posebnost znaka, ki je ne smejo prezreti. Medalje vise namreč na dveh različnih trakovih. Ne gre zgolj za barvno razliko, pač pa za vsebinski pomen. Če visi medalja na rdečem traku, nam to pove, da je njen nosilec sodil med osebe bolnišnice. Pri tem ni razlike, pa naj gre za stražarja ali zdravnika. Znak, ki visi na rumenem traku z dvema rdečima pokončnima črtama, pa je – kot je bilo sklenjeno ob odločitvi o medalji – trak težkih ranjencev. Posebej prikupnega ga dela dejstvo, da sta obe rdeči črti na rumeni podlagi nastali s pridnim delom rok. Medaljo s tem trakom si lahko pripeljajo samo nekdanji ranjenci, ki so se zdravili v bolnišnici Franja. Dodajmo še, da je bilo ob 1200 bronastih značkih (ki jim lahko rečemo značke bolnišnice Franje) izdelanih 500 medalj na rumeno-rdečem traku za ranjence in 110 medalj na rdečem traku za osebe.

Janez J. Švajncer

Znak bolnišnice Franja – na traku za ranjence

je bila še miza za pisarja bloka in sobnega pisarja. Na tej mizi je bila kartoteka vseh jetnikov na bloku, kartoteka jetnikov v sobi, razpored omaric, razpored postelj in razni drugi pregledi. Na vsaki omarici sta bili v kovinskem okvirčku imeni dveh jetnikov z njunima številkami, v njej pa po dve brisači, po dve brisači za jedilni pribor, po dve aluminijasti porčiji, po dva lončka, po dva aluminijasta krožnika in dva koščka brusnega papirja, na notranji strani vrat pa po dva jedilna pribora iz nerjavečega jekla in posebna omarica za milo, krtače za čevlje in prašek za čiščenje zob. Ko sem prišel na delovni blok, sem si kupil tudi ščetko za zobe. Vsakega jetnika je v omarici že čakala četrtinka kruha. Sobni starešina nas je opozoril, da predstavlja ta četrtinka štruce celodnevni obrok kruha in naj se zato temu primerno ravnamo.

Iz dneve sobe so vodila vrata v spalnico. V njej je bilo nad sto postelj, po tri druga vrh druge. Tudi postelje so bile oštevilčene, na vsaki pa je bil v kovinskem okvirčku kartonček z jetnikovim imenom in njegovo številko. Trdo naphane in z belimi rjuhami prekrite slamnjace pravokotnih oblik, ki jih je bilo treba vsako jutro ponovno ravnati, so bile za jetnike prava mora. Tudi zglavnik je imel obliko kvadra in je bil naphan s slamo. Prek zglavnika je po vsej dolžini postelje tekla »wasserfall«, na širino zglavnika zloženi deki. Postiljanje postelje je bil prava umetnost, ki se je manj spretni jetniki niso nikdar dobro naučili. Temu opravilu se je reklo »bettenbau«.

Na 9. bloku so imeli novinci prve »učne ure«. Učili so se postiljati posteljo, urejati omarico, čistiti sobo, ravnati s posodo, učili so se taboriščnega reda, postavljanja

v vrste, pomena posameznih povelj (aufgeht's, los, hau ab, antretten, im Laufschritt marsch, stil gestanden, rührt euch, verschwinde itd.), seznanjali pa so se tudi z običajnimi taboriščnimi psovki (Drecksack, Drecksau, Muselmann, Arschloch, Dummkopf, Kretiner, blöde Hund, Sauhund, Balkanjäger, dreckige Schwein, Schlawiner itd.). Pouk je obsegal tudi vedenje jetnika pred esesovcem. Če je esesovec jetnika poklical (du, komm her!), je moral jetnik sneti kapo, pritisniti roke ob hlačne šive, se mu s paradižnikom korakom približati na tri metre in se je javiti takole: »Der Schutzhaftgefangene X. Y. Nummer... meldet sich dem Herrn Blockführer gehorsamst zur Stelle«. Če je med delom moral na stranišče, se je prošnja glasila takole: »Der Schutzhaftgefangene X. Y. Nummer... bittet de Herrn Unterhelführer gehorsamst austreten zu dürfen«. Taboriščna uprava in taboriščna hierarhija sta skrbeli za to, da so bili novinci, ki niso imeli nobene predstave o razmerah v taborišču, pod stalnim pritiskom. Nihče ni vedel, kaj sme in česa ne, kaj mora in kako, »pouk« pa je spremljalo kričanje, psovanje, brce in klofute. Najhuje je bilo, če jetnik ni razumel nemško. Ni mu kazalo drugega, kot da se ravna po drugih, ne vedoč, ali dela prav ali ne. Če je esesovec jetnika klofotal, je ta moral držati roke ob hlačnem šivu, kajti vsaka sponšana kretnja rok, da bi si zaščitil glavo, se je štela kot poskus napada z vsemi posledicami, ki so iz tega sledile. Jetnike so takrat tudi fotografirali za jetniško kartoteko. Esesovec-fotograf ga je posadil na stol, ki ga je bilo mogoče obračati na daljavo in ga fotografiral od spredaj, v profilu in v polprofilu. V znak, da je fotografiranje končano, je jetnik dobil iglo v zad-

njo plat, ki jo je bilo prav tako mogoče sprožiti na daljavo.

Zvečer se je oglasila električna ropotulja, signal za naš prvi apel v taborišču. »Der Bär brummt«, so rekli jetniki. Tega »medveda« smo potem vsa leta poslušali po petkrat na dan: kot budnico, kot znak za jutranji, opoldanski in večerni apel in kot znak za počitek. Ob tem zadnjem znaku so v barakah ugasnile luči, taborišče se je pogreznilo v sen.

Novinci smo imeli apel kar pred blokom, ker ta blok ni imel svojega prostora na »appelplatzu«. Zame bi se ta prvi apel lahko nesrečno končal. Ko so se jetniki usuli iz barake, nikakor nisem mogel najti svojih cokel. Že sem hotel na apel kar v nogavicah, ko so se nalahno odprla vrata stranišča, skozenj pa mi je neki Poljak, ki je v sobi opravljal sobno službo (Stubendienst), pomolil moje cokle in s prsti pokazal: »Zwei mark!«. Iz zadrege me je rešil župnik iz Raven, ki mi je dal denar, da sem lahko lastne cokle odkupil.

Apel – to je bil najbolj slovesen in najbolj uraden dogodek dneva. Nemci že sploh mnogo dajo na parade, apele pa so zrežirali prav virtuozno.

Appelplatz je meril približno 300 metrov v širino in 60 metrov v globino. Prek njega je od Jourhausa (Nemci so mu rekli šurhaus) do izhoda na plantažo tekla cesta z betonskimi robniki. Ob njej so bile v tla vdolane opeke, ki so pomenile meje posameznih blokov. Do srede leta 1942 so potekali apelji le na desni strani »appelplatz«, potem pa so začeli uporabljati tudi levo polovico.

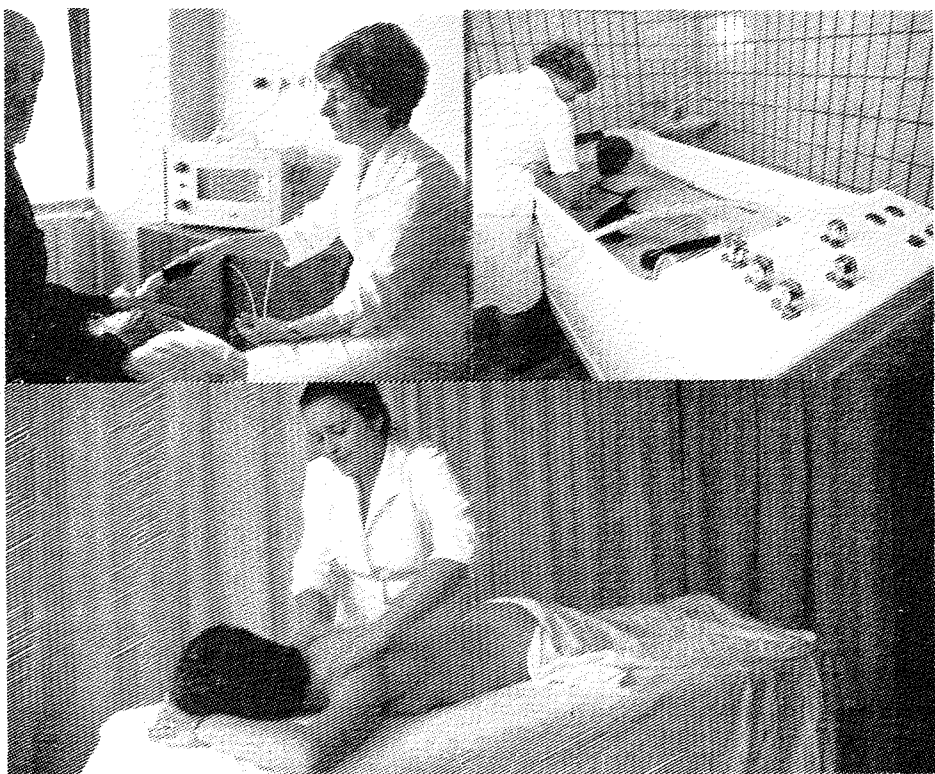
Večerni apel, ki je bil najbolj pomemben, je potekal takole:

Ko je zaropotal »medved«, so se po vseh blokih oglasile piščalke in klici: »Zum Appel antreten!«. Kot da bi kdo dregnil v mravljišče, so se jetniki usuli iz barak ali pa hiteli vsak na svoj blok. Vsak blok se je zbral na svoji »blockstrasse«, kar je potekalo silno hitro. Jetniki so si po raznih kamenčkih na tleh ali po raznih znamenjih na baraki zapomnili svoje mesto, zato prerivanja skoraj ni bilo. Vrste so štele po deset mož in če katera ni bila popolna, jo je zapolnil jetnik iz naslednje vrste. Manj kot deset mož je lahko štela samo zadnja vrsta, v kateri so stali starešine, pisarji in kapoži. Zbiranje za apel je potekalo v popolni tišini, slišati je bilo samo povelja starešin.

Na znak starešine taborišča se je začel pohod na apel (Aufmarsch zum Appel). Bloki so korakali v dveh kolonah: v desni bloki od 2 do 14, v levi bloki od 16 do 30. Čim se je blok premaknil, je starešina bloka ukazal: »Ein Lied« in prva vrsta je intonirala koračnico. Izbor pesmi ni bil velik. Naj navedem nekatere izmed njih: Wir lagen vor Madagaskar, In Hamburg da bin ich gewesen, Ich schiss den Hirsch, Gestern ist Sonntag gewesen, Die blauen Dragoner itd. V »strafkompaniji« smo se pesmi učili tako, da so nam besedilo s kreda napisali na steno barake, mi pa smo stali v vrstah in prepevali. Na delovnih blokih so se novinci učili pesmi kar med korakanjem na apel.

Jetniki so morali peti na ves glas. Pretiho ali neusklajeno prepevanje pa tudi izguba takta sta lahko pomenila nevarnost za ves blok, na primer dve uri kazenskega eksercirca.

Se nadaljuje

zdravilišče dobrna
63204 dobrna
tel. /063/ n.c. 778000
direktor 778012
recepција 778023
telegram: zdravilišče dobrna
tekoči račun: sdk celje 50700 603 30463

INVALIDI, BORCI, UPOKOJENCI

odločite se za dopust, oddih, zdravljenje
v DOBRNI

V zdravilišču Dobrna uspešno zdravimo ginekološka, ortopedska, revmatična, nevrolška obolenja, idr.

V novem hotelu visoke B kategorije je pacientom in drugim gostom na voljo: kozmetična nega, savna, solarij, veliki termalni bazen, avtomatsko kegljišče, trim kabinet in posebni prostori za seminarje in predavanja.

**z vami
gradimo
z vami
opremljamo
vedno z vami**

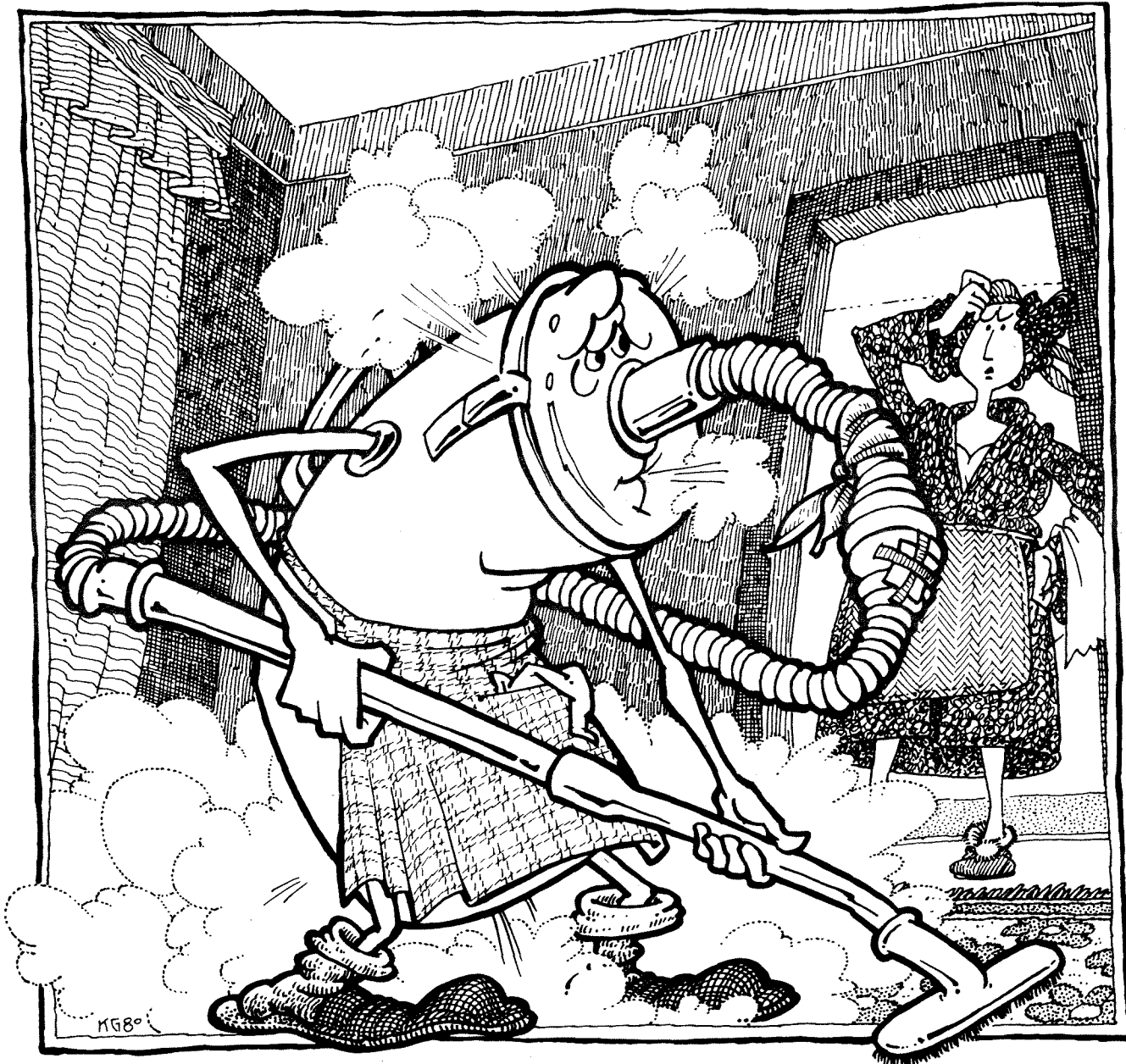
lesnina

Proizvodno in trgovsko podjetje z lesom, lesnimi izdelki
in pohištvom n. sol. o. Ljubljana

Temeljna organizacija združenega dela

**Notranja trgovina na debelo
Ljubljana o. sub. o.**

Ljubljana, Titova 51

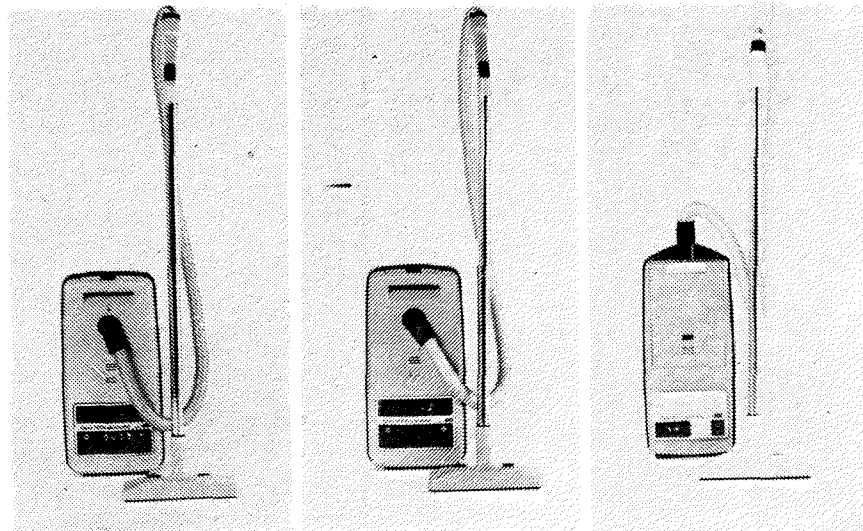
**OD VAŠEGA STAREGA, ŠIBKEGA SESALNIKA SI
NE OBETAJTE VELIKE POMOČI. ZAMENJAJTE
GA Z NOVIM, 1000 W SESALNIKOM ISKRA –
SISTEM AEG**

- moč 1000 W
- elektronsko in mehansko uravnavanje sesalne moči
- različni delovni nastavki
- zamenljiva papirnata vrečka za prah
- avtomatsko navijanje priključnega kabla
- sodoben design, v treh barvah

1000 W v boju s prahom

Iskra

V Občicah se spet dobimo

Ob sodelovanju občinskega odbora ZZB NOV Novo mesto, občinskega sveta Zveze sindikatov Slovenije iz Novega mesta, Gozdnega gospodarstva Novo mesto in SŠD Gozdar, prav tako iz Novega mesta, ter pod pokroviteljstvom uredništva TV-15 iz Ljubljane, se bodo na dva kilometra dolgi tekaški smučini v Občicah, nedaleč od Dolenjskih Toplic, pomerili pionirji in pionirke, na štiri kilometre mladinci, mladinke, članice in člani nad 45 let ter borci NOB, na šest kilometrov pa člani, ki se bodo potegovali za najboljšega tekača v okviru občinskega sindikalnega prvenstva Dolenjske.

Najboljši bodo tudi tokrat prejeli diplome, medalje in pokale. V imenu organizatorja SŠD Gozdar iz Novega mesta še posebej vabimo k sodelovanju pionirje in pionirke osnovnih šol ter mladinke in mladince srednjih in poklicnih šol z Dolenjske, ki se bodo v ekipni konkurenci potegovali za pokale, ki sta jih namenila poleg našega uredništva še Zveza rezervnih vojaških staršev in Novo mesto ter GG Novo mesto.

Tako kot pri pionirjih tudi pri pionirkah sestavljajo ekipo štirje tekmovalci oziroma tekmovalke (po dva iz starejše in mlajše kategorije), seštevke njihovih časov pa da skupen dosežek ekipe, medtem ko pri mladincih sestavljata ekipo le dva mladince.

Poleg diplom, medalj in pokalov pa bo letos prvič Odbor partizanskih kurirjev Slovenije podelil »kip kurirja Jovice« najboljši osnovni šoli v skupnem seštevku najboljših pionirjev in pionirk.

Tekmovanje bo, kot že rečeno, v Občicah, nedaleč od Poljan pri Dolenjskih Toplicah v soboto, 24. januarja letos. Ob 10. uri bodo startali pionirji in pionirke, ob 11. uri mladinci, mladinke in članice za sindikalno prvenstvo, ob 11.30 uri borci NOB in ob 12. uri člani za sindikalno prvenstvo Dolenjske.

Pokrovitelj letošnjega tekmovanja, petega roškega smučarskega teka za pokal TV-15, je narodni heroj Jože Borštnar, ki bo ob 9.30 pred spominskim obeležjem TV-15 v Občicah po krajši slovesnosti tudi otvoril letošnje pete roške smučarske teke za pokal TV-15, katerim se bodo letos prvič pridružili še borci NOB in tekmovalci iz številnih delovnih organizacij z Dolenjske, ki se bodo potegovali za naslove občinskih sindikalnih prvakov.

Število prijav ni omejeno, sprejema pa jih še vse do sobote, 17. januarja, Alojz Serini, GG Novo mesto, Gubčeva 15, 68000 Novo mesto.

★

V četrti številki letošnjega TV-15, ki izide v četrtek, 29. januarja, pa bomo na posebnih straneh skupaj z vtisi s tega tekmovanja objavili tudi celotne rezultate vseh tekmovalcev in tekmovalk v vseh kategorijah.

Priprave na 7. Trnovski maraton

Po izredno uspelem 6. Trnovskem maratonu, ki je bil zaradi skromnih snežnih razmer v mesecu februarju lani izveden šele konec decembra lanskega leta in ki je na smučine črnovrške planote privabil več kot 3000 ljubiteljev smučarskega teka iz domovine in zamejstva, članom organizacijskega komiteja Trnovskega maratona ni ostalo veliko časa za analizo uspele prireditve, saj so že sredi novih priprav za 7. Trnovski maraton, ki bo 8. februarja 1981 v Črnem vrhu nad Idrijo.

Letošnja prireditev bo organizirana v počastitev 40-letnice ustanovitve OF slovenskega naroda in 40-letnice vstaje naših narodov in narodnosti z namenom širiti množični šport, krepiti obrambne sposobnosti, obujati spomine na NOB in ljudsko revolucijo ter prenašati bojne tradicije na mladi rod. Častni pokrovitelj Trnovskega maratona bo tudi letos narodni heroj generalpolkovnik Stane Potočar-Lazar.

V programu 7. Trnovskega maratona bodo naslednji teki: maraton – smučarski tek na 42 kilometrov, mali maraton – smučarski tek na 15 kilometrov, smučarski tek SLO 12 kilometrov za pripadnike JLA, TO in milice, pionirski smučarski tek na 5 kilometrov. Vse smučarske proge potekajo po obronkih Trnovskega gozda, kjer so se med NOB gibale in se bojevale enote slavnega 9. korpusa NOV in POJ.

Za letošnjo športno-politično manifestacijo smučarjev-tekačev v Črnem vrhu nad Idrijo neprestano prihajajo prijave. Organizatorji pričakujejo nastop okrog 4000 tekmovalcev iz Jugoslavije in inozemstva. Organizacijski komitej zelo dobro sodeluje s slovenskimi športnimi delavci v okviru ZSSDI v Trstu in s slovensko športno zvezo v Celovcu, tako da obe organizaciji zbirata prijave za Trnovski maraton iz Italije in Avstrije. Rok za prijavo in plačilo štartnine je 20. januar 1981. Štartnina za odrasle je 150,00 din, za dijake in učence v gospodarstvu 100,00 din in za pionirje 50,00 din. Organizator pa se obvezuje, da bo vsak udeleženec dobil bilten prireditve, startno številko in spominsko značko.

Silvo Kovač

vanju imenovala Kokrški odred, bo nekdanji komandant Kokrškega odreda Janko Prezelj-Stane, ki je že ves teden pred tekmovanjem trdno prepričan v zmago svoje ekipe, medtem ko vodja ostalih tekačev iz vrst borcev Jože Knific iz Jesenic, borec Devetega korpusa in večkratni državni reprezentant v smučarskih tekih, previdno molči. Seveda bi mu bili tekmovalci, kot so Gregor Klančnik, Matevž Kordež in še posebno Janez Pavčič, pri tem »dvoboju« še v posebno pomoč, vendar na njih ne more računati, kajti ti bodo šli na daljšo trideset kilometrsko dolgo smučino in pri tem kljub letom mešali »štrene« polovico mlajšim tekačem.

Dušan Feldin in Zdravko Šporn že nekaj tednov kujeta načrte, kako bosta uspela 15 kilometrov dolgo tekaško smučino v Dupljah, ki vodi prav po tistih poteh, ki sta jih med NOB velikokrat prehodila, kar najhitreje premagati na smučeh in prinesiti dragocene sekunde »svoji ekipi«

Na teku se dobimo

Člani ekipe TV-15 iz vrst borcev, ki bodo v letošnjem letu nastopali na številnih smučarskih tekaških tekmovanjih, pri čemer velja poudariti, da so mnogi iz ekipe že uspešno nastopili na Bloških tekih in Trnovskem maratonu 80, na drugem množičnem smučarskem teku Cerklje 81 in da jih že čez tri dni čaka start na Dupljskem maratonu ali kot ga že mnogi bolj popularno imenujejo Po poteh Kokrškega odreda:

Gregor Klančnik, Lovro Korošec, Janez Pavčič, Miloš Bašin, Alojz Ravnik, Edvard Piliš-Crni, Jože Simšič-Jelen, Stane Erjavac, Vlado Grdadolnik, Franc Medja, Miloš Rutar, Boris Kobal, Jože Švigelj, dr. Franc Bučar, Franek Mugerle in Bine Vengust iz Ljubljane, Karol Jelenc iz Dražgoš, Dušan Feldin iz Kranja, Jože Knific iz Jesenic, Ivan Štular-Čiro iz Podnarta, Oton Medveš iz Kobariča, inž. Lojze Vodopivec iz Škofje Loke, Vincenc Rupnik iz Zadloga, Franc Vojvoda, Janko Vojvoda in Jože Žvan iz Bohinjske Bistrice, Jože Šemrov iz Hotedersice, Matevž Kordež iz Jamnika, Janez Rojnik iz Slovenj Gradca ter Zdravko Korenčan, Zdravko Šporn, Janko Prezelj in Janez Lušina-Mali iz Kranja in Žirovnice, Peter Podgornik iz Nove Gorice ter drugi, ki še želijo nastopati iz vrst borcev v ekipi TV-15, pri čemer pa seveda želimo, da željo po sodelovanju javijo na uredništvo TV-15, ki jih bo z veseljem vključilo v ekipo.

Kdo bo boljši?

V nedeljo, 18. januarja, nas vabijo Duplje pri Kranju, da se vsi ljubitelji smučarskega teka udeležimo množičnega tekmovanja, katerega smučine vodijo po nekdanjih poteh Kokrškega odreda. Letos pričakuje organizator, glede na dobro organizacijo in počutje tekmovalcev na prejšnjih tekmovanjih, rekordno udeležbo.

Med 3000 udeleženci bo tudi tokrat številna ekipa nekdanjih borcev, ki zastopa barve našega uredništva. Z željo, da bi tudi borci prispevali svoj delež pri obujanju in negovanju revolucionarnih tradicij Kokrškega odreda in popestriti množičnega nastopa ljubiteljev tekaških smučin, napovedujejo nekdanji borci Kokrškega odreda: Dušan Feldin, Ivan Štular-Čiro, Alojz Ravnik, Miloš Rutar, Zdravko Korenčan, Zdravko Šporn, dr. France Bučar in Janez Lušina-Mali ostalim članom naše ekipe dvoboj, v katerem bo v boju z minutami in sekundami zmagala tista ekipa, ki bo najhitreje v skupnem seštevku premagala 15 kilometrov dolgo tekaško smučino.

Kapetan oziroma vodja ekipe, ki se bo tokrat in tudi v prihodnje na tem tekmo-

**MESTNI ODBOR ZZB NOV
LJUBLJANA
POČITNIŠKI DOM BANJOLE
LJUBLJANA KOMENSKEGA 7**

RAZPISUJE

Prosta dela in naloge: za nedoločen čas

1. Finančni knjigovodja
2. Blagovni knjigovodja
3. Glavnega blagajnika
4. Administrator kadrovnika
5. Vodja strežbe

Prosta dela in naloge: za določen čas

1. KV kuharice
2. PK kuharice
3. Delovke v kuhinji
5. Perice likarice
6. Trgovec k kiosku
7. Praktikanti študenti za delo v strežbi med šolskimi počitnicami v 7 in 8 mesecu 1981

Prijave pošljite na MESTNI ODBOR ZZB NOV LJUBLJANA POČITNIŠKI DOM BANJOLE LJUBLJANA KOMENSKEGA 7

Telefon (061) 310-044
interna 220 do 10. 2. 1981

Stanovanjsko komunalna banka Ljubljana se vam predstavlja

Med številnimi delovnimi organizacijami, ki se vključujejo v obsežno dejavnost stanovanjskega gospodarstva, zavzemajo posebno mesto tiste organizacije, ki ne združujejo samo delo in sredstva, marveč predvsem finančna sredstva. To so finančne organizacije. Mednje sodi Ljubljanska banka, Stanovanjsko komunalna banka Ljubljana, ki je edina specializirana temeljna banka v Sloveniji in Jugoslaviji. Za svoj rojstni dan šteje 23. december leta 1977, ko je ustanovilo 605 organizacij združenega dela s ciljem, da je to posebna temeljna banka, katere osnovni namen delovanja je združevanje sredstev za financiranje izgradnje celovite stanovanjske soseske. Ustanovljena je za območje ljubljanske regije, razen za občino Domžale.

Uresničevanje začrtanih ciljev je v banki v letih 1978, 1979 in 1980 popolnoma uspelo. Tega ne dokazujejo le nagla in stalna rast števila članic in deponentov, le-teh je v letu 1980 že 1359, marveč predvsem intenzivno naraščanje kreditnega potenciala, ki se je v treh letih dvainpolkrat povečal. Bilančna vsota banke znaša konec leta 1980 17418 milijonov dinarjev, ob ustanovitvi je znašala 7303 milijonov dinarjev. Banka se danes uvršča med vodilne bančne ustanove v Sloveniji. Skokovito se je v letih 1978–1980 povečalo število varčevalcev, njihov privarčevani obseg sredstev za stanovanje in njihova kupna moč za stanovanja na osnovi stanovanjskega posojila.

Naglo narašča število delovnih organizacij, ki skupaj z banko razrešujejo stanovanjsko problematiko svojih zaposlenih, poleg tega pa za svoje delavce gradijo še obrate družbene prehrane, vrtce in samske domove. V preteklih treh letih so OZD v ljubljanski regiji povečale delež ustarjenega čistega dohodka, ki ga namenjajo za izboljšanje družbenega standarda svojih delavcev in tako skupaj z bančnimi dopolnilnimi sredstvi hitreje razrešile številne pereče stanovanjske in druge probleme.

Dejavnost banke se nenehno širi in je že močno razvejena. Tako opravlja

polet specifičnih storitev za stanovanjsko poslovanje vse druge bančne storitve, sodeluje pri pripravi finančnih in investicijskih programov in ima razvito informativno službo. Njena temeljna dejavnost je pospeševanje varčevanja občanov za stanovanje in zbiranje ter združevanje stanovanjskih sredstev organizacij združenega dela za financiranje individualne stanovanjske gradnje ali nakupa družbenih in etažnih stanovanj. V zadnjem obdobju se še posebno intenzivno vključuje v financiranje gradnje komunalnih objektov in naprav ter objektov družbenega standarda, predvsem pa v vlaganja za celovito urejanje stanovanjskih sosesk in v izgradnjo objektov po programu samoprispevka II, Ljubljana.

Članice Stanovanjsko komunalne banke Ljubljana so si v srednjeročnem planu za obdobje 1976–1980 zastavile nalogo, da bodo zagotovile izgradnjo 15000 stanovanj v Ljubljani in 2000 stanovanj v ostalih občinah ljubljanske regije, kjer posluje banka.

Za doseg tega cilja je bilo potrebno že na začetku srednjeročnega obdobja razviti celo vrsto ugodnosti pri poslovanju in kreditiranju, tako je močno povečana višina posojila na privarčevani znesek, ukinjena je čakalna doba za pridobitev posojila na osnovi vezave sredstev družbenih pravnih oseb in povečan delež posojila na vezana sredstva, za komunalne investicije je prejeta nižja obrestna mera in znižana lastna udeležba. Banka je poslovala v ugodnih likvidnih razmerah, ki so ji omogočale, da je za občane zagotavljala še premostitvena družinska in dodatna posojila. Razširjeni so nameni koriščenja posojil na osnovi stanovanjskega varčevanja in vezave sredstev, ki se lahko sedaj uporabljajo tudi za obnove ter nakup starih stanovanj. Uvedena je nova oblika financiranja stanovanjskih zadrug.

Pospeševanje stanovanjske graditve preko kreditiranja izvajalcev gradnje je ena od osnovnih nalog banke: kreditiranja posameznih

faz stanovanjske gradnje je banka razširila še na urbanistične programe, zazidalne načrte in investicijsko-tehnično dokumentacijo ter raziskave.

Pod izredno ugodnimi pogoji se banka vključuje v financiranje prenove starih mestnih jeder in odprave barakarskih naselij.

V letu 1979 je pričela banka pospeševati tudi montažno gradnjo stanovanjskih hiš; za to vrsto gradnje nudi posebne ugodnosti.

Vzporedno z rastjo banke se je povečalo tudi število delavcev delovne skupnosti banke. Ob ustanovitvi je štela delovna skupnost banke 237 zaposlenih, konec leta 1980 pa 339 zaposlenih delavcev.

Sedež Stanovanjsko komunalne banke Ljubljana je v Ljubljani, v Šubičevi 2. V pritličju te stavbe je zelo obiskani stanovanjski informativni center. V začetku leta 1980 je banka razširila svoje poslovne prostore; del strokovnih služb – področje združevanja in zbiranja sredstev, kreditiranje družbenih pravnih oseb in preverjanje investicijskih namer članic je sedaj v občini Ljubljana-Bežigrad v Linhartovi 13. Banka ima svojo ekspozituro v Cerknici, na ostalem območju, kjer deluje, pa opravljajo posle stanovanjskega kreditiranja v ekspoziturah in poslovnih enotah Ljubljanske banke, Gospodarske banke.

Usmerjanje sredstev banke v preteklem obdobju:

– odkup in priprava zemljišč za stanovanjsko gradnjo na območju ljubljanskih občin – gradnja komunalnega omrežja na področju občin, kjer posluje banka – odprava neprimernih stanovanj na območju Ljubljane, – graditev stanovanjskih sosesk, – gradnja obrata Plinarne, – črpalna postaja KEL v občini Ljubljana-Center, – gradnja podvozov v Šiški, – gradnja distribucijskega centra za vodenje Elektro Ljubljana-mesto, – gradnja zdravstvenega doma v Litiji, – gradnja izobraževalnega centra Ivančna gorica–Stična, – čistilna naprava v občini Vrhnika, Logatec.

STOLETJE SVETOVNIH VOJN

Zgodovinarji, ki so se lotili preštevanja, koliko je bilo v našem stoletju doslej vojn, večjih in manjših, so prišli do številke petsto in več.

Očitno število vojn raste z vse večjim množtvom držav, ki jih šteje sodobni svet. In očitno raste tudi uničevalna moč vojn s splošnim napredkom in razvojem tehnike, kajti nikoli poprej vojne niso zahtevale toliko žrtev in povzročile takih razdejanj, kakor v našem stoletju. Najbolj razsvetljeno in napredku zapisano stoletje človeške zgodovine je tudi njeno najbolj krvavo obdobje. V knjigi STOLETJE SVETOVNIH VOJN ni prikazano le to, kako so vojne potekale, temveč tudi, zakaj je do njih prišlo. Predvsem pa se knjiga v besedi in sliki trudi prikazati človeka v vojni. Prikazati odločitve velikih, ki so začeli usodne bitke in junaštvo neznanih mož v strelskih jarkih Flandrije in Cera, v gozdovih Ardenov, Sierre ali Kozare, v stepah med Donom in Volgo ali Transvaalu, v džunglah Malaje, Burme in Vietnami, v ruševinah Verduna in Stalingrada, Varšave in Doberdoba, bitke pomorskih jeklenih orjakov pri Cušimi in Midwayu, spopade junakov zračnih višav, dolge pohode celih armad, ki so obrnili tok zgodovine dežel in ljudstev.

Slike za knjigo so avtorji nabrali v najboljše založenih arhivih in muzejih, specializiranih za vojno dokumentacijo v Londonu, Washingtonu, Koblenzu in Beogradu. Mnoge zelo zanimive fotografije so tu prvič objavljene.

KNJIGA IZIDE V FEBRUARJU 1981 PREDNAROČNIŠKA CENA DIN 980 VELJA DO IZIDA! PO IZIDU BO CENA NAJMANJ 1200 DIN!

Poglavja iz knjige:

Burska vojna 1899–1902

Rusko-japonska vojna 1904–1905

Balkanski vojni 1912–1913

Prva svetovna vojna 1914–1918

Vojna za sovjetsko oblast v Rusiji 1917–1921

Italijansko-abesinska vojna 1935–1936

Španska državljanska vojna 1936–1939

Druga svetovna vojna 1939–1945

Dolgi pohod kitajske revolucije 1927–1949

Korejska vojna 1950–1953

Tridesetletna vojna v Indokini

Arabsko-izraelske vojne

Afriške osvobodilne in državljanske vojne

Zelena celina: revolucije, državni udari, vojne

Socializem in vojne

Vojna, ki je ni bilo – »Dropshot«

– format knjige 21,5 × 27,5 cm

– 464 strani

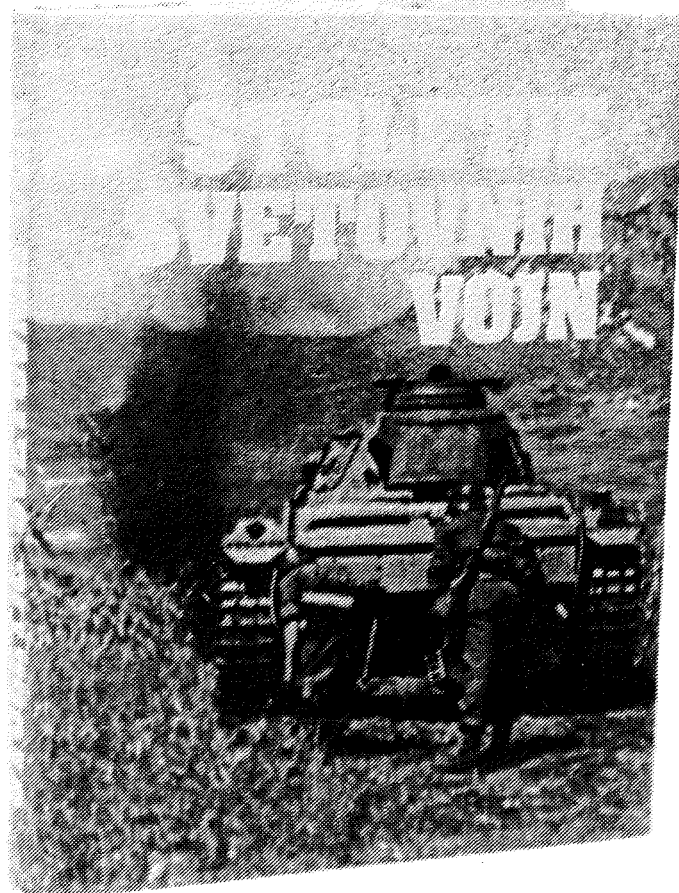
– 371 črno-belih slik

– 93 barvnih slik

– 171 barvnih zemljevidov – toliko zemljevidov ni imela še nobena knjiga te vrste doslej!

– podrobni, živahno in razburljivo napisani opisi vseh pomembnejših vojn XX. stoletja

– zanesljiva zgodovinska dokumentacija, časovne preglednice in tabele

NAROČILNICA

Priimek in ime _____

Naslov _____

Roj. _____

Reg. št. os. izk. _____

izd. od _____

Zaposlen _____

**NEPREKLICNO NAROČAM KNJIGO »STOLETJE
SVETOVNIH VOJN«**

po prednaročniški ceni 980 din (5 obrokov)

Datum _____ Podpis _____

Ob 40-letnici naše revolucije je prav, da se spomnimo tudi tovarišev, ki so sodelovali pod najtežjimi pogoji v boju za našo osvoboditev. S to mislijo hočemo na kratko prikazati delo tovariša Zdešarja, ki te dni praznuje svojo 75-letnico.

»Precej daleč so časovni dogodki iz narodnoosvobodilne vojne, vendar ne tako daleč, da bi se danes ne spominjali več uspehov, neuspehov in težav iz te dobe. Svetlo stran zgodovine bojev za osvoboditev Slovencev predstavlja naše Slovensko primorje, ko je po trindvajsetih letih italijanske okupacije oživel boj proti fašističnim zatiralcem. V tem boju ne stojijo na zadnjem mestu ogromna samoiniciativa ljudstva, požrtvovanje in junaštvo učiteljstva, posebno nekvalificiranega, pri snovanju slovenskega šolstva na Primorskem v času najsrditeljših bojev od leta 1943 do osvoboditve. Šola na Primorskem je sad našega boja, šola se je v ta boj vključila in povezala z ostalimi borci za našo svobodo.« S temi besedami je Henrik Zdešar začel oris boja za slovensko šolo med NOB objavljen v Sodobni pedagogiki leta 1951.

Primorsko z delom Kranjske (Notranske) je leta 1918 porazpadu Avstro-Ogrske zasedla Italija. Z nastopom fašizma so z Gentilejevo šolsko reformo odpravili pouk v slovenskem jeziku vse do razpada Italije leta 1943. Prebivalstvo Primorske je takrat začelo z velikim zanosom obnavljati slovenski pouk v šolah. Narodnoosvobodilni svet za Primorsko Slovenijo je izdal prvo okrožnico že 22. oktobra 1943, v kateri je dal nasvete in navodila za odpiranje in vodenje šol. Podpisal jo je France Bevk kot referent za prosveto in propagando. Po-

Šolstvo na Primorskem med narodnoosvobodilno vojno

Organizatorsko delo Henrika Zdešarja

Henrik Zdešar z družino

krajinski narodnoosvobodilni svet za Primorsko se je zavedal, da je za uspešen razvoj šolstva potrebno postaviti samostojno šolsko upravo. Tako je bil imenovan za pokrajinskega šolskega nadzornika za Slovensko primorje 30. decembra 1943 Henrik Zdešar, takrat načelnik propagandnega odseka 9. korpusa. Primorska je takrat obsegala 13 okrožij, za katera je bilo treba poskrbeti potrebno učiteljstvo in nuditi pomoč pri urejanju pouka. Šolsko vprašanje je bilo tudi politično vprašanje. Šole so odpirali tudi v krajih, kjer so imeli svoje postojanke Nemci in domobranci, zato je Pokrajinski osvobodilni svet

25. januarja 1944 poslal vsem odborom OF okrožnico, v kateri je bilo razčiščeno stališče POOF in dano navodilo, da naj takoj prenehajo s poukom v šolah, kjer so Nemci ali je mogoča nemška kontrola. Poučujejo pa naj v teh krajih ilegalno v manjših krožkih. Tako bo preprečen vpliv sovražne propagande proti narodnoosvobodilnemu boju med prebivalstvom.

Zasluga tovariša Zdešarja je, da je organizacija slovenskega šolstva na Primorskem med NOB vzdržala vse napade, se utrdila in dobila posebne oblike, ki jih je ljudstvo na Primorskem z navdušenjem sprejelo. Zaradi pomanjkanja strokovnega

kadra je sam opravljal večino organizacijskih, kontrolnih šolskih izobraževalnih poslov, ki jih v drugačnih razmerah opravlja večje število strokovnjakov. Znal je mobilizirati mladino, jo vključiti v delo in pritegniti prosvetne delavce, ki so ostali na Primorskem, da so poučevali na partizanskih šolah na osvobojenem ozemlju. Na ta način je ustvaril tako šolsko mrežo s svojimi sodelavci v okrožjih, da jo je bilo možno nadaljevati še po osvoboditvi. Dal je pobudo za nastanek pedagoškega in mladinskega tiska in organiziral pedagoške tečaje, seminarje in posvetovanja in s tem skrbel za izpopolnjeva-

nje učnega osebja.

Rojen je bil 15. januarja 1906 v Ljubljani, kjer je leta 1925 maturiral na učiteljski. Prvo službeno mesto so bile Gorje pri Bledu, nato Loški potok, Kal pri St. Janžu in od 1934 do 1941 v St. Janžu, kjer je bil upravitelj šole. Leta 1941 je bil kot rezervni oficir v vojnem ujetništvu, novembra istega leta pa je že bil pri svoji družini na Turjaku, kjer je poučevala njegova žena. Takoj se je vključil v osvobodilno gibanje, bil je organizator NOO in komandir zaščite. Ob aretaciji 1942 je bil odpeljan na Rab, kjer je bil do razpada Italije. Na Rabu je postal član partijske organizacije in bil komandant ilegalne čete. Z Raba je odšel kot komandant 1. bataljona Rabske brigade. Iz te brigade je bil dodeljen na Primorsko, kjer je bil komisar brigade Janka Premrla-Vojka in zatem šef propagandnega odseka 9. korpusa.

Na Primorskem se je izkazal kot odličen organizator in nesebičen delavec in s takimi lastnostmi je dosegal izredne uspehe. Takoj, ko je prevzel funkcijo pokrajinskega šolskega nadzornika, je v dveh mesecih prepešal vso Primorsko in organiziral okrožne prosvetne odseke in predlagal okrožne šolske nadzornike. Pri tem delu je pokazal, kako je treba postopati in se bojevati tudi v najtežjih pogojih, ko je vsega primanjkovalo in s praktičnimi nasveti je dosegal pri organizaciji pouka lepe uspehe.

Po osvoboditvi je v juliju 1945 postal načelnik na Ministrstvu za prosveto LRS in vodil referat za obnovo šol. Leta 1946 je bil okrožni šolski nadzornik za Ljubljano. Nato je bil izvoljen za predsednika republiškega odbora sindikata prosvetnih delavcev LRS. To funkcijo je opravljal dvakrat. V letih

1948 do 1952 je imel pomembne funkcije v upravi družbenih organizacij v Ljubljani. Na pedagoškem področju je deloval kot šolski upravitelj na Prulah in kot načelnik Pedagoškega centra LRS. Opravil je koristno delo pri vzgoji in izobraževanju učiteljev in profesorjev. Zadnje leto pred upokojitvijo v letu 1961 je bil svetovalec v strokovni skupini za organizacijo vzgojnega in izobraževalnega dela pri sekretariatu Sveta za šolstvo SRS. Še po upokojitvi ni miroval, temveč je sodeloval pri tečajih RK in tečajih PTT. Pomagal je na delovnih mestih, ki so zahtevala mnogo obzirnosti.

Zaradi uspešnega pedagoškega dela je bil leta 1959 imenovan za pedagoškega svetnika in leta 1967 je prejel kot odličnega pedagoškega delavca Žagarjevo nagrado. Za svoje požrtvovalno delo med NOB je prejel več odlikovanj: red zasluge za hrabrost (1951), red zasluge za narod 2. stopnje, red bratstva in edinstva 2. stopnje, za delo po osvoboditvi še posebej red dela z zlatim vencem. Pokrajinski PNOO za Primorsko mu je ob odhodu s Primorske poslal posebno zahvalo za nesebično delo na področju šolstva med NOB.

Zdešar je objavil vrsto člankov in razprav in sodeloval v uredništvih pedagoških in mladinskih časnikov. Objavljal je v Popotniku, med NOB v Prosveti, Učiteljskem svetovalcu, Prosvetnem delavcu in Sodobni pedagogiki.

Tovariš Zdešar je v polni meri izpolnil svojo dolžnost kot napreden pedagoški delavec že pred vojno, med NOB in po osvoboditvi. Ob njegovi 75-letnici mu želimo zdravja, da bo še dolgo užival plodove dela, pri katerem je sam sodeloval.

France Ostanek

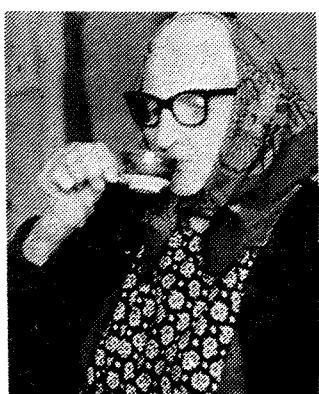
Devetdesetletna Jožefa Bizjak

Življenje je kresalo brazde

S posebnim spoštovanjem pristopa človek k tako častitljivi starosti, kakršno pooseblja prijetna sogovornica – Bizjakova mama. Natanko pred devetdesetimi leti je bila rojena na Predmeji pri Ajdovščini. Revščina je pestila številno družino. Deset malih lačnih ust je zgodaj okusilo, kaj pomeni: Če ni, ni! Brez kruha so rasli, pa vendar so zrasli. Leta otroštva so vcepila vanje marsikatero spoznanje, ki ga ne more dati nobena šola. Zato je Jožefa o današnjem času prepričana: »Še nikoli ni bilo tako dobro kot sedaj! Toda, ljudje se radi razvadimo, kritiziramo, trosimo nezadovoljstvo. Če ljudje ne bi samo stokali, tudi gospodarske krize ne bi bilo.«

Spomin se nikakor ne more odtrgati od otroštva. In ko mi pripoveduje, kako je morala s sedmimi leti k stricu za pastirico in pesterno, se mi pred oči nehote prikrađa podoba Bevkove Nežke in drugih drobnih junakov njegovih zgodb.

Pogled se mi ustavi na stari uokvirjeni fotografiji na steni. »To je moj Janko,« pravi Jožefa in pokaže s prstom na podobo mladega fanta v vojaški

Jožefa Bizjak

uniformi. »Bil je komandir Mengeško-Moravske čete. Padel je... na cesti blizu Polhovega Gradca, kjer se je zadrževala četa potem, ko je minirala Preserski most... Zadel ga je rafal italijanske patrulje,« so počasi prihajale iz ust matere besede, ki so v spominu bolečine ukrivile koticke ustnic. Nemo sem opazovala suhljat obraz, v katerega je življenje klesalo svoje brazde. Samo ona ve, kaj vse skrivajo njihove globine. Nisem hotela drezati po bolečini. Spraševala sem jo po ostalih njenih otrocih.

»Še trije sinovi so,« pripoveduje, »Stanislav, Dominik in najmlajši Bernard, pa še hči Marija.

Večkrat smo se selili. S Primorske smo prišli na Brezovico pri Ljubljani, potem smo stanovali v Črnučah, leta 1941 pa smo odšli na Učak pri Trojanah, kamor je bil mož kazensko premeščen, ker je sodeloval v protidragijskih demonstracijah v Črnučah. Začela se je vojna. Po 22. juniju so že vsi črnuški komunisti odšli v gozdove, da jih sovražnik ne bi mogel aretirati. Avgusta so začeli pobirati cele družine in jih pošiljati v Nemčijo. Janko je takrat že osnoval svojo četo. Tudi njegova žena Angelca in sestra Marija nista odlašali z vstopom vanjo. Jaz pa sem z dveletnim vnučkom prišla h Kumru na Ježico. Na Ježici je takrat živel tudi Stane. Bil je okrožni sekretar za teren do novembra 1941. Potem je šel na Mokro, leta 1942 je sodeloval v bojih na Jančah. Po čeli Sloveniji je hodil, saj so mu kot predvojnemu komunistu veliko zaupali. Proti koncu vojne pa je sodeloval s Prušnikom na Koroškem.

O Dominiku kaj povejte, sem jo vzpodbujala. Srebrnila je iz skodelice črne kave, se za hip zamislila in začela: »Dominik?

Leta 1941 so ga Nemci ujeli, toda ker niso našli nič sumljivega, ga niso zadržali. Spet jim je prišel v roke. Tokrat neizbežno. Odpeljali so ga v Kamnik, od tam v Begunje in na Koroško, kjer je bil v treh taboriščih. Delali so ceste in predore. Iz zadnjega taborišča Kravt je pobegnil čez Golico do Črnuč, kjer je dobil zvezo z novim Kamniškim bataljonom.

Najmlajši Bernard je bil najprej v Raškiški četi, potem pa v kočevskih partizanskih skupinah, ki so kmalu našle zvezo z ostalimi partizani. Tudi Marija je bila med kočevskimi partizani.

Vsi moji otroci so bili partizani. Trepetala sem za njihovo življenje, vendar le naskrivaj. Vedela sem, da morajo v boj, ker tako zahteva njihovo srce. Pa saj ni bilo časa premišljevanja o tem. Mislili smo le, kaj bo prinesel jutrišnji dan, kje bomo dobili hrano – krompir in fižol. Kočevska, tu sem namreč z možem preživela vsa štiri vojna leta, najprej v Knežji lipi, po italijanskem požigu pa v Brezovici, je bila v tem pogledu najbolj izropana. Partizani pa so hrano potrebovali. Prazna vreča ne more stati pokonci.

Včasih sem vse dolge noči kuhala, seveda ob strahu, da ne bi vsega skupaj vrag vzpel. Spomnim se: Nekoč je odšel zadnji krompir od hiše. Kruha nisem imela. Pa je prišel tovariš Stane s Trzina, ves preznoben po hudi hajki. »Mama, imate kaj za pod zob?« me je vprašal. Nisem ga hotela razočarati. Stopila sem k sosedu in izprosila zanj kosček koruznega kruha.

Partizani so se radi oglašali pri nas. Počutili so se varne. Poleg tega pa smo vzdrževali tudi zvezo med njimi. Mož Ivan je bil kot invalid iz prve vojne kot nalašč za kurirja, ne da bi bil osumljen. Večkrat je »odšantal« s pošto do Črnomlja, pa vse ob Kolpi do hrvaških partizanov. Nekomu pa smo vendarle morali biti trn v peti. Izdali so nas. Bilo je nekega dne, ko nas je obiskala Marija. Nenadoma vstopi italijanski stražnik in nam pomoli pred nos fotografijo mladega dekleta na konju. Prepoznala sem jo: moja hči, Marija. Meni in možu ni bilo hudega, saj so naju po zasliševanju v Ljubljani kmalu izpustili domov. Marijo pa so odgnali na jug Italije in jo obsodili na trindvajset let ječe. K

sreči je kapitulacija Italije uničila obsodbo in Marija se je vrnila v Ljubljano.

Končno svoboda! Spet smo se začeli zbirati pod eno streho, brez strahu, da bo kdo vstopil in na krut način raztrgal našo srečo. Začeli so prihajati moji otroci; prišel je Dominik, pa oni s Koroške – Stane, moja Mici je bila sedaj poročena, na Bernarda smo čakali do jeseni, ker je bil v Nišu v šoli... samo Janka ni bilo...

Blišč svobode je zaslepil vso bedo povojnih let. Spet sem zaživela na Črnučah. Mož je vrataril pri Energoinvestu, jaz pa sem doma gospodinjala. Vedno pa se je našlo še kaj zame zunaj doma, na primer pri Rdečem križu, socialnem zavarovanju in podobno.

Jožefa živi sama v svojem stanovanju, skrbi za gospodinjstvo in živi s časom – zasleduje dogodke po svetu, primerja, ocenjuje, sodi... Vsak dan jo obiščejo njeni otroci, otroci njenih otrok itd., saj danes raste že četrti rod njene krvi.

Predvsem zdravja si želi Bizjakova mama. To ji želimo ob njeni devetdesetletnici tudi mi!

Živa Drole

NOVI PREVODI IZ SODOBNIH JUGOSLOVANSKIH KNJIŽEVNOSTI

ANTUN ŠOLJAN LUKA

VEZI

MIRKO SABOLOVIĆ: BRAZGOTINE

Avtor hrvaškega pokolenja, rojen leta 1935 v vasi Pavlovac pri Bjelovaru, je stopil v javnost z romani Zbiranje, Pijančevanja, nato z romanoma Razmejitve in Brazgotine, ki sodita med njegova najboljša dela, ter drugimi deli. Pričujoči roman je sodoben, aktualen, ukvarja se tako z življenjem posameznika kot tudi s slikanjem določene družbene sredine. Glavni junak, šofer tovornjaka, kritično presoja svoje okolje pa tudi svoje bližnje: znance in vodilne v svojem podjetju. Je človek, ki prisega na poštenje in pravičnost in se duševno zaposluje predvsem s kritiko ljudi in razmer, z razmišljanjem o perečih situacijah, v katere je tudi sam zapleten, in jih mora na svoj način razreševati. Knjiga je izšla – kot tudi vse naslednje – v založbi Mladinska knjiga, v zbirki Vezi, prevedel jo je Janez Kajzer, obsega 537 strani, cena je 630 dinarjev.

SIMON DRAKUL: BELA DOLINA

Med najpomembnejša dela tega makedonskega pisatelja, rojenega leta 1930, sodita zbirki novel Planina in daljave ter Vrtinci v hudourniku, roman Tudi zvezde padajo same in pričujoče delo, Bela dolina; piše pa tudi drame, televizijske in radijske igre, scenarije itd. V Beli dolini obravnava svojevrstno problematiko: oceno ljudi in novih odnosov na podeželju ob neusmiljeno strogi presoji etičnih vrednot in odklonov v določenem razdobju razvoja naše družbe. Bela dolina je knjiga o nekem človeku, ki je zrasel iz kamnitih tal planinske vasi v osamljenosti in boju z naravo. V njem je pisatelj osredotočil nekakšno nacionalno, prečiščeno moralo, ki se skozi kamenje krvavo prebija do svojih sokov in pušča del samega sebe v vsem, česar se dotakne. Knjigo, ki obsega 326 strani, je prevedla Nada Čarvaska. Cena 530 dinarjev.

MILISAV SAVIĆ UJEC NAŠEGA MESTA

MIRKO SABOLOVIĆ BRAZGOTINE

VEZI

MILISAV SAVIĆ: UJEC NAŠEGA MESTA

Srbski pisatelj M. Savić, ki se je rodil leta 1945 v Raški, je avtor številnih knjig (Bolgarska baraka, Fantje iz Raške, Ljubezni Andrije Kurandića itd.), ter je prejel za svoje pisateljevanje vrsto priznanj in nagrad. In če je avtor v svojih knjigah velikokrat obravnaval odpor mladih proti nekaterim nepravilnostim v naši družbi, je v zadnji, pričujoči knjigi daleč od grobe, vsakodnevne stvarnosti in konkretnih problemov mladih. Zlasti v prvem delu knjige se zavestno umakne v nekakšen svet bajk, v drugem pa spet prikaže tisto porušeno stvarnost, iz katere gradi svoj enkratni svet, apliciran na današnjega človeka in njegovo stvarnost. Za to delo je avtor prejel Andričevo nagrado. Knjiga ima 372 strani, prevedel pa jo je Tone Potokar. Cena 650 din.

ANTUN ŠOLJAN: LUKA

To je knjiga hrvaškega pisatelja, rojenega leta 1932 v Beogradu in avtorja številnih del: romanov, zbirk novel, pesniških zbirk, dram, publicističnih del itd. V romanu Luka pa avtor obravnava tematiko iz sodobnosti oziroma iz obdobja, ki bi ga lahko označili kot »najbližja preteklost.« To je zgodba o inženirju, ki se vrne v svoj rodni obmorski kraj, da bo vodil dela za gradnjo luke za tankerje, ki ne bo samo spremenila okolja, marveč vse tamkajšnje življenje. Toda – sanje, ki inženirju vračajo srečno otroštvo, so preveč lepe, da bi lahko bile resnica. In tragičen je razplet te zgodbe. Knjigo, ki obsega 291 strani, je prevedla Gitica Jakopin, cena knjigi pa je 530 dinarjev. Predstavljene knjige lahko kupite oz. naročite v vseh knjigarnah, založniških poverjenikih ali neposredno na naslov: Založba Mladinska knjiga, prodaja po pošti, 61000 Ljubljana, Titova 3.

**založba
mladinska
knjiga**

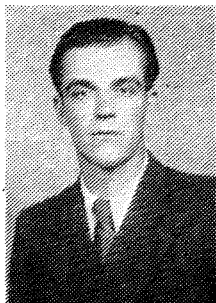
Dominik Jeran

V 53. letu starosti je umrl Dominik Jeran iz Rečice pri Laškem. Med NOV so ga leta 1943 odgnali s starši v taborišče v Nemčijo, kjer sta umrla oče in mati, on pa se je vrnil in junija 1944 odšel k partizanom. V Gubčevi brigadi je bil sekretar Skoja v bataljonu. Bil je odlikovan.

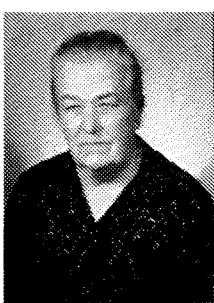
Janez Srebot

V Podkrajju smo septembra pokopali Janeza Srebota, rojenega pred 74. leti na Vodichah. Januarja 1943 so ga Italijani pregnali v delovni bataljon. Ob razpadu Italije se je vrnil domov in se aktivno vključil v delo za NOV. Bil je izvoljen v odbor OF in delal je na terenu do konca vojne.

Stanko Štrukelj

Oktober smo se poslovili od nekdanjega aktivista NOB Stanka Štruklja-Malenčevega iz Kremenc. Že spomladi leta 1942 se je vključil v NOB. Novembra 1942 je reševal partizanko Vido. Sovražnikove krogle so Vido, ki jo je nosil na hrbtu, ubile, Stanka pa rane. Sovražnik ga je odpeljal v zapor v Trst in nato v Rim, od koder se je vrnil ob razpadu Italije. Doma se je ponovno vključil v NOB in sodeloval do zmage. Bil je aktiven povojni oblikovalec družbenega življenja.

Alojzija Podlipec

Poslovili smo se od vojne vdove, aktivistke Alojzije Podlipec, rojene leta 1894 v Brestu pri Igu. Z naprednim delavskim gibanjem je bila povezana že pred vojno. Za NOV je delala od ustanovitve OF. Leta 1942 so Italijani v njeni hiši na Izanski cesti namestili blok. V stalni nevarnosti, toda z velikim uspehom je mimo straž prevažala pod kmetijskimi pridelki skrit material in hrano za partizane, vse dokler je niso leta 1944 belogardisti na bloku aretirali. Po osvoboditvi je zelo aktivno in poštvalno sodelovala v vseh družbenopolitičnih organizacijah na terenu Barje.

Bogomir Pirih

Julija lani smo se na pokopališču v Lokovcu poslovili od Bogomirja Piriha. Rodil se je leta 1904. V začetku leta 1943 se je vključil v NOB, ob razpadu Italije pa je vstopil v NOV. Kot telefonist odseka za zveze 9. korpusa je bil leta 1944 težko ranjen in zdravljen se je v bolnišnici Franja. Po vojni je bil pismonoša čepovanske pošte.

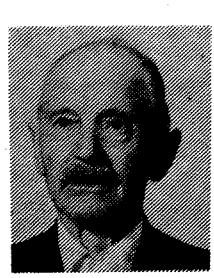
Janko Štrajhar

Novembra smo ga pokopali na pokopališču Nevlje pri Kamniku. Aprila 1944 je vstopil v 1. četo 1. bataljona Tomšičeve brigade, kjer je bil četni kurir, nato je bil brigadni kurir v štabu brigade do septembra 1944, ko so ga Nemci ujeli s še dvema partizanoma. Zaprli so ga v Celju, nato v Mariboru in ga poslali v koncentracijsko taborišče Dachau in Buchenwald. Po vojni je bil zelo aktiven v SZDL in odboru ZB NOV. Odlikovan je bil z medaljo za hrabrost.

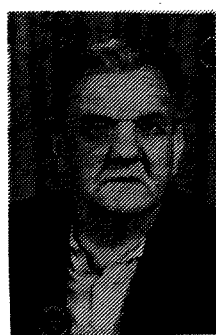
Rado Vodopivec

Novembra so se na Vogrskem poslovili od Rada Vodopivca. Bojeval se je v vrstah Gradnikove brigade, potem pa v osemnajsti. Demobiliziran je bil s činom vodnika leta 1946. Bil je nosilec dveh odlikovanj. Umrl je star 54 let.

Mihael Ožbolt

Zadnje dni oktobra smo se na hinjaškem pokopališču v Suhi krajini poslovili od Mihaela Ožbolta iz Smuke. Rodil se je leta 1891 v Brežah pri Ribnici. Ob začetku prve svetovne vojne je bil poslan na bojišče, kjer je bil kmalu ranjen. Nato je bil dve leti v ruskem ujetništvu. Po vrnitvi domov je bil Maistrov bорец za severno mejo, že prve dni okupacije so mu kočevski Nemci požgali domačijo. V prvih dneh leta 1942 je začel aktivno sodelovati z OF. Njegova domačija, ki jo je zasilo uredil po ponovnem požigu, je bila zatočišče partizanov. V stanovanju je bil bunker, kjer je bilo skladišče, in tam sta delovali tudi tehnika in radijska postaja.

Stanko Grohek

Novembra je umrl Stanko Grohek, star 70 let. Že v stari Jugoslaviji je bil v delavskih vrstah, bil je član Skoja. Že takoj v začetku okupacije je materialno podpiral OF. Junija 1944 se je vključil v Gubčevo brigado. Za zasluge je bil odlikovan. Pokopali smo ga na zagorskem pokopališču.

Angela Hribar

Oktober smo se na pokopališču v Polju pri Ljubljani poslovili od Angele Hribar, rojene Gosar, iz Dražgoš. Med NOB se je v bolnišnici na Studencu, kjer je družina živela, ob strani moža Franca Hribarja vključila v ilegalno delo. V stanovanju so izdelovali ilegalne osebne izkaznice in druge dokumente, nosila je dokumente prek meje ob žici okupirane Ljubljane v Polju in drugo. Vsa leta je ostala skromna.

Od novembra 1979 do avgusta 1980 so umrli člani ZB NOV Železniki:

**Luka Lotrič
Miha Šmid
Franc Krek
Blaž Gortnar**

Popravek

V TV-15, št. 1, so v tiskarni naredili napako. Fotografijo Franciške Polajnar so postavili nad besedilo Alojzije Zajc. Objavljamo še enkrat fotografijo umrlih tovarišic. Za ne ljubo napako se opravičujemo vsem sorodnikom in bralcem.

Dušan Kolenc

Oktober smo se na žirovskem pokopališču poslovili od Dušana Kolenca, starega 51 let. Med vojno je bil kljub svoji mladosti aktiven in prizadeven član pionirske in mladinske organizacije. Se pred koncem vojne je bil sprejet v SKOJ.

Ivan Kajin

Rodil se je leta 1926 v Trnovljah pri Celju. Med okupacijo leta 1944 je bil aktivist. Pokopali smo ga na pokopališču v Vojniku.

Alojzija Zajc

Franciška Polajnar

Tončka Dimič-Sonja

V 58. letu starosti je umrla borka Sonja-Tončka Dimič iz Brežic. Oktobra smo jo pokopali na pokopališču v Brežicah. Od leta 1943 je aktivno in organizirano delala na terenu. Septembra 1944 se je vključila v 2. četo 1. bataljona Kozjanskega odreda. Zaradi svoje bojevitosti in predanosti je opravljala več odgovornih funkcij; bila je sekretarka Skoja pa pomočnica političnega sekretarja v četi. Po vojni so jo vključili v družbenopolitično delo. Bila je štirikrat odlikovana.

Rafael Bravič

Rojen je bil leta 1913 v Strugah. Italijani so ga novembra 1941 aretirali in zaprli v Ribnici in nato v Kočevju, kjer je ostal vse do leta 1943. Nato je odšel v Serčerjevo brigado, bil kurir postaje TV-2 in nato kmandir postaje TV-16. Po vojni se je vključil v delo za izgradnjo porušene domovine in delal kot skladiščni delavec v Inlesu vse do upokojitve.

Milan Bila

Novembra smo se v Rimskih Toplicah poslovili od prvoborca Milana Bile. Rojen je bil leta 1921 v junaški Baniji. Postal je skojev in se takoj priključil borcev za svobodo. Bil je izreden bорец v odredu, brigadi, pozneje v 7. banjski diviziji. Bojeval se je na Neretvi, Sutjeski, bil je ranjen in preživel je v koloni tifusarjev. Vrnil se je kot osvoboditelj v Banjo ter v bojih za dokončno zmago preganjal okupatorja tudi po slovenskih tleh. Vsa leta po vojni je bil aktiven družbenopolitični delavec. Za izredne zasluge med NOB in po vojni je bil nosilec partizanske spomenice 1941 in številnih visokih odlikovanj.

Pavel Kopač

V začetku novembra je umrl Pavel Kopač iz Nove vasi pri Zireh, rojen leta 1908. V NOB se je vključil leta 1943, ko je vstopil v Prešernovo brigado. Kasneje je delal kot čevljar v delavnici 31. divizije. Po vojni se je aktivno vključil v delo družbenopolitičnih organizacij v kraju. Za svoje delo je prejel več odlikovanj. Od njega smo se poslovili na žirovskem pokopališču.

Jakob Razpet

Na pokopališču v Orehku pri Cerknem smo se oktobra poslovili od 82-letnega Jakoba Razpeta iz Jesenice. Prestal je dve svetovni vojni. Že pred razpadom Italije se je priključil boju za osvoboditev. Tudi po vojni je ostal aktiven član ZB in SZDL.

Poizvedba

Prosim vse borce 3. prekomorske brigade, ki so bili v posebnem bataljonu 314. četi v Aqvilli in pozneje v Katanzaru (Italija), če se spominjajo Janeza Berginca iz Drežnice (Kobarid). S skupino Slovencev je 10.9. 1943 pobegnil iz bližine navedenega mesta z namenom, da bi dosegel našo bazo. Na poti je zbolel za malarijo zato so ga Italijani ujeli in poslali v Katanzaro v bolnišnico. V Bari je došel šele po drugem pobegu in to 29.12.1943. Janez je umrl naravne smrti oktobra 1977. Ker bi rada obnovila postopek za priznanje posebne dobe, rabim dve priči, zato prosim, naj se mi javi, kdo je poznal pokojnega, na naslov:

Antonija Berginc
Logaršče 44
65216 Most na Soči

Popravek

V zadnji lanski številki TV-15 je bil objavljen na 12. strani članek pod naslovom Spominska slovesnost v Bukovem vrhu, v katerem je napačno napisano ime doktorja. Pravilno ime in priimek je dr. Zdenko Budič.

Vabilo

Odbor Kokrškega odreda vabi vse borke in borce, da sodelujejo na množičnem smučarskem teku po poteh Kokrškega odreda.

Dobimo se v nedeljo, 18. januarja 1981, ob 8. uri v osnovni šoli Duplje, ob 9.30 uri pa bomo prisostvovali množičnemu startu smučarjev rekreativcev.

Odbor Kokrškega odreda

Poizvedba

V januarju leta 1944 sem bil poslan iz Koroškega odreda v obveščevalni tečaj v oficirsko šolo pri GS NOV in POS v Metliki. Med potjo nekje pri St. Vidu pri Stični sem se pridružil trem tovarišem, ki so šli v to šolo. Enemu tovarišu je bilo ime Nace, za druga dva pa se imen ne spominjam več. Potovali smo skozi Žužemberk - Sotesko - Stare žage - Čermošnjice - Semič in v Metliko.

Prosim tovariše, naj se mi oglasio na naslov: Lovro Prek, Ane Zihelrove št. 14, 61000 Ljubljana in mi pošljejo naslove.

Iščem sorodnike talcev

Julija 1942. leta je vladalo na Gorenjskem in tudi v nekaterih drugih pokrajinah (Brkini, ribniško, novomeško, kočevsko okrožje, Stajerska, Ljubljana) najhujše nasilje med minulo vojno. Vseposvods so množično streljali talce in požigali vasi.

Ker urejam podatke nekaterih talcev, potrebujem pomoč bralcev. Julija 1942. leta so bili v neznanem kraju na Gorenjskem ustreljeni: Albin Kotnik, roj. 12. 12. 1926 v Hrastniku (katerem?); Janez Kočman (ali podobno) roj. 24. 5. 1924 v Kalobju (?); Viktor Robič, roj. 6. 12. 1924 Maribor; Stanislav Jerman, roj. 15. 11. 1919 Kranjska gora; Andrej Blejc, roj. 14. 10. 1912 Mengeš; Jože Smodiš, roj. 12. 11. 1913 ali 1923. leta, Repnje; Franc Sitar, roj. 28. 8. 1913 ali 28. 9. 1913 v Tržiču; Mihael Pavlič, roj. 3. 1. 1900, Brezovica; Peter Peterka, roj. 21. 11. 1921 Klopce pri Ljubljani in Janez Svigelj, roj. 2. 5. 1909 Godešič.

Za Kotnika, Kočmana, Robiča in Smodiša na letaku piše, da so iz Ljubljane. Mogoče so le prišli iz Ljubljanske pokrajine ali pa so bili ujeti kot borci 2. grupe odredov, ko je leta 1942 prišla na Gorenjsko.

Za vsakega potrebujem le nekaj stavkov življenjepisa, kdaj je bil aretiran ali ujet kot partizan in kje je pokopan.

Podatke pošljite na naslov: Jože Vidic, Ljubljana, Povšetova 104 d.

Narodni heroj Cveto Močnik-Florjan, diplomirani pravnik iz Ljubljane, je bil vsestranski športnik. V Ljubljani in na Bledu je plaval in igral vaterpolo, na Pokljuki in Krvavcu je planinaril in smučal, po Sloveniji je kolesaril, najbolj pa so ga privabljale nevarne savske brzice, ki jih je premagoval v kajaku. Bil je član akademske in državne reprezentance v kajaku in smučarskih tekih.

Ob napadu na Jugoslavijo je bil med prostovoljci, že jeseni istega leta je odšel med partizane. Šestindvajsetega aprila 1943, ko se je na čelu borcev Gradnikove brigade na Golobarju prebijal iz obroča italijanskih alincev, je v jurišu omahnil v smrt.

Za izredne uspehe v političnopartijskem delu, vodenju partizanskih enot in junaštvu je bil posmrtno z ukazom maršala Josipa Broza-Tita leta 1953 proglašen za narodnega heroja.

Miloš Rutar

Zadnji juriš komisarja Florjana

»Jaz tudi«, sem mu odgovorila. »Kam si ranjen?«, sem ga spet vprašala. »V trebuh«, je odgovoril. Čutil je, da izgublja zadnje moči in se poslavlja od življenja. S skrajnimi napori je stisnil pest desne roke, jo dvignil in iztisnil ne do kraja izrečene besede v poslednji pozdrav: »Smrt fašiz...«.

Dolge, predolge so bile ure do temne noči, ko sem se sama, ranjena, vso noč, po partizanskem instinktu, premikala po planini Golobar. Šele drugi dan popoldne sem zaslišala znane glasove in notranjsko govorico. Tako sem vedela, da so to sotovariši. Prišla sem do skupine partizanov, ki so na nosilih nosili mladega ranjenega partizana v partizansko bolnišnico onstran Soče. Pridružila sem se jim in pot nas je zopet vodila po terenu, kjer se je 26. aprila v ogorčenem boju izteklo toliko mladih življenj. Povedala sem jim, kje sem se ločila tisto noč od mrtvega komisarja. Trudili smo se nekaj časa, da bi ga našli in pokopali mi, njegovi soborci, da ga ne bi, čeprav mrtvega, dobili Italijani. Toda zaman. V temni noči se mi je odkrival teren, tako znan, pa zopet tako tuj, da ga nismo našli. Ure pa so tekale, morali smo naprej do reke Soče, jo prebresti, pa naprej mimo Bovca in Plužen, visoko v gore. Dolgo zatem sem v partizanski bolnišnici izvedela, da so čez dva dni ob ponovnem pregledovanju terena Italijani našli mrtvega komisarja Florjana.

Sovražniku je tega dne uspelo preprečiti zbor Gradnikove brigade, prve na Primorskem, pri juriših iz obroča pa je po italijanskih virih padlo 40 borcev in 3 borke. Italijanski planinci so trupla padlih navezali na planinske vrvi in jih kot drva odveli v dolino. Na cesti so jih zmetali na kamione in med vožnjo ob spremljavi harmonike kričaje prepevali. Tudi komisarja Cveta Močnika-Florjana, ki so ga našli po nekaj dneh, so Italijani pokopali skupaj z ostalimi na pokopališču v Bovcu in vsako leto se mladina na Bovškem s tesnobo v srcu spominja tega tragičnega boja.

★

Po vojni se je kajakaški klub v Ljubljani nekaj let preimenoval po velikem vzorniku heroju Cvetu Močniku, pa tudi tekmovanja so nosila njegovo ime. Kaj je danes? Kluba z imenom Cveto Močnik ni več, prav tako tudi Močnikovega memoriala kajakaši Ljubljane nimajo v svojem programu.

Ali športni voditelji in mladina tako hitro pozabljajo na junake in svetle vzore iz revolucije? Športniki – borci in napredna mladina so dolžni, da tako pomembni ljudje iz osvobodilne vojne za vedno ostanejo med nami. Tudi Cveto Močnik to zasluži!

KONEC

Jugoslovanski natečaj za dodelitev nagrade »Četvrti jul«

Svet sklada zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije »Četvrti jul« razpisuje jugoslovanski natečaj za dodelitev nagrade »Četvrti jul« v letu 1981, ki bo podeljena ob dnevu borca.

Nagrade bodo podeljene za umetniška dela in stvaritve na temo narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije v književnosti (za mladinsko in otroško literaturo), v publicistiki, v zgodovinskih in drugih družbenih znanostih (vključujoč tudi učbenike), likovni ustvarjalnosti, glasbi, odrskih stvaritvah, filmu, radiu in televiziji. Na razpis lahko prijavite dela, ki so bila objavljena ali narejena leta 1980.

Denarna nagrada bo dodeljena posamezniku, listine pa skupini, znanstveni ali strokovni ustanovi, družbenopolitični ali družbeni organizaciji, organizaciji združenega dela, združenju ali društvu.

Predlogi za nagrado morajo biti opremljeni s potrebnimi elementi za oceno. Dela iz književnosti, publicistike in zgodovinskih znanosti je treba predložiti v najmanj treh izvodih.

Rok za sprejem predlogov je 1. marec 1981.

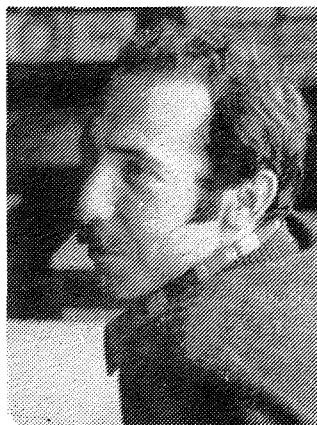
Ime nosijo po Zapadnodolenjskem odredu

Združena moč za skupne naloge

Govorili bi lahko o njeni bogati zgodovini, narodnoosvobodilnem boju, povojnem napredku in nasploh o prizadevanju Mirenčanov za boljše in lepše življenje. Da, Mirna na Dolenjskem je to, ena od šestnajstih krajevnih skupnosti v trebanjski obci-

Alenka Knez

Janez Gregorčič

Rado Mervar

ni. Ni povsem takšna, kot kaže njeno ime. Res, da je življenje v njej še idilično mirno, kar pa ne pomeni, da je zaspano. Tu so precej močne delovne organizacije, razvito je družbenopolitično življenje, veliko je možnosti za ukvarjanje s športom, kulturo, tehniko in drugimi dejavnostmi in ne nazadnje je tu šola, ki ima na Mirni že bogato tradicijo. Šola je namreč začela delovati že leta 1816 v precej skromnih razmerah. Poučevali so po privatnih hišah, dokler ni bila leta 1907

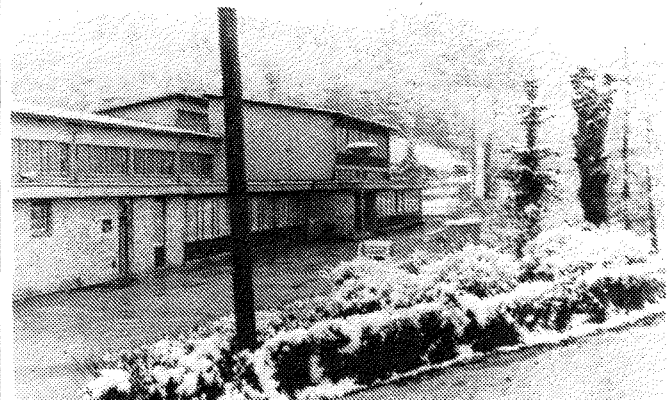
zgrajena nova šola. Ta je leta 1943 pogorela, po vojni leta 1947 pa so jo krajani, ki niso hoteli biti zaostali, obnovili. Pa tudi ta ni bila kos hitremu razvoju in tako so 1969. leta zgradili novo šolo, lani pa še prizidek, ki jim je prinesel petnajst učilnic in tehnično delavnico ter omogočil enozimski pouk. Mirenčani so imeli tudi to srečo, da so v njihovi šoli vedno poučevali napredni učitelji, pobudniki kulturnega in društvenega življenja, ki je še do danes ohranilo trdne korenine, če omenimo samo kulturnometniško društvo Svoboda, ki je v stalni povezavi s šolo.

V mirensko šolo s štirinajstimi rednimi oddelki, enim oddelkom s prilagojenim programom in vzgojnovarstvenim oddelkom, ki so ga priključili šoli, prihajajo učenci iz dvajsetih okoliških vasi. Med njimi je največ vozačev, nekaj pa jih stanuje v šolskem internatu.

Že nekaj časa, kaki dve leti, so mirenski učitelji tuhtali, kako bi poimenovali šolo, katere ime bodo nosili v svet njeni učenci. Odločili so se in ob lanskoletnem prazniku republike so jo poimenovali po Zapadnodolenjskem

naše glasilo pisali celo gimnazijci.

Zgodovinski krožek je na šoli začel delovati šele lanske leto. »Po malem smo zbirali zgodovinsko gradivo, košček za koščkom smo prečesali ves teren,« pravi Rado. »Obiskovali smo skojevke, pa partizanske mame, aktiviste, borce... ogromno pomembnih rokopisov iz časa naše narodne revolucije so nam zaupali ljudje. Vsi občani dobro poznajo dogodke v trebanjski občini, ki so pomembni za vso Slovenijo. Mirenska dolina je že zgodaj začela boj proti okupatorju. Prvi partizanski strel je počil že 20. junija 1941. Sprožil ga je legendarni narodni heroj Milan Majcen. Septembra 1941 je bila tu ustanovljena Mokronoška četa, aprila 1942 na Kremenjaku prva slovenska brigada, 4. septembra je bila na Trebelnem ustanovljena Gubčeva brigada. Pa kaj bi našteval. O usodi teh enot, o zanimivih podrobnostih, ki jih ne prinašajo zgodovinske knjige, so nam pripovedovali krajani. Največ nam je pomagal gostilničar Bojan Kolenc, pa borec Jože Zakrajšek, st. ter tovarišica Marija Dežmanova.«

Osnovna šola Zapadnodolenjskega odreda na Mirni

odredu. V njem je bilo namreč veliko Mirenčanov, ki vedno radi stopijo na pot do šole, skupaj z učenci in učitelji organizirajo pohode, proslave, skrbijo za obeležja narodnoosvobodilnemu boju in podobno.

Tudi sama sem stopila na to pot do šole, da bi se pogovarjali, ne toliko o poimenovanju, pač pa o njihovem delu, o povezanosti njihovega življenja in prizadevanj z življenjem kraja. Janez Gregorčič, Alenka Knez in Rado Mervar so bili čisto slučajni sogovorniki. Janez in Alenka vodita literarno-novinarski krožek, Rado pa se ukvarja s pionirji zgodovinarji in marksisti. Iz pogovora sem začutila, da so učenci zainteresirani za razne krožke, kljub temu, da imajo zaradi vozačev omejene možnosti.

»Leta 1969 sem prišla na šolo,« pripoveduje Alenka. »Zanimala sem se za možnosti izdajanja šolskega glasila. Še isto leto je bilo spočeto Brstje in sedaj že izhaja približno poletno. Otroci radi pišejo, včasih nastajajo prave mojstrovine. 'Odšli so in pustili v nas zvonec spomin jasnih svetlih korakov', je samo ena od zapisanih misli, ki kaže na potomstvo narodnoosvobodilnega boja. Nekaj časa so prispevke za

Poleg tega so v lanskem šolskem letu na šoli izvedli kviz Tito-revolucija-mir, letos pa se že pripravljajo na sodelovanje v kvizu NOB in socialistična revolucija 1941-1981.

Takšno povezavo, kakršno imajo z borci, poznajo na mirenski šoli tudi na vseh drugih področjih, v vseh možnih smereh in dejavnostih. V krajevni skupnosti Mirna so takšni družbeni odnosi, ki omogočajo ustvarjalno delovanje mladine. To se kaže tako v njihovem prispevku k razreševanju vsakdanjih vprašanj v krajevni skupnosti kot pri uveljavljanju samoupravnih in socialističnih usmerjenosti mladih v krajevni skupnosti. Mirenska mladina ima zdaj pet osnovnih organizacij, vanje pa je vključenih 135 mladincev.

Neposrednost odnosov, tovariški osebni stiki med ljudmi, razvejana samoupravna družbenopolitična in društvena organiziranost ljudi predstavljajo združeno moč za skupne naloge in akcije. Zato jih najdemo skupaj Mirenčane, najmlajše in najstarejše, pa naj gre za delovne organizacije, za to ali ono društvo, za zbiralne, krvodajalske, očiščevalne in druge akcije, za športne dejavnosti ali za karkoli drugega, kar sproti prinese čas in zahteva razvoj v krajevni skupnosti

Živa Drole

KRAMLJANJE KRAMLJANJE KRAMLJANJE

V jubilejnem letu smo

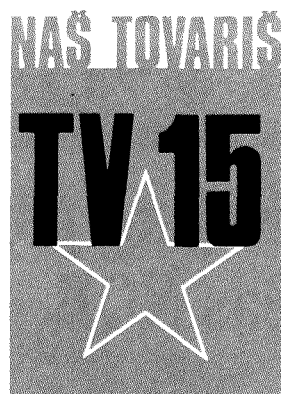
KRAMLJANJE KRAMLJANJE KRAMLJANJE

DANIJELA MIHEVC, 4, c
OŠ JPV Koper

Mladinci ESS Boris Kidrič
Prešernova 6, Ljubljana

Imam dve domovini

V pobratenem gruzinskem mestu Tbilisiju je bilo srečanje z Dimitrijem Davidovičem Razmadzejem zares ganljivo

Zgodba se je pravzaprav začela v »TV 15« ali bolje takrat, ko je v naše uredništvo prispelo (bilo je pred tremi leti) pismo s pozdravi Dimitrija Davidoviča Razmadzeja. Razmadze je opisal svojo vojno pot borca Rdeče armade, ki je po nemškem ujetništvu v Bihaću, vasi Pokovina ter Sentpetru v Beli krajini s še osemnajstimi tovariši Gruzinci uspel premagati stražo osmih sovražnikovih vojakov in se pridružiti partizanski vojski. Vojna leta so se umikala graditvi, borci so se razšli in tudi gruzinski tovariši so se vrnili v svojo domovino. Dolgo ni bilo ne s te ne z one strani nobenega glasu. Razmadzejevemu pismu in pa razvitim pobratinskim odnosom Ljubljane in Tbilisija se imamo zahvaliti, da postaja tudi veteranska vez med našimi nekdanjimi borci in Gruzinci, ki so se med

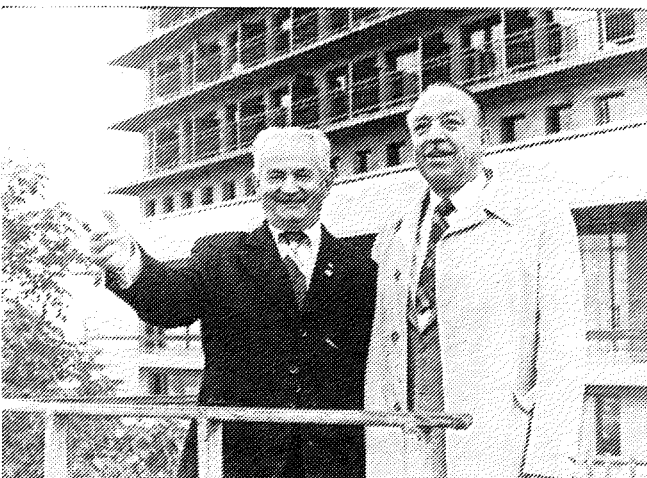
Sprejem v Tbilisiju

»Bil je zares topel in prischen sprejem, ki so nam ga priredili na tbilisijskem letališču. Tudi pogovori so potekali v izredno tovariškem vzdušju. Ugodno oceno sodelovanju so izrekli tudi na skupni seji naše delegacije in gostiteljev v Tbilisiju. Našo delegacijo so popeljali na ogled vrste zanimivosti v mestu poleg tega pa so jih peljali tudi v delovne organizacije, v muzeje ter na tamkajšnjo univerzo, kjer so se člani naše delegacije podrobneje seznanjali z delom in utripom gruzinskega glavnega mesta,« je o uradnem delu delegacije pripovedoval tovariš Marinšek.

»Neposredni stik s tamkajšnjo veteransko organizacijo smo vzpostavili na našo željo. Tako me je ob našem obisku Tbilisija sprejel tudi

Delegacija pobratene Ljubljane ob sprejemu v Tbilisiju

Dimitrij Davidovič Razmadze, sedemdesetletnik, nekdanji borec jurišnega bataljona Devete brigade je po desetletjih objel svojega nekdanjega komisarja Dušana Marinska-Silnega.

Med gruzinskimi borci, ki so pozdravili našo delegacijo in jo spremljali, je bil tudi narodni heroj Jugoslavije Aleksander Managadze

Trideset let že mineva, odkar so se fantje iz Gruzije bojevali pri nas. Toliko časa je tudi minilo, odkar so bili zadnjič v Sloveniji. Zadnji obisk naše mestne delegacije je prav gotovo tudi v tej smeri nekaj premaknil. Kajti vsi po vrsti so si zatrjevali, da je bil ta obisk le prvi korak, ter da bodo storili vse, da se bo gruzijska organizacija vojnih veteranov tesneje povezala s slovenskimi.

Gruzija na vzhodu

Kako dolgo pot so prehodili nekdanji borci Rdeče armade od nemškega ujetništva do naše gorate Slovenije, si lahko predstavljamo šele, če s prstom popotujemo po zemljevidu. Gruzija je namreč sovjetska republika, ki

se razteza po goratem predelu vzhodno od Črnega morja. Nekako tri milijone šteje gruzinski narod, ti veseli, prijazni in odprti ljudje, ki so bili od nekdanj znani v svetu po pridelovanju čaja, vina, južnega sadja in tobaka. Njihovi napori za čimhitrejši razvoj narekujejo tudi graditev industrije, ta pa je zaenkrat bolj uspešna pri sosednjih Azerbajdžancih in Armencev je na primer manj kot dva milijona). Živijo nekako na zgodovinski »prometni poti«, križišču nekdanjih osvajalnih poti, kjer so se soočali z močjo in nadvlado velikih in večjih sosedov Turkov, Rusov, Arabcev in Perzijcev.

Pravzaprav beseda Gruzija niti ni pravo ime dežele, tako jo imenujejo drugi. To je Sa-

kartveli, prebivalci pa so Kartveli. Muslimani, ki so jih šli za nevernike, so jim pravili gurdži, od te besede pa je kasneje v ruskem jeziku nastala beseda Gruzinci. V zahodni Evropi jim pravijo Georgijci in sploh so v preteklosti dobivali različna imena, če omenimo le še grško ime za deželo, ti so ji pravili Kolhida, in Rimljane, ki so jo imenovali Iberijo. Vsaka teh starih civilizacij je tudi v Gruziji pustila svoje sledi in dežela je zakladnica kulturne zapuščine. Zanimivo pa je, da se je skozi zgodovino ohranil gruzinski jezik, ki pripada južni skupini tako imenovanih iberokavkaskih, ti pa tvorijo zelo staro, posebno jezikovno skupino, ki je od indoevropske, semitske in turško-tatarske neodvisna.

Toda, da ne bomo zahajali predaleč v zgodovino, pokukajmo še v mesto Tbilisi, ki je kraj, kamor najpogosteje odhajajo na obisk naše uradne delegacije, kadar potujejo v Gruzijo. Domačini vedo o nastanku svojega mesta povedati več zgodb in legend. Ena teh pravi, da je ob nekem kraljevem lovu srna pritekla do žveplenih vrelcev in si v njih omočila rane, ki so se takoj zacelile. Očaran nad dogodkom je dal kralj Vakhtang Gorgasali prav tam zgraditi mesto.

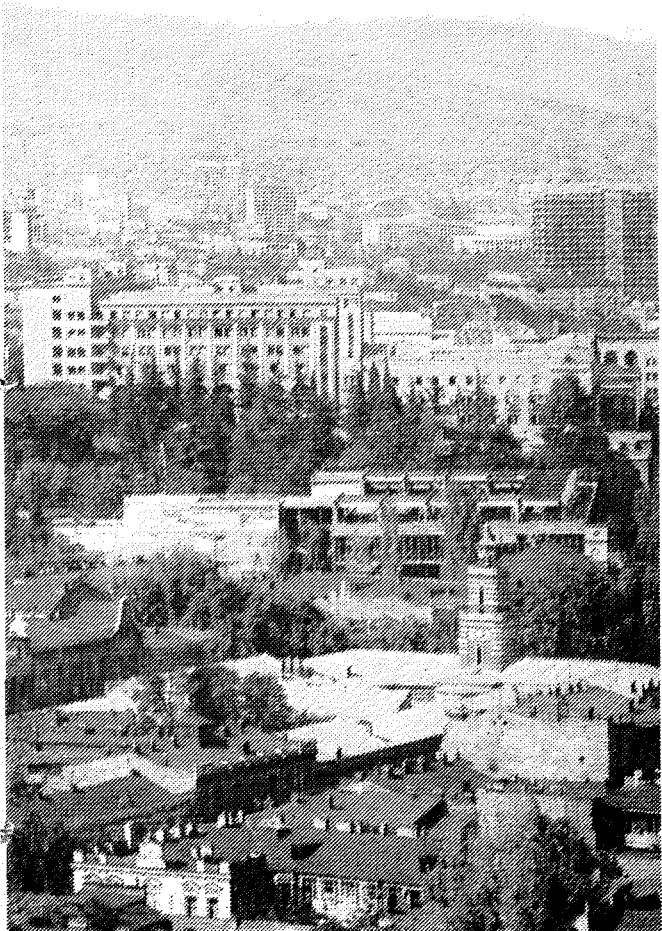
Skozi mesto teče reka Kura, že sam pogled na veduto pa nam pove največ, da se namreč v posrečenem ravnotežju staro in novo v tem mestu dopolnjujeta. Ob starih zidovih minulih kultur so zgrajene nove ceste, poleg stisnjenih hišic iz prejšnjih stoletij rasejo nova stanovanjska naselja z bloki. Samo mesto Tbilisi je staro kar petnajst stoletij, danes pa šteje že blizu milijon prebivalcev. Najlepši razgled se obiskovalcu ponuja z bližnje gore Mtatsmida, kjer je nameščen tudi visok televizijski stolp. Tudi nova naselja se vzpenjajo po pobočju gore in ceste pogosto padajo vzdolž strmine v kaskadah.

Doma pri gruzinski družini

V enem od blokov, ki ne navadno spominjajo na ljubljansko Savsko naselje, je nekaj članov ljubljanske delegacije s tovarišem Marinskom obiskalo našega (sedaj že skupnega) znanca Dimitrija Davidoviča Razmadzeja. »Zares sem si ga želel obiskati na domu. Tako rad bi vedel, kako živijo, če jim je dobro, in kakšna je njegova družina,« pripoveduje Dušan Marinšek. Tisti dan, ko so naši obiskali Razmadzejevo družino, je bil gotovo praznik, ne le za njegovo družino, ampak najbrž še za sosede. Dobrote na mizi so se kar šibile, zdravice so se vrstile in pogosto, so omenjali Slovenijo. »Zagotovo, zagotovo,« so obljubljali ob slovesu, »bomo prišli k vam, da spet vidimo nekdanje znane kraje in ljudi.«

Stiski rok in objemi, kot je že običajno, vmes tudi kakšna solza, sicer pa klici nasvetic, so bili trdno zagotovilo, da bodo vezi med našimi in gruzinskimi veterani ter še posebno med nekdanjimi gruzinskimi partizani po tem obisku zares še trdnjše.

B. Ž. J.

Tbilisi, starodavno mesto ob reki Kuri, ki postaja z razvojem vse mlajše in modernejše.

NOB bojevali v partizanskih vrstah, spet trdnjše.

»Sest Gruzincev je bilo v 9. brigadi, kjer sem bil tudi sam. Ko je bilo v TV 15 objavljeno pismo iz Gruzije, sem postal takoj pozoren nanj. Na fotografiji sem prepoznal nekdanjega soborca Dimitrija Davidoviča, ki je z mano odšel tudi v jurišni bataljon Devete brigade (z nama pa še pet drugih Gruzijcev). Vedel sem, da ima naše mesto dobre odnose s Tbilisijem že več let, zato sem predlagal mestnim možem, naj bi se tudi borci, zlasti tisti, ki so se nekdanj skupaj bojevali, povezali na tej ravni. Tako je potem dejansko prišlo do srečanja v lanskem oktobru, ko se je naša mestna delegacija mudila na uradnem obisku v Tbilisiju,« je o nedavnem srečanju spregovoril Dušan Marinšek, nekdanji soborec šestih Gruzincev, med katerimi je bil tudi Dimitrij Davidovič Razmadze.

predsednik prostovoljnega združenja za sodelovanje z armado ZRS Gruzije generalajtnant Vladimir Džandžgava. Podelil mi je spominsko medaljo Sovjetskega komiteja vojnih veteranov, v zameno pa sem mu podaril originalno partizansko žlico, kakršne smo ulivali v partizanskih delavnicah iz ostanikov sovražnikovih letal. Pri srečanju z vojnimi veterani je bilo mnogo pozdravljanja in govorov, vse je bilo zelo slovesno. Najbolj pa sem se razveselil srečanja z nekdanjim soborcem Razmadzejem, ki je pravzaprav prvi dal pobudo za to srečanje,« pripoveduje Dušan Marinšek.

»Imam dve domovini, Gruzijo in Slovenijo,« je dejal v zdravici Dimitrij Davidovič, ki je povabil Marinska in del naše delegacije na prijeten klepet na svoj dom. Spomini so se osredotočili na vojni čas in nekdanji soborci so drug drugega sprševali po imenih nekdanjih tovarišev.

Glasilno Zveze združenj borcev NOV in Zveze rezervnih vojaških starešin Slovenije

TV-15 je oznaka za kurirsko postajo, ki je bila najdlje v vasi Občice v dolini med Dolenjskimi Toplicami in Semičem

Za posredovanje in razvijanje vrednot narodnoosvobodilnega boja in revolucije je TV-15 prejel nagrado vstaje slovenskega naroda za leto 1978

Glavni urednik:
DRAGO VRESNIK

Odgovorni urednik:
TONE URBAS

Novinarji - uredniki:

ŽIVA DROLE - TV-15 za mladino

MILENKO STRAŠEK - reportaža

BOJANA ŽOKALJ-JESIĆ - naša organizacija

Lektor-redaktor:
KATJA HVALA

Tehnični urednik:
SINE KOVIĆ ml.

Tajnica uredništva:
MARA OKORN

Telefon uredništva: 327-780

Vodja uprave:
MILAN SENIČAR

Uprava in naročninski oddelki:
Miklošičeva 28/I. p. p. 598.
61001 Ljubljana

Telefon uprave: 320-486

Letna naročnina 300 din, za inozemstvo 340 din, posamezna številka v prosti prodaji 6 din

Tekoči račun:
Založba Borec p. o. Ljubljana
50101-603-45772

TV-15 izhaja vsak teden, izdaja ga Založba Borec, Ljubljana, Miklošičeva 28

Rokopise pošljite na naslov: Uredništvo TV-15, Miklošičeva 28/I. p. p. 598. 61001 Ljubljana

Rokopisov in fotografij ne vračamo

Po mnenju sekretariata za informacije IS SR Slovenije št. 42/I-72 od 12. 4. 1974 se za TV-15 ne plačuje temeljnega davka od prometa proizvodov

Korekture in tisk: ČGP Delo, Ljubljana, Titova 35